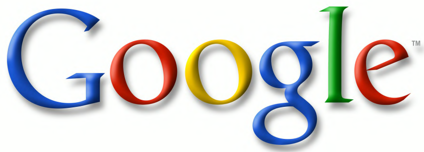
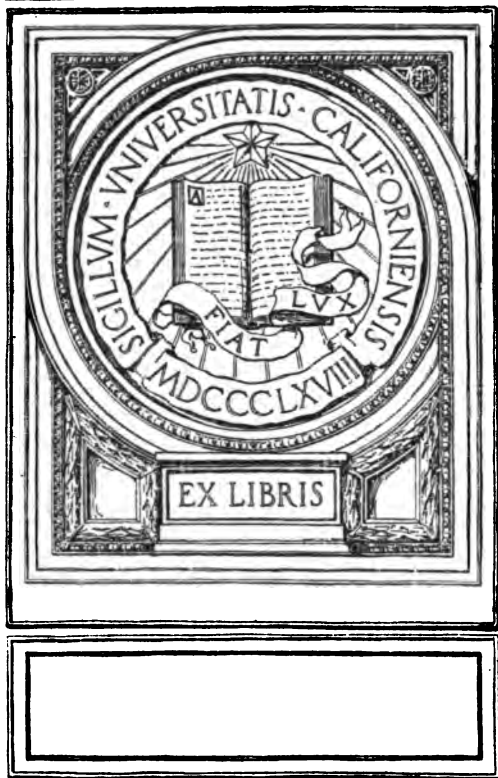

Google

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT
LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

DET ALLERHELLIGSTE

THOMAS KRAG

DET ALLERHELLIGSTE

ANDET OPLAG

3dje TUSEN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

1907

Published December 3rd 1907

Privilege of Copyright in the United States reserved under the Act approved March 3rd 1905, by Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag, Kristiania & Copenhagen (Norway & Denmark)

The autor is a citizen of Norway

Centraltrykkeriet, Kristiania

FØRSTE BOG

I.

Harald Ebbe var, som man siger, „bra Mands Barn". Hans Far var anset Nervelæge. En Tidlang havde han sin Embedsbolig paa det Sindssygehospital, hvortil hans væsentlige Gjærning var knyttet. Hospitalet var forholdsvis nyt. Stort, stilfuldt, bygget af lyse Sten. Som et højt, ubekymret Slot laa det der, omgivet af Marker og Skoge. Parken foran Hovedhuset var stræng og stilfuld. Men indenfor den strænge Ramme groed Blomster i Slyng og Masse. Saa tyst var Luften her. Som en hvid Søjle gik den mod Himlen, nu og da gjennemzittret af de gales overjordiske Sange og Skrig . . .

Senere flytted Dr. Ebbe til Byen. Han havde nok fremdeles en Del at varetage paa Hospitalet; men hans private Praxis optog ham mere og mere.

— Harald Ebbe var et lykkeligt Barn. Han var gjennem hele sin Opvæxt kjæk og stærk. Han kunde klatre i Fjeld og holde længe ud paa Fodture. Mil efter Mil kunde svinde bag ham, uden han behøved at standse og hvile. Et lidet

Pust ved en Bæk kanske, men det var Højden — saa afsted igjen. En Dag paa en saadan Fodtur: han mærked selv, saa dejlig stærk han var. Han lo og løb Bakkerne op. Aa, den Dag husked han Resten af sit Liv. Som han følte sig inderlig Ven med den store Sommer omkring ham.

Men aparte var han i mangt og meget.

Han kunde sørge over en Solskinsdag, som endte overskyet. Han kunde graate over Verset om Jægeren, som skjød Fuglen: „Da skjød han den i dens Bryst og dens Hale, aa, det var saa Synd for den lille Svale." Han vilde ikke for nogen Pris spise Stegen af den store, halte Hane, som han havde holdt saa meget af for dens Pragt og dens Galen. Men en Time efter kunde han fare ud i Haven og rykke de store, røde Roser af, følende et umuligt Begjær efter Liv og Ødelæggelse.

Naar han saa de gamle, fine Kobberstik over Klaveret i den store Stue: Stikkets dejligt svungne Linjer stemte hans Sind til Undren. En høj, hvid Vase med Roser, han engang saa i en Vens Hjem: han standsed henrykt foran den. Og tidt var han lykkelig ved at betragte Parken foran Hjemmet, naar den laa fin og yppig i Sommerens Herlighed.

Han elsked ikke bare Parken. Endnu mere Skogen. De Blomster den gjemte i Tusindvis. De Dyr der leved i Luft, paa Blade og under Mosen.

Han elsked Solen og Maanen. Maanen kom altid saa stille op bag Havens Træer; dens blege Lys gav en sagte Lyd som et fjernt, fjernt Springvand.

Han elsked sin Violin og de Toner, den gav. Tidt kunde han spille, saa ikke bare Fuglene sang, nej Blomsterne funkled klarere for hans Øjne, naar Tonerne lød, og Skyerne blev rødere, og hele Livet blev højtidsfuldt.

Han havde gode Venner og bedste Venner. Bedste Venner var Carl og Ejlert. Allerhøjest i hans Venskab stod vel Ejlert, „Spaniolen“, som han hed blandt Vennerne, for det sorte Haar og de sorte Øine. Og han var sagtens en Ven at holde af. Slig hans Ansigt straalede under den morsomme bløde Hat! og slig han lo med sine klare Øine og en hel Nævefuld hvide Tænder. Hvor Harald elsked denne „Spaniol“, fordi han maaske var endnu stærkere end han selv, og vakrere end alle andre. En slank, ridderlig Gutteforelskelse i Vennen i den pur unge Alder, før Pigesværmerierne tager fat.

II.

Harald havde mange Minder fra sin Barndom. To af disse tegned sig tydeligere i hans Sind end de andre:

Far og Mor omgikkes hinanden høfligt og venligt. Men af og til kom en stille Uro i Luften. Ingen høje Ord hørtes, Mor lukked sig inde paa sit Værelse, og Far var blegere end ellers. Disse onde Perioder stod maaske i Forbindelse med det Portræt af en fremmed Mand, som hang i Morens Værelse.

Dette Portræt hang der, og aldrig taltes der et Ord om den Mand, det forestillede. Men en Sommerdag havde Fru Ebbe flettet nogle Blomster omkring dette Billede. Og Dr. Ebbe kom ind. Harald, som uset sad i næste Værelse, hørte sin Far sige stille: „Det kan maaske være nok, at han overhodet *hænger* her.“ Og han saa sin Far staa bleg derinde, kramme Blomsterne i sine Hænder og kaste dem paa Gulvet. Den Dag indtraadte en af de urolige Taushedsperioder.

Noget andet husked Harald i samme Forbindelse.

Han kom en Dag hjem. Han ringed paa Entredøren. Hans Mor kom og lukked op. Hun havde sligt straalende Ansigt idag, slog det ham. Hun smiled ligesom uden at vide det. Hendes Øine havde en egen Glans. Et Brus af Liv stod om hende. Hun sagde: her er kommen fremmede, Harald. Gaa ind i Kammerset dit og gjør dig pen. Tag Søndagsjakken paa. Han gjorde saa. Der var vist Gjæstebud derinde.

Men da han kom ind i Stuen, sad en Mand der. Ingen flere. Manden rejste sig, høj og venlig, og tog Haralds Haand. Han saa længe paa ham. „Goddag, Harald,“ sagde han. Fru Ebbe sad og smilte. Og hun, som ikke ellers smilte for et godt Ord, smilte nu i et væk, forvirret, fortumlet, med røde Kinder. Saa umaadelig glad hun var! Men noget ved alt dette krænked Harald. Han sagde næsten intet, uagtet de talte til ham.

Det var netop Manden, som sad der, hvem Portrættet forestillede.

Men senerehen tænkte han ikke uvenlig paa den fremmede Mand. Han var saa alvorlig, saa af og til hen paa Harald og nikked til ham og var da ogsaa alvorlig. Naar han smilte, var det for at være venlig mod Gutten.

Dette var det første Minde af Betydning. Og trods den Fortørnelse og den Blu han siden følte

ved Tanken paa det: der var dog en egen Glans ved dette Minde. Det *andet* var langt stærkere indridset i hans Hukommelse. Det hører forøvrigt til de Ting, man ellers ikke meddeler. Og i mange Aar turde han ikke nævne det. Men det burde han maaske have gjort. Han burde have jaget det frem i Lyset. Maaske det da havde skrumpet ind.

Det hændte ham, da han var meget ung, halvt Barn.

Naturligvis — for den unge Gut var Far og Mor og han selv og Sygevogterne og Portneren — „de rigtige", de som skulde tages alvorligt Hensyn til, og de andre paa Anstalten var „de gale", som ikke skulde ansees for noget større og ikke tages stort Hensyn til.

Saa en Maanedslovsdag med dejligt Vejr, det var ud paa Høsten, var han sammen med nogle af Sygevogterne taget ned paa en Almenning, hvor en Dampbaad lagde til, som bragte nogle „daarlige" med, der skulde op til Hospitalet. De sad midt paa Skibet, og naar han siden tænkte paa dem, saa han dem tydeligere end dengang, da han ung og tankeløs betragted dem. De sad og stirred ud fra et Dyb af Sjælenød. Det var en hel Familie: Manden og Konen var gamle, og de var ligesom hjemme i den dunkle Verden, Skjæbnen havde flyttet dem ind i. Deres Børn,

to Døtre og to Sønner var unge endnu; hos dem kjæmped endnu Lyset med Mørket. Og en af disse mente sig at være Verdens Frelser, Guds Udvalgte, der bar Verdens Synd.

Nu kommer noget underligt. Denne ene af Sønnerne gik med Haanden oprakt som til Besværgelse. Han saa komisk ud, fandt Harald. Han saa paa ham, og han lo af ham. En haanlig, glad Latter.

Da vendte den gale sig, tynte Harald Ebbe med sit gale Blik — og spytted mod ham.

En dyb Angstfornemmelse tog Gutten. Noget som en Besættelse. Han listed sig bort. Han gik alene hjem.

Heldigvis kom „Spaniolen" og en anden Ven op til ham lidt efter. Han fortalte dem Historien. De lo ham ud for hans Angst for en „galen Mand." Og Harald lo sluttelig med og tænkte ikke videre over den. Hans unge Alders blanke Dage dækked den, som det blanke Vand dækker Bundens Uhygge . . .

— En Tid efter flytted de til Byen.

Det er ikke helt usandsynligt, at Haralds Historie om Mødet med den gale gjorde sit til at de flyttede. Harald saa paa sin Far, at han ikke likte Guttens Beretning. Han sagde lige ud: „Du skal passe dig, Harald!"

Det var disse to Minder, som aldrig glemtes.

III.

„Værsgod! . . . næste!“

I Døren til Konsultationsværelset stod Dr. Ebbe, bleg og alvorlig. Nikked flygtig til den, som gik, og saa den, som kom, skarpt an.

Nervelægen Dr. Alfred Ebbe var bekjendt for det Blik, hvormed han saa paa den, der traadte ind til ham. Hans Øine tog den syge i Besiddelse. Det blikstille Sekund, før nogen endnu har talt, det ængstelige Sekund, naar Bekjendelsen forestaar — det var hans. Og det brugte han. Saa man følte sig svag og i hans Vold og bekjendte alt. Selv Ting, man før havde gjemt i en Krog af sit rædde Sind.

Hans Blik spændte sig ogsaa om den underlige Mand, som nu traadte ind. Han gjorde hastig Diagnosen: udpræget Melankoliker.

Men uvilkaarlig vedblev han at betragte ham. Hans Blik glap tilslut i sin undersøgende Stirren, blev til forundret Mønstren.

„Du kjender mig nok ikke igjen, Alfred?“ sagde den fremmede rolig.

Endnu et Øiebliks Taushed; men saa kom Svaret hurtig:

„Vincent? . . . er det Dig? . . . Vincent . . . jovist . . . Det er jo virkelig Dig!“

„Naa, det vared længe, he, he!“

„Ja, men Du har forandret Dig, Vincent. Det lange Skjægget havde Du ikke før. Det har gjort Dig rent ukjendelig.„

Den anden smilede stilfærdig.

„Naa, det er vel andre Ting ogsaa, som er forandret ved mig,“ sagde han. „Det er vist ikke bare Skjægget.“

„Naaja, Herregud, gamle Ven! Aarene gaar. Vi forandrer os jo alle. *Jeg* ogsaa, skal jeg tro . . . Ja, ja, Vincent, tag saa Plads.“

Manden satte sig. „Tak,“ sagde han bare.

Dr. Ebbe satte sig ogsaa.

„Naa ja, Vincent, Du kommer altsaa i Konsultationstimen.“

Den anden nikked stille og alvorlig.

„Aa ja, Du, jeg kommer i Konsultationstimen. Jeg gjør det, ja. Selvfølgelig . . . nu jeg netop er kommen til Byen, vilde jeg jo ogsaa gjærne hilse paa dig som min gamle Ven. Men, ser Du Alfred, jeg vilde først og fremst spørge Dig til Raads . . . Rent ud sagt: Du ser her en sjælesyg for Dig.“

Dr. Ebbe nikkede: „Javel, Vincent, jeg forstaar

jo . . . siden dit første Besøg er af denne Art. Naaja, gamle Ven, sig mig saa, hvad det gjælder. Alt, Vincent, alt."

Manden samled maaske sine Tanker. Under dette var han ikke rolig. Hans knoklede Krop strakte sig og vaggede, der han sad. Nu og da tog han sig op i et stort, uryddigt Skjæg og saa sig usikkert omkring med nervøse Øine.

„Ja, hvad det gjælder, Alfred . . . hm, hvor skal jeg begynde, og hvor skal jeg slutte? Hvis Du var fremmed, kunde jeg sige det vigtigste i ti Ord . . . Men nu, til Dig . . . Du som er min gamle Klassekammerat, og som kjender mig saa godt . . . ja til Dig har jeg kanske alligevel mere at sige . . . He, rart nok, Du. Og jeg som troede netop det modsatte . . . at til Dig behøved jeg bare at nævne en og anden Ting."

Dr. Ebbe nikked, som forstod han . . . Pludselig saa han op.

„Hør nu, Vincent. Jeg er en praktisk Mand. Du saa, at Venteværelset var fuldt. Og siden Du har saa meget at snakke med mig om, saa kom heller til mig i Aften. Hvad? Saa kan vi sidde sammen og snakke, saa meget vi vil. Vi blir ganske alene. Min Kone skal paa Konsert . . . Ja, kom før Aftensmaden. Saa ta'r vi os begge en Styrkelse. Er Du enig?"

Den anden nikked.

„Ja, ja“, sagde han, „det er vist det bedste, at gjøre som Du siger. Et Ord bare: jeg kommer vel ikke til Ulejlighed?“

„Aa snak, kjære Ven. Tværtimod, forsikrer jeg Dig.“

De rejste sig og gik mod Døren. Ebbe kasted hen:

„Naa, har Du taget Afsked som Auditør?“

„Ja, det har jeg, Du.“

„Du havde det ikke hyggeligt da?“

„Nej, ikke videre hyggeligt, nej . . . Ja, saa i Aften . . . noget som halv otte.“

„Det passer udmærket. Farvel og paa Gjensyn da, Vincent.“

„Farvel, Alfred, og Tak for din Venlighed.“

„Farvel, Du!“ . . . Og Ebbe nikked efter ham.

„Værsgod, næste!“ sagde han saa.

IV.

Endelig fulgte han den sidste Patient til Døren: „Farvel“. Og han gik gjennem Venteværelset og Korridoren og laased de to Døre, der i Konsultationstiden holdtes aabne. Gik han saa ind til sig selv igjen og satte sig godt tilrette for at hvile en Stund. Det kunde han trænge netop i Dag. Konsultationen havde trukket længe ud. Han saa paa sit Ur. Næsten en Time over Konsultationstid.

Dr. Ebbes ejendommelige Ydre tegned sig tydeligt, som han nu sad stille og for sig selv. Han havde noget ved sig, som skilte ham fra andre Mennesker. Han var vistnok, hvad man kalder et Forstandsmenneske. Tilbøjelig til at forklare alt ved rationelle Værdier. Og dog havde han noget andet over sig. Noget tiende, noget fra ukjendte, iskolde Vidder rørte sig i hans skarpe, blege Træk. Man skulde tro, at hans stadige Færden omkring i de sindssyges Hospitaler havde mærket ham. Noget lyttende var der i hans Mine, som hørte han endnu Gjenklangen af de

gales Sang og Skrig. Og hans Øine, der i Almindelighed var faste, aabned sig stundom til Stirren, som saa han ind i de ulykkeliges vilde Evighedsblik.

Han sad og tænkte. Af og til saa han op og nikkede. Eller han rystede ligesom medynksfuldt paa Hovedet.

— Denne Dag var en brændende Dag midt i Juli. Men i det stille Studereværelse lyste ikke Luften. En dunkel Kjølighed herskede.

Et Vindu stod aabent til Haven udenfor, og derude bruste Højsommeren, og lykkelige, milde Luftninge strømmed ind. Og som en Cherub, der skilte Mørket fra Lyset, stod en høj, funklende Rose i Vinduets Karm. Dens blege og dog tindrende Røde skinned gjennem Studereværelsets dæmpede Lys. Den dufted som et hedensk Offerkar.

Lægens Blik faldt paa den. Han rejste sig, gik til Vinduet og stod længe og betragted den. Og han rørte saavidt dens fine Blade. Denne store Rose var hans Værk. Idagmorges var den taget ind fra det lille Drivhus nederst i Haven, det han selv passede. Der han hver Dag gik omkring og sysled og stelled og vendte Jorden og vanded med kunstige Gjødningsstoffe, saa Blomsterne sprang ud, større og farverigere end andre.

Den blege Mand saa opmærksomt paa Blomsten. Hans Øine var mere tankefulde end forskende. Han talte tydeligvis ikke Blomstens Støvdragere. Han klassificerede den ikke. Det var selve den tunge, døsige Rose, saa fuld af Skjønhed og Lykke, som fængslede ham.

Han saa fra Rosen ud i Sommerdagen. Hele Haven groede. Et Orgie af Liv. Og Luftens utallige Insekter: Fluer, Libeller, Bier. Og gjennem den hede Luft en sagte Vind.

Han vendte om, gik hen og satte sig igjen.

„Hm, slig havde jeg ikke ventet at se ham. Han var jo ikke samme Menneske, som ham jeg kjendte. *Forvandlet* var han. Det jevne, sunde hos ham var knust, noget barokt skudt frem. Aa, en Verden af vanskelige Tanker var stablet sammen bag de Øine.

Hm, Vincent Hein . . . vakker engang. Fejret, forvænt. Slig nydelig Menuet han dansed ved Skolefesten engang. Aa, alle klapped og smilte og hvisked. Og han var vidunderlig, han var storartet.

Og hvor vakkert og højtideligt han svared for sig ved Konfirmationen. Hans Svar var ikke tørre, ikke udenadlærte. Han brugte paa en udmærket Maade sine egne Ord. Hans Svar kom fra et ungt, bevæget Hjerte, som var skjælvende af Stundens Andagt. Forældrene græd, og den

gamle, fine Provst Fabrizius saa beundrende paa denne i Sandhed usædvanlige Konfirmand.

Og saa voxed han op, tog sine Examina, behøved ikke i mindste Maade at albue sig frem. Vilde det ikke. Han var fornem i Aand og Tanke. Ingen Sjofelhed kunde naa ham. Sad han i Selskaber, hvor der fortaltes nærgaaende Historier, Sladder, Slibrigheder: han sad uden at deltage. Han demonstrered ikke ved Protest eller Surhed, han *kunde* bare ikke være med; han var alvorlig, forsøgte maaske at smile ad Sjofelheden, men Smilet var høfligt og dødt, han kunde ikke dette, kortsagt.

Han blir Sagfører; men de tilladelige Kneb og dulgte Løgne, som Herregud! en ung Sagfører, som vil frem, ikke altid maa gaa af Vejen for, er ikke for ham. Han slutter sin Sagførervirksomhed og gaar ind i Departementet, viser megen Dygtighed, blir hurtig Fuldmægtig, er fremdeles korrekt, venlig, tilbageholden.

Hm, ja saa kom den beklagelige Historie om den Dame, han traf, og som tog Vid og Sans fra ham. Hun var vist noget i Retning af Pianistinde, skulde ikke du stort som saadan, men et dejligt Fruentimmer skulde hun være. Og af forarmet Familie var hun, og fra Udlandet kom hun sidst . . . og slig kan det gaa: denne gyldne Hetære gjør den regelrette, alvorlige Mand bleg

og stille afsindig. Og hun . . . ja hun mærker vel, at her er igrunden noget at tænke paa. En nogenlunde tryg Havn hos den brave, naive Mand. De blir forlovet og gift og fire Aar efter skilt. Noget meget alvorligt var nok Aarsagen.

Men denne stille, fine Mand er nu brudt. Han opgir det ene og tar det andet — og opgir det igjen. Sidst var han Auditør i en By langt nordpaa. Skulde være temmelig udygtig, glemmer hist og glemmer her, (tænk *han* den dygtige Mand!). Lagde sig efterhaanden ud med baade Menige og Officerer. Kommandanten og han var jo som Hund og Kat. Og Hunden bed Katten. Han havde ubehagelige Ting at gjennemgaa.

Og nu havde han taget Afsked. Dukked pludselig frem her i Byen.

Ebbe sad og tænkte.

„Slig har han haft det: Han snurred først rundt og rundt . . . uden Rist eller Ro . . . altid i de samme Tankerne. Han kunde ikke begribe dette Uheld. Og den evige Grublen gjorde ham svimmel og tilslut dødsens træt. Og han, den engang korrekte og habile Mand blev menneskesky og taus. Og lidt efter lidt ligeglad med alt. Lagde sig sluttelig ud med dem, han før tilhørte: de flittige og paapasselige.

Han kommer omsider til mig . . . søger mig i Konsultationstimen. Rimeligvis har en Angst taget

ham for, at dette trætte Tungsind skal sætte sig fast hos ham, brede sig i Sindet som en Kræftskade, bevirke Paralyse. Hm, neppe nogen Fare for det. Naar saa mange Aar er gaaet siden Katastrofen og han holder endnu, er der neppe Fare mere.

Aa nej, . . . men nu er han mere blød end før. Han dvæler ved Ulykken, han har Trang til at meddele sig. Hans uheldige Liv faar maaske et broget Skjær, munder tilslut ud i Sværmeri og Følsomhed . . .

„Aa nej, *han* klarer det nok. Mange ængster sig værre end han. De klarer det, de fleste. De er saa dejlig paa Jorden. Deres Ulykke hører altid Jorden til. Kjærlighedssorger, krænket Forfængelighed, Pengesorger . . . Aa nej, de klarer det som oftest . . ."

Han mumled dette mellem Tænderne. Han sad bleg og stille. Det langtskuende, isnende var pludselig over ham. Hans Mund trak sig lidt skjæv til et koldt, haansk Smil . . .

V.

Pludselig aabnedes Døren, nogen kom hastig ind.

„Far!“

Dr. Ebbe for en Smule sammen.

„Aa, forstyrred jeg dig?“

„Naa, Harald, er det dig?“

En høj blond Gut stod foran ham.

„Ja, det er bare mig, Far.“

„Naa, er det noget specielt?“

„Jeg har snakket med Rosenius, Far. Vi havde Sangtime idag. Og da de andre var gaaet, lod han mig spille for sig paa Violinen. Han sagde, jeg kunde bli Violinist, Far. Og dersom jeg rejser til Udlandet og lærer at spille der, saa kan jeg bli Professor i det, siger han.“

Dr. Ebbe trak paa Smilebaandet.

„Naa, saa Du kan bli Professor,“ sagde han stille. „Naa ja, ja, Harald . . . men fra det ene til det andet: hvordan gaar det paa Skolen nu? Hvordan ser Karakterbogen din ud nu, mon?“

Gutten havde netop været straalende og snakkesalig. Nu tiede han pludselig, og hans Ansigts

Glæde sluktes. Hans Far saa det. „Naa,“ sagde han lidt udjævnende, „den er vel ikke rar?“ „Aa nej,“ kom Svaret, „den er ikke god.“ „Kan tænke det, Gutten min, men lad mig nu se den.“ Guttens Træk slappedes, hans Skridt var ikke spænstige som før. Han gik og kom tilbage med en liden styg, ulykkelig Bog. Man saa udenpaa den, hvor forhadt den var.

Dr. Ebbe aabned den. Gutten stod ved Siden. Han var saa stille, saa stille. Hans Far saa den sidste Maaned omhyggelig igjennem. Neppe en eneste Ener. Heller ikke mange Toere. Treerne var der flere af, og Firerne var der god Raad paa. Og der hele to Femmere for Græsk, og en stor Matador af en Sexer for Historie. Og den var skreven, saa den skjældte lang Vej. „Bæst af doven Gut!“ raabte den. „Adjunkt Dorff er nok ikke blid paa Dig,“ bemærked Ebbe. „Nej,“ kom det dæmpet. „Han har skrevet Anmærkning ogsaa . . . som jeg skulde ha' dit Navn under. Der staar den, Far, . . . Paa næste Side.“

Dr. Ebbe læste:

„Der gjøres opmærksom paa, at Harald Ebbe ikke gjør Fremgang i nogen Henseende. I det Hele staar han langt tilbage i alle Fag, naar undtages Naturhistorie og Modersmaal. Det turde være det gavnligste at lade ham helt ophøre med Læsningen.“

„Ja ja, Harald, han tror ikke, Du duer til Læsning. Har han nogengang spurgt Dig, om Du havde Lyst til noget andet?“

„Nej, han gjør mest Nar.“

„Naa, gjør han mest Nar, hm“ . . . en hastig Rynke ved Øinene kom og gik. Harald forstod, at Faren aldeles ikke likte, at Adjunkten gjorde Nar. Han brugte Øieblikket til at faa skaffet Karakterbogen væk.

„Om Du vilde skrive Navnet dit der, Far.“

„Naa ja, giv mig Pennen hid.“

Han skrev sit Navn under den strænge Anmærkning og gav Gutten Bogen tilbage. Harald hang endnu pligtskyldigst med Hodet.

„Ja, ja,“ sagde Dr. Ebbe. „Det er jo kjedeligt, at det gaar saa daarligt paa Skolen, Harald. Ikke fordi det er saa plat nødvendigt, at du blir nogen Bogmand. Men jeg vilde like, at Du klared for Dig paa Skolen, naar Du nu engang gaar der. For Førstemand skal altid en kjæk Gut prøve paa at være, hvor han saa er. Det at være Sinke er ikke bra. Da heller ud af det, en ikke kan med og paa noget nyt. Ja, kom nu, skal vi ind til Middagen.“

De gik ind i Spisestuen. Mor var der alt. De satte sig til Bords. Den gamle Husjomfru gik stille ud og ind og servered.

Fru Ebbe snakked livligt. Hun var optaget af

den store Konsert, som skulde gives samme Kveld af en verdensberømt russisk Violinvirtuos. Han havde et vanskeligt Navn, som hun leende og forgjæves forsøgte at udtale. Hun sad der høj og rødmosset, næsten helt graa, med dette graa Haar opsat i en Art Rococofrisure som hos en letfærdig Marquise. Et dejligt Haar af en fornem, sølvhvid Farve over det endnu ungdommelige Ansigt. Hun glæded sig meget til Konserten. For engangs Skyld noget helt udsøgt, noget glimrende her i Ravnekrogen. Luft fra Verden.

„Javel, kjære Sara," skjød Dr. Ebbe ind. „Men hvad siger Du til det, at jeg nok ikke kan gaa med dig paa den Konsert?"

„Kan Du ikke gaa med?"

„Nej. Jeg fik et noget usædvanligt Besøg i Dag. En gammel Ven, som vilde snakke med mig. Engang en vakker, veltilfreds Fyr. Nu en sørgmodig Særling. Jeg var ræd for, at han skulde optage hele Konsultationstimen. Sagde ham saa i Farten, at han kunde besøge mig i Kveld."

„Hvad er det for en?"

„Aa . . . Du kjender ham ikke. Han heder Vincent Hein. Afskediget Auditør."

„Det var da ærgerligt."

„Ja, han kunde jo ha' besøgt mig en anden

Kveld. Naaja, nu er Løftet gi't. Men Du kan jo tage Lili med dig."

„Aa, hun vil sidde og længte efter Cirkus. Men, lad gaa . . . Ja, han blir vel siddende længe og vel."

„Kanske han gjør det. Men kom Du bare tilbage, naar Du vil. Du behøver ikke at være ræd ham."

„Aa nej . . . men kan være, jeg følger Lili hjem og spiser hos hende. Saa sid I bare. Nej den Lili!"

Fru Sara lo med en egen glidende Latter.

„Hun vil jo skilles, og Gamlen hendes vil ikke. Og han er superb. Ved Du, hvad han gjorde i Dag? Løb til Præsten! Ja da, han løb durch til Præsten Yong for at faa Hjælp. Hun vented Besøg af dem begge i Eftermiddag og mægtige Straffeprækener. Men hun klarer sig nok. „Jeg gir simpelthen Præsten *nogle Øine!*" sagde hun. Aa, den Lili?"

Fru Sara Ebbe snakked videre med lidt syngende bergensk Accent. Om en Stund forlod hun Veninden og snakked om andre Ting. To Bøger interessered hende stærkt . . . og endmere en Gjengivelse af et gammelt Billede af Lionardo. Et Christushoved, saa vidunderligt. „Jeg blev ganske stille, da jeg saa det. Den Reproduktion vil jeg eje, Alfred. Og ikke noget

andet Billede skal findes i det Værelse, det hænger i. Det vil gi' mig noget hver Dag."

Fru Sara Ebbe er intet Hverdagsmenneske. Hun har Interesser, der gaar dybere end de fleste Kvinders, der plaprer Kunst og Lærdom. Hun er Blaastrømpe, om man vil, men ikke af de kortklippede og skarpe og mod Manden hadefulde. Hun bestyrer desuden sit Hus omhyggeligt og elsker sin Søn over al Maade. Og noget gyldent som af ung Lidenskab skinner endnu gjennem det lidt falmede Ansigt og glimter i de store fugtige Øine. „Hun er Husfrue og Mor og Blaastrømpe og Elskerinde i samme Person," skulde engang en Mand have sagt, der var landskjendt for sit skarpsynte Vid.

Middagen var slut. Dr. Ebbe sad med Kaffe og Cigar og læste Dagens Avis . . .

Harald kredsed om ham, standsed pludselig lige foran ham.

„Faar jeg gaa paa Konserten i Aften, Far?"

Dr. Ebbe saa paa ham.

„Saa blir Du vel endda galnere efter at spille Fele. Forsømmer Lektierne endda mere."

Harald svared ikke stort.

„Vil endda mere bli Professor i Violin," blev Faren ved; men nu var der Munterhed i Stemmen.

„Naa, Herregud, Gutten min," slutted han af. „Gaa saa paa Konserten Du ogsaa. Og bliv, hvad Du vil her i Verden. Professor i Violin om galt skal være, men bliv oprigtig og skyldfri. Bliv et lykkeligt Menneske, min kjære Harald."

Han klapped sin Søn over Kinden.

VI.

Dr. Ebbe havde ladet sætte en udmærket Rhinskvin paa Aftensbordet. Og da Vincent Hein kom, gik de strax tilbords. De klinked og drak. Men den lette Stemning meldte sig ikke. Det var, som om den Samtale, der forestod, dæmped al anden Snak.

Dr. Ebbe skjænked fore i de grønne Glas.

„Drik endnu et Glas, Vincent.“

„Du helder Vin paa mig,“ sagde Vincent Hein med et stille Smil. „Ja, ja, saa kanske jeg kan belægge mine Ord bedre.“

„Det skal Du saamænd ikke anstrænge Dig for, Vincent. Du skal helst snakke jevnt og ligetil. Du er nu først og fremst min gamle Ven og Gjæst. Husk det. Her foran Dig sidder nu Vennen og Værten. Forstaar? . . . Doktoren skal Du slet ikke tænke paa. Han sidder stilfærdig i Krogen og hører efter. Du skal slet ikke mærke ham. Jo mindre Du gir Agt paa ham, jo bedre lytter han.“

„Du snakker saa fint og hensynsfuldt, Alfred. Ja, slig har Du altid været.“

Han løfted Glasset, et Smil lyste op i hans Ansigt.

„Jeg holder aldrig Bordtaler; men nu vi to sidder sammen vil jeg alligevel sige et Par Ord: Tak for vort Kammeratskab dengang, for mange Aar siden, Alfred! Og tak, fordi Du tar venlig imod mig nu. Skaal."

De drak. Dr. Ebbe spiste videre med Ro. Vincent Hein var endnu urolig. Han viste ikke sin Uro tydelig; men der var noget nervøst i hans Adfærd. Hele Tiden var det, som om han stirred og lytted. Dr. Ebbe mærked det.

„Hvis Du vil, Vincent, saa begynd Fortællingen din alt nu. Vi sidder jo bra og for os selv."

„Vil Du ha' alt som har hændt mig?"

„Helst. Men naturligvis, Du faar jo selv bestemme . . ."

„Aa, jeg tror Du skal faa alt, Alfred . . . i korte Træk. Da vil Du nok forstaa mig bedst." Han tog sig sammen, sagde stille: „Du ved, da vi sidst saaes, var jeg netop gaaet ind i Departementet. Jeg gjorde mine Sager godt, blev forfremmet. Var tillige en rolig og tilfreds ung Mand . . .

Saa hændte det, at jeg skulde have egen Husholdning. Og jeg faar til Husbestyrerinde et halvgammelt Fruentimmer, et forskruet og snedigt Fruentimmer. Hun var Enke. Hun hed Aspasia,

he, og hun var en Del sjusket i sin Paaklædning, og hun laa med Skindfæld, ja da, Aspasia laa med Skindfæld. Naa, hendes Mand havde været ansat paa et Assurancekontor, og paa en Rejse, han foretog for Selskabet, fik han Lungebetændelse og døde. Og nu var Enkens Jammerklage den, at hun ikke fik Pension af Selskabet. Jeg tog mig af hendes Sag, gik til Direktøren, som jeg kjendte . . . og Enken fik en Smule Pension.

Nu fik hun en grænseløs Respekt for mig. Hun priste mig for alle, hun kom nær. Jeg var i hendes Øine almægtig.

Saa faar jeg høre, at denne Enke havde en Datter, og hende talte hun gjærne om. Hun studered Musik i Udlandet for Enkens „sidste Skillinger," og naturligvis havde hun store Anlæg. Og *den* store Musikus havde sagt *det* om hende, og *den* store Musikus havde sagt *det*. Jeg blev tidt ganske rørt ved at høre paa det forhutlede Kvindfolks tykke Taarestemme, naar hun endte med at berette, at alt hendes Stræv gik ud paa, at Datteren skulde faa det godt i denne onde Verden.

En Dag jeg kommer hjem, sidder en ung Dame og snakker med min Enkefrue. Jeg blev forundret staaende og glo. Hvem var den unge Dame? Enkefruen præsenterede som en Hersker-

inde: min Datter og knyttede til, at hun, Datteren, var kommet og havde overrasket hende. Ja, mig overrasked hun i hvertfald. Nu kan jeg jo snakke roligt om det. Jeg havde aldrig set hendes Mage. Fremmed Race maa Du tro; af den myge, æggende Art Kvinder, som vi næsten aldrig ser hos os; men som stormer uhyggeligen frem i Verdensbyerne. Som gir dem sit Præg. Som dér findes i alle Stænder, blandt Fruerne og Kokotterne. — *Da* vidste jeg ingenting om de Ting. Jeg bare saa denne unge, hvide Kvinde med de hede Øine, jeg forstod mig slet ikke paa hende, likte hende maaske ikke i Grunden, noget ved hendes Udseende frappered mig: dette, som smiled gaadefuldt eller maaske bedre, tvetydigt, og som bredte sig sejerrigt . . . Men paa den anden Side, her var jo den velsignede Datter, som jeg vidste var Morens største Glæde, og som jeg havde hørt saa meget Tale om. Hun havde jo ligesom Hjemstavnsret hos mig. Og da hun kom mig i Møde og takked mig, vakkert, he, he, ærbødigt kunde jeg sige: „Maa jeg takke Dem for Deres Godhed mod min kjære Mor.“ . . . Ja, da blev min Stejlhed udryddet, jeg syntes om hende, jeg syntes om hende alligevel. Selv hendes Parfume — jeg havde aldrig likt Parfume før . . . jeg suged den ind, jeg lod ogsaa hendes Udseende virke paa mig, og hendes Smil: jeg lod hende ind hos mig,

alt hos hende lod jeg ind . . . Og noget . . . hvad skal jeg kalde det? . . . noget *levende*, som jeg aldrig før havde mærket begyndte at skjælve i mit Indre.

Og jeg blev kjendt med hende, og Ungdommens vilde Jubel hjemsøgte mig. Ja, jeg bruger højtidelige Ord, Alfred, men de er alligevel for matte. Jeg blev en anden i denne Tid. Aa, jeg var fuld af Lykke, Du. Jeg elsked hende saa højt, at ingen prøved sligt før. Det var mit hele Kjærlighedsliv, som nu vaagned. For første Gang i mit Liv stod jeg med udstrakte Hænder. Har Du kjendt Magen? Hvorfor gik jeg ikke hen og forelsked mig i en vakker, brav Pige? . . . Ja, hvorfor ikke? Jeg min jevne Gut, den norske Embedsmandssøn, som havde gaaet paa Baller og i Selskaber og ikke kjendte Verden og Kvinder — jeg blev opslugt af denne Pige, der udelukkende var skabt til Glæde for Mænd. Som vilde have al den Luxus og al den Hyldest, som denne hendes Stilling kunde give hende . . . men som ogsaa da kunde skjænke Glæden i til bredfuldt Maal.

Husk . . . jeg er af stærk Race igrunden I min Slægt har været lange Rækker af strænge, pligtopfyldende Mænd. Som mangen Gang har stræbet haardt. Alt er gaaet saa jevnt og stilfærdigt i det lange Livsløb. Men *Viljen* har været

der. Og nu . . . nu blev jeg greben . . . og Vanen og Opdragelsen revned . . . jeg blev sammenbidt, fanatisk. Jeg vilde, hvad jeg vilde tværsigjennem en Væg! Og jeg vilde én Ting. Jeg vilde hende. Hun havde taget mig. Virret mig ind i en eneste gylden Floke, som det var umuligt at redde sig ud af, men som det var dejligt at være fangen i. Naar hver Trævl af Floken var hende, hende, hende.

Vi gik sammen. Jeg fulgte hende i Teater, paa Konserter. Først var Mama med. Det gik udmærket: Fru Aspasia var igrunden en ganske præsentabel Dame, naar hun selv vilde. Men lidt efter lidt lod hun os gaa alene. Og vi gik alene. Sad ikke sjeldent oppe hos mig en Stund efter Teatertid. Husk, hun boede jo hos Mama . . . ja, slig var Sagen ordnet . . . af Mama selv.

Den første Tid, jeg kjendte hende, var den bedste. Jeg var glad. Ingen Bitterhed, ingen Krænkelser.

Men om ikke saa svært længe begyndte Folkesnakken at røre Fangarmene sine. Jeg mærked Symptomerne i saa Henseende. Jeg fik „Advarsler“ af mine Venner. „Synd, om Du skulde gaa hen og gjøre Dumheder,“ og andet sligt. Velment kanske. Berettiget kanske. Men saa irriterende og saa unyttigt. Lidt efter kom Advarslerne i værre Form: om jeg vidste *det*, som sagdes om

hende? og om jeg havde rede paa *det?* Jeg vænned snart Folk af med slige Spørgsmaal. Jeg bad dem vogte sig. Og de tied lidt efter lidt. Men samtidig fjerned de sig fra mig. Jeg mærked, hvor stille der blev omkring mig. Og, he, jeg fornam ligesom, hvordan Snakken gik løs langt borte, paa Kaféer og i Selskaber: „Nej, den Vincent Hein var da et Mirakel! *Hvem* skulde troet at *han!*“ Ja, slig Bestyrtelse. Som naar Verdens mest betroede Bankmand pludselig løber med Kassen. Nej, de begreb, for Fanden, ikke Vincent Hein.

Han tiede et Øieblik. Dr. Ebbe indskjød smilende:

„Det kan Du nu heller ikke undre Dig over, Vincent.“

„Aa nej, jeg kan ikke det. Og desuden: jeg tror nu, at jeg kanske nok havde andre Tendenser end de, jeg til da havde vist frem. Sent udviklede Egenskaber. Ellers havde vel ikke *hun* faa't slig Magt over mig.

Men noget kunde jeg ikke lade være. Enkelte af de Historier, jeg advaredes med — jeg tog dem med hjem og nævnte dem for hende. Hun blev opreven, graat, hun retfærdiggjorde sig. Jeg svarede ingenting. Jeg troede hende i Øieblikket, men jeg havde alligevel en Følelse af, at ikke alt var ganske, som hun sagde. En yrende liden

Mistanke tog mig, brændte mig som Ild, gjorde mine Følelser for hende voldsommere. Ja, Du, jeg blev endnu mere betagen ved disse Skygger over hendes Ansigt, denne Dvælen i hendes Blik, der skulde forestille Sorg. Aa, hun tænkte paa svunden Glæde. Jeg følte det med Lidelse. Kanske hun, mens hun angerfuld graat, længted efter Ryggesløshedens Sødme.

Disse Scener skulde jeg vogtet mig for. Jeg gjorde det ikke. Og de bragte mig mere og mere hjælpeløst i hendes Magt. For jeg forsikrer Dig, hun forstod, at hun vandt mig uigjenkaldeligere for hver Gang, jeg anklaged hende. Og hver Gang sad hun der og mærked, jeg gik om hende fredløs og stakaandet. Og saa graat hun, blanke Taarer nedover de hvide Kinder. Hun tørred dem ikke af, hun lod dem perle frem, falde, skinne.

Du forstaar, Doktor, jeg var kommen op i noget uvant. Vil Du tro, jeg blev en anden Mand, bleg, nervøs, og tidt syntes jeg, at jeg havde det ondt, og . . . ja sandelig, om jeg ikke tidt syntes at trods det onde . . . saa havde jeg det forunderlig dejligt . . . og at jeg aldrig havde kjendt Henrykkelse før nu.

Saa kom en Kveld. Jeg havde faaet en modbydelig Historie at høre. Vi havde netop de Dage været sammen med en ung Mand af Helen's

Bekjendtskab. Hun havde truffet ham i Udlandet. I Paris naturligvis, det vidunderlige Paris, som al Verdens gejle Munde snakker om saa kjælent. Javist havde de været sammen i Paris; men det havde da bare været flygtigt, og de sagde De til hinanden, og alt var jo udmærket. Saa faar jeg høre, at den chevaleresque Herre havde fortalt en Del til sine Kammerater om slig „kostelig Komedie“ han og Helen spilled i de Dage . . . med „Frøken“ og „Hr.“ og „De“ . . . det var jo lidt vanskeligt at holde Tonen i Længden, for hun havde været hans Elskerinde i Paris i over et halvt Aar. Fyren havde endt sin Beretning med de Ord: „Aa Gud, hvor hun kommer til at snyde ham.“

Den Kveld, jeg fik høre dette af en troværdig Mand, gik jeg hjem og bad om at maatte faa snakke med hende. Og saa bruste jeg jo ud: om det var saa? Og hun sad stille og stirred hen for sig: nej, nu forstod hun ikke mere. „Jo Du forstaar meget godt! Er det saa? Forholder det sig, som han siger?“ Hun graat med de runde Taarer nedover den hvide Kind: „Nej dette nytter vist ikke mere. Vi passer ikke sammen. Naar Du ikke kan tro mig.“ Og hun var dejlig, der hun sad. Jeg greb hende anpusten: „Aa du, Helen, som jeg elsker saa! som gjør mig gal!“ Og hun hvinende og stønnende ind mod mig:

„Aa, Du! min! kjend det! føl det! At jeg er din alene. Ingen andens. Aa, kjend det, at jeg elsker Dig!“ Og hun smøg sig om mig. Jeg blev mere og mere dump og sløv, bare en stor Drift steg i mig efter at holde hende evig i mine Arme, knuge hende til Døde, være den endelige Sejerherre. Og hun gav sig hen, straalende. „Til Dig! Du maa eje mig . . . hvordan Du vil!“ Men — han nikked langsomt med Hovedet — *i Grunden var det mig, som gav mig hen;* thi hun var den første Kvinde, jeg havde ejet.

Men netop derfor . . . fordi hun fik mig ren og uskyldig, netop derfor fik dette stor Betydning for mig. En altoverragende Betydning. Skjønner Du det, Doktor. Nu var jeg hendes for evig. Nu var jeg indviet denne unge Skjøge. Nu slap jeg aldrig fri. Det mærked jeg ligesom. Og slig knugende, tyst Luft der derfor var omkring mig.

Og hun mærked det samme. Derfor blev hun dristigere. I disse Kjærlighedsstævner blev jeg hendes undergivne. Hun pinte mig. Nu var det hende, som trak de gamle Historier frem. Ved Gud, hun kom frem med dem, angerfuld og med bange Lyst: „Aa, hvad vilde jeg sige, hvis hun alligevel havde noget at fortælle mig? Aa, kjære min Gut! Det er vel bedst, at jeg siger Dig en liden Ting. Og om jeg vilde love at tilgi' hende . . .

og ikke være vond paa hende. Vilde jeg saa vide det?" Og jeg vilde vide det. Jeg sad ganske stille, mens hun dømte mig til Døden. Hun havde alligevel gjort det, som hun dengang havde nægtet for. Og jeg hvisked med tørre Læber: „Hvorfor sagde Du det ikke da?" Aa, hun var bange for at miste mig. Men nu fik ligesaagodt Sandheden frem. Det fik briste eller bære . . . Aa ja, hun vidste jo, det bar, hun vidste, jeg var hendes, hvad hun saa skrifted . . . nu jeg havde smagt hendes Blod, nu jeg ikke kunde glemme hende.

Det *var* sandt. Hvad der havde hændt da og da. Og ham fra Paris . . . hun havde kjendt ham. Det forholdt sig, som han havde fortalt."

Dr. Ebbe skjød ind:

„Og da Du hørte det . . . da brød Du alligevel ikke med hende?"

„Nej, nej, jeg gjorde ikke . . . Ja jeg ved, hvad Du tænker, Alfred, at nu burde jeg ha' slidt mig løs. Nu burde *Manden* hos mig ha' lyttet. Gud kaldte gjennem Haven ved mit Blods Vrede . . . Men nej, netop mine gode Regler og Principer, netop min konventionelle Natur — alt det der, havde nu, da det kom saa ynkelig tilkort, skabt en rasende, forvirret Desperation hos mig. Vor gode norske Opdragelse om at sky nærmere Bekjendtskab til Kvinderne og vente paa den eneste ene, det kan være vakkert, men det kan

ogsaa være skjæbnesvangert . . . hvad Figura udviser . . .

Jeg skal gjøre Resten færdig i en Fart. Nogle Maaneder efter gifted vi os. Jeg brød op fra Hovedstaden. Jeg mærked Smil og Hvisken omkring mig. Vi rejste til en af Smaabyerne, ved Du. Jeg nedsatte mig der som Sagfører. Likte ikke Bestillingen *engang*. Var ikke saa fin paa det nu. Tog endog temmelig malpropre Sager, aa ja saamænd gjorde jeg saa. Vort Hjem kosted mange Penge . . . den lille Formue jeg havde, vilde jeg nødig tære paa, men den blev nu tæret paa ligevel. He, he, i den lille By var hun den fejrede Skjønhed, la grande dame. Likte udmærket den Opmærksomhed, hun vakte."

Han tiede, tænkte sig om, talte igjen, men mere stille. Stemmen lød anstrængt jevn:

„Nu hændte noget. At Helen fik et Barn. En liden Gut. Mit Hjerte blev saa stille. En fin, lys Vaar gik tyst gjennem mit Sind. De urolige Tankerne blev borte. Jeg blev saa taus de Dage — alt det vi to, Helen og jeg, gik og stelte med og tukled med, det blev saa uvæsentligt, det sank ned foran denne lille; det straalte ud fra ham: „Jeg er kommen, jeg ved ikke om, hvad staar paa. Jeg ved ikke om Eders Uro. Giv mig Fred."

Helen duede ikke til Mor. Hun havde været

meget bange for dette. Jeg tror, at alle Hetærer er bange for at bli' Mor. Naar en Kvinde faar Barn, blir den meningsløse Elskov sat til Vægs, Naturen kommer ind og siger et Ord. Driften viser en Hensigt. Mænd blir andægtige, naar de ser en Mor med sit Barn, Udhalere blir ærgerlige, som hørte de en Præken, de ikke likte.

Helen forstod, at for hende var Goldheden det dyreste, det mægtigste. Hun skulde netop sejre ved at drive uendelig, hvileløs frem. Hun elsked ikke dette nye Væsen, syntes i Højden det var dejligt, at Ungen blev saa vakker. Men ellers kom han hende lidet ved. Hun kunde ikke behandle ham. Og saa havde hun netop de Dage faa't en Veninde uden Lige, som hun altid gik og smaasnakked og lo sammen med. Aa, Du! slige to Kvinder, som hvisker sammen! Og saa ler de begge!"

Han tied et Nu. Blev saa ved med dæmpet Stemme:

„De første Maaneder trivedes Gutten og voxste. Men saa slog Maven sig vrang. Helen havde jo hurtigst mulig vendt ham fra. Og Sommeren blev varm; det var vanskeligt at holde Flaskemelken frisk. Og Maven vilde ikke bli' bra. Men at der skulde være Fare paa Færde, aned jeg ikke. Men en Nat var han daarligere. Han fik stærk Diarrée, og der kom Blod. Jeg fik vide

om Morgenen, at han var særlig daarlig. Og jeg blev meget urolig. Ved Du hvad? Før jeg fik vide det, syntes jeg, at en Skygge var kommen ind. Gud ved . . . ja, du lærde Doktor vil kanske smile, men jeg mærked den, og jeg gyste . . . Han smilte til mig, den lille, strakte sig saa underligt, smilte igjen til mig, men Smilet blev en Krampegrimaçe . . . og tænk Du, et Par Timer efter var han død, omtrent fem Maaneder gammel.

Naa, ja, ja. Han kom kanske, likte sig ikke og fik Lov til at gaa igjen. Han skulde blit hos mig. Vi skulde blit gode Venner. Jeg skulde tat Vare paa ham.

Jeg var fortumlet af Sorg. Jeg gik om uden at lægge Mærke til noget. „Lad mig være alene.“ Jeg bad bare om det . . . Og jeg ønskede ingen Søn efter Sverre. Jeg kunde ikke tænke mig det. Det vilde ha' forstyrret. Selvfølgelig vilde jeg ha' med Tiden faat ham kjær, men det vilde ikke været Sverre ligevel. Det var Sverre, jeg vilde haft, og hans smaa Hænder og hans Skrig . . . der kom aldrig nogen som han.

Helen sørged og graat en Del. Hvor dybt hendes Sorg stak, ved jeg ikke. Hun havde jevnt, godt Grokjød. En Tid efter var hun omtrent som før.

. . . Jeg mærked nu mere og mere, hvor lidet hun brød sig om mig. Det gjorde, at jeg leved

temmelig meget for mig selv. Vi havde jo ofte Selskaber og blev bedt ud; men jeg leved alligevel for mig selv, kan jeg sige. Var forresten altid opmærksom. Hun havde ingenting at beklage sig over.

He, he.“ Han saa op. „Folk husker godt og beretter omhyggeligt. Og saa er Folk klartseende. Hvor vi kom, saa var Rygter om Helen gaaet forud. Og mange var forsigtige. De korrekte og brave vogted sig for os, dem vi fik at omgaaes var ikke sjelden lidt anløbne i den ene og den anden Retning. Og mange af dem troede nok, at med Fru Hein kunde det bli Moro. Dette stod ikke klart for mig dengang; men noget i de Folks Væsen ærgrede mig. Jeg tog instinktsmæssig min Kone i Forsvar mod den Slags . . . ved at tro hende dobbelt . . .

— Men en Kveld var vi sammen med netop den Mand, jeg fandt mest hensynsløs, hvem jeg mindst likte. Kaptejn Hamann hed han. Til min Ærgrelse bad Helen ham gaa med ind et Øieblik. Han gjorde saa. Tilfældigvis opdaged jeg . . . omend jeg saa til Siden, at Helen og han gjorde hemmelige Tegn til hinanden . . . flere Gange. Dette kom over mig som Verdens utroligste. Jeg blev siddende stille, alt ramled sammen omkring mig. Det kjendtes, som jeg blev ribbet og nøgen og liden . . . Og saa kom en

Blodbølge, langsom og bred som en Dønning, . . . og den steg til min Hals og holdt paa at kvæle mig . . . Men saa blev jeg klarere igjen. Og nu tog Skinsygen mig. Skinsygens Forbandelse. Jeg blev listig og lumpen. Jeg vilde skjule mig og spionere. Og jeg gjorde det, Du. Jeg gjorde det med Beregning. Jeg tændte en Cigar og lagde mig paa Sofaen. Jeg røgte en Stund . . . som var ingenting i Vejen. „Jeg er træt," sagde jeg. „Undskyld, jeg tar en Lur paa fem Minutter." Jeg flytted et lidet Bord foran mig som for at være fri Lampelyset.

De snakked først meget pent sammen. Men saa hændte noget. De saa ikke, hvor meget og hvor lidet Bordet skjulte, eller de troede maaske jeg sov . . . De gav hinanden i Hast smaa Kjærtegn, hidsige . . . som kosted det Møje ikke at gaa videre . . . Og alt sagde ligesom, at de var i vidunderlig Forstaaelse med hinanden . . . og at de havde været det længe.

Og nu maa Du vide, at jeg rejste mig. Og jeg saa vel forskrækkelig rar ud, for de blev siddende og glo paa mig, som var jeg en splinterny Mand, de aldrig havde set før. Og saa brød et ustyrligt Raseri løs hos mig. Jeg gjorde et Sprang frem. Kaptejnen faldt vrælende overende med en gal Mands Næve i Struben. Ja, ja, Alfred . . . jeg behøved bare at ha' holdt fast om Mandens

Strube to Sekunder til, saa havde han ligget der for altid.

Saa ved Du omtrent Resten. Vi blev skilt, Helen og jeg. Jeg kunde nu maaske ha' vendt tilbage til min forrige Kreds, ansøgt om Adgang, blit habil Mand igjen, stillet mig i fordelagtig Positur som den, der drev Skjøgen ud af sit Hus, jeg kunde givet den Ret, som advared mig, jeg kunde blit en Art hjemvendt forloren Søn eller hvad Du vil; men fy Fanden! — nu bandte jeg — det vilde jeg ikke. Nej, aa nej, jeg hørte dem alligevel ikke til, de brave Godtfolk. Naar jeg nu tænkte mig om og mindedes deres Adfærd . . . aa, jeg forstod saa mange Ting fra de senere Aar. Aa nej, jeg skulde ikke have mere med dem at gjøre. Helen kunde gaa til dem. *Hun* hørte dem til . . . og til syvende og sidst kunde de nok fordrage hende. Kjendte stiltiende saa meget af sig igjen hos hende.

Jeg havde været uheldig. Men" — hans Hoved hæved sig, og Øinene lyste sært — „jeg havde holdt frem! ikke taget usle Hensyn! Jeg havde ikke været Rak! Ridderlig havde altid min Fremfærd været! . . . Naa," Tonen sank stille ned . . . „vor Tid er ikke egnet for den Slags. Nutildags blir en Ridder næsten altid en Don Quixote . . .

Ja, ja . . . saa faar jeg fortælle, at det var vanskeligere at skilles fra Helen end nogen kan be-

gribe. Naar Natten kom var det værst. Hun med det hensynsløse, hede Blod — og hos en anden Mand . . . Jeg kunde ikke være hjemme naar de Tankerne kom. Jeg gik ud . . . traved om paa Gaden . . . eller jeg gik i Klubben, hvor der altid paa den Tid sad et Par miserable Fyre . . . Hu, ha! Jeg blev rent ud ødelagt, tænkte nu og da paa at rejse til hende . . . Aa, bare at faa være i hendes Nærhed!

— Saa gik Tiden, og min værste Pine fortog sig, men en underlig, dump Uro plaged mig endnu. Væk fra Byen vilde jeg. Tænkte ikke paa, om der var bedre, hvor jeg kom. Fik saa Embedet ved Du som Auditør i Byen deroppe.“

„Hvor længe var Du der, Vincent?“

„Jeg var der i hele otte Aar Du!“ Han sagde det, som vælted han en Verden fra sig. „I hele otte Aar. Lang Tid at kvæles i, Du.“

„Naa, var det saa fælt?“

„Ja. Og det var for en stor Del min Skyld. Jeg ser i saa Henseende klart paa mig selv. Man havde pillet ved Urværket mit, mishandlet det. Og det engang korrekte Urværk kunde pludselig gaa galt. Jeg var ikke dygtig mere. Og saa havde jeg kanske ikke det rette Lag ligeoverfor Officererne. I det hele, de Officerer deroppe, he, Tamburmajorer højt regnet. Bum. Bum. Nej, jeg fik ingen Venner blandt dem. De foragted

mig vistnok. Kommandanten var en meget ubehagelig Mand. Gjorde mig Livet surt paa alle Maader. Fy, det var en fæl Tid. Jeg var en Fange. Jeg var ligesom aldrig *hjemme*. Dagene gik, Dagene gik. Og jeg bare tænkte: der gik den Dag! og der gik den Dag!

— Men nu skal Du høre noget om min Sindstilstand, Doktor, . . . noget særegent, specielt. Jeg blev sluttelig filosofisk anlagt, maa Du vide. Jeg ræsonnerede og grublede i Enrum over alle Tilværelsens Mærkværdigheder. Og jeg blev hidsigere end før, men ogsaa blødere. Jeg fik let til Taarer, noget jeg aldrig før havde haft. Og ved Du noget sært: Jeg blev noget af en Kunstner paa Violin. . . . Før i min jevne heldige Tid havde jeg jo været en Smule Violinspiller, saan til Tidsfordriv. Jeg spilled smaa Melodier i Selskaber, mens Familiens Døtre accompagnerede. Men nu gav jeg mig til at dyrke Violinen med syg Iver. Jeg spilled mig ind i en egen Døs, langt ind i en hinsides Verden, hvor alt var øde, hvor bare en vældig Vemod drev om som dybrøde Skyer. Jeg improvisered hulkende Melodier, eller nogle, der skreg hæst gjennem en raadløs Sordine.

Jeg var jo fra først af opdragen med Kirke og borgerlig Religiøsitet eller Irreligiøsitet om Du vil, hvor man er god Kristen til Husbehov. Nu fik

jeg Musikens Trøst og Forbandelse. . . . Ja, ja, og i de Stunder mødte jeg *hende* . . . ikke hende, jeg nu kjendte til Bunds; men hende min eneste, som jeg engang troede, hun var, hun som aldrig sveg, som lærte mig Livets dybe Herlighed.“

Hans Mund fortrak sig med en hungrig Grimace. Hans Stemme blev næsten hviskende:

„Jeg traf hende i min Længsel . . . Og det var Helen . . . men en Helen, der elsked mig . . . Der smilte mod mig med hvide Tænder, som Gjedebukke, der vil nippe. Der var min Lykkes Hyrdinde, mit Kanaaens forjættede Land med Floder og Lunde. Javist, slig var hun. At se hende sidde rolig og smile . . . mit Kanaan, der flød med Melk og Honning . . . Ja, ja, jeg snakker svulstig, vil mange sige. Men jeg snakker, som jeg føler det. Og jeg snakker til Dig, min Læge. Derfor snakker jeg ikke behersket, ikke dannet. Da vilde jeg lyve. Og Du vilde ikke vide, hvordan jeg har det. Slig har jeg det, som Du nu hører.“

Dr. Ebbe nikked:

„Forstaar, forstaar. Bra at Du viser Dig som Du er. . . .“

Han blev lidt efter ved:

„Jeg tror, Du er betagen af hende endnu, Vincent.“

Vincent Hein rysted paa Hovedet.

„Nej, Alfred, det, som *var*, er borte. Jeg er ikke engang bitter, naar jeg tænker paa hende. Jeg kan se roligt og klogt paa det hele. Jeg synes hun igrunden var usædvanlig og i mange Maader prægtig. Hendes eneste Dødssynd var, at hun valgte mig, en Mand, som hun jo ikke elsked en Smule. Ja, hvor Menneskene tidt er dumme. He, denne pene Mand, Vincent Hein med den antagelige sociale Position. *Hun* vælge *ham*, hun som var den fødte elegante Bohêmienne. Ja jeg siger det ganske jevnt: havde hun truffet en Mand af sin egen Race, en kjæk, noget brutal Fyr, som kjendte Verden og Kvinderne . . . de var kanske blit lykkelige sammen. Han kunde maaske ha' mestret hende . . . og hun kunde fyldt hans Liv med Farver og Sanseglæde . . . he, he, kan Du begribe, hvad hun vilde med mig? He, Gud ved om ikke Fru Aspasia besnakked hende dengang . . .

Men en anden Ting er, at hun engang for alle har vakt en Sværmer i mig. Skuffelsen og Utilfredsstilletheden vakte den. Ind i mit Liv skjød en evig Hulk, et evigt Savn. Og endnu synger en Æolsharpe i mit Sind. Jeg blir syg af dens Kalden. Der stiger en Længsel hos mig, som jeg ikke ved mine arme Raad for. Jeg faar tidt en umulig Lyst efter at vandre. Og jeg har forresten vandret. De senere Aar har jeg taget to

temmelig lange Rejser. En Gang til Tyskland: der opsøgte jeg helst de gamle Byer med grønne Klokketaarn og gothiske Mure. Og en Gang til Frankrig, i Paris har jeg levet som Student paa mine gamle Dage. Det Pariserbesøg gav mig meget at tænke paa. He, som *de* tog Livet! Anderledes end vi. Franskmændene er hyggelige Folk . . . lette at komme i Snak med . . . rigtig venlige og snille. De skal være overfladiske og upaalidelige . . . rager mig ikke. Jeg takker for Illusionen, de gav mig."

Han nikked stille og længe.

„Hm, ja . . . nu tror jeg ikke jeg har mere at sige. Hvad siger saa Lægen?"

Dr. Ebbe grunded lidt, før han langsomt gav til Svar:

„Ja, ja, Vincent. Du hører i hvertfald ikke til de ulykkelige Melancholikere. Du har Længsel, Fantasi, der gaar Strømninger i dit Sind. Og Du er først og fremst skyldfri. Du gaar ikke om og ruger over nogen mørk Affære. Der er over din Melancholi . . . ja nærsagt noget af en Sorgens Fest. Din Sjælesygdom er ingen Kræftsygdom. Hvor længe skal Du bli' her? . . . Naa, paa det ubestemte. Ja, tag nu daglig en Del Motion, og se rolig paa det hele. Byen er stille. Gir Taalmod og Nattero. Du kan saamænd bli' en gammel,

klog Mand. Og Du kan sidde i din Lænestol og drikke Saltvandsluft og se paa Solnedgangen.«

Vincent Hein hørte opmærksomt efter, hvad Ebbe sagde. Han smiled ikke, men Glæden lyste alligevel i hans Ansigt.

„Det glæder mig . . . hvad Du der siger . . . Der har været Tider . . . da en egen Angst tog mig . . . jeg turde ikke engang gaa til Læge . . . af Frygt for at høre Dommen.«

Dr. Ebbe smiled . . . et Smil hos den voxne, som hører et Barn snakke Uforstand. Han føjed til, som slog han en Streg over det hele:

„Det gjælder først og fremst ikke at gi' sig over. Ved Du hvad, Vincent? der gives kanske Mennesker, som kunde ønske at have noget af din Uro, din Længsel, din Æolsharpe . . . eller hvad Du kalder det. Der findes Mennesker, som lider, netop fordi deres Sind aldrig røres . . . fordi det staar stille, som en Dam over bundløs Myr. Som kanske en Dag føler med Gru, at noget galt har sat sig fast og ikke kan fjernes . . . men synker dybere og dybere i Myrbunden, ligger der evindelig, grumser hele Dammen til maaske.«

— — — — — — — — — — — — — — —

De havde forlængst spist, men de var bleven siddende ved Spisebordet. Nu rejste de sig og gik ind i Dagligstuen igjen.

Dr. Ebbe sagde:

„Alvorlig talt, Vincent, for at snakke om noget praktisk, hvad lever Du af nu?"

„Aa, jeg har jo min lille Pension. Og jeg trænger jo saa lidet. Og saa er jeg flink i Sprog Du. Har tænkt at gi' Timer i Fransk og Latin og Historie."

„Naa, har Du det? Saa kan jeg gi' Dig en Elev. Min Søn. Kvik og stærk Gut, men ikke flittig nok."

Vincent Hein smilede: „Kom med ham. Jeg skal gjøre mit bedste."

De havde sat sig tilrette i et Par Stole og tændt sine Cigarer. Vincent Hein peged paa den store Drivhusrose.

„Se Rosen der, Alfred. Hvor den staar og døser og er lykkelig. Se, hvor den er feberhed og salig. Kanske en urolig Menneskesjæl tilslut staar stille og blusser som den. Kanske det gaar den Vej. Vejen tilbage. Samme Vej tilbage som vi efter Darwin gaar frem. Vi skal bli Planter og stille Støv."

Dr. Ebbe mumled: „Ja, ja, maaske."

De saa begge paa den store Blomst i Vinduskarmen. Der blev Stilhed i Værelset. Rosen hersked.

* * *

Lidt efter gik Vincent Hein. Dr. Ebbe fulgte ham helt ud paa Trappen og raabte et venligt: „Paa Gjensyn!“ efter ham.

Saa satte han sig atter til Ro i sin Stol.

VII.

Det larmed muntert. Fru Sara kom ind, og Harald kom lige efter.

„Godaften!“ Fru Sara var ganske oprømt. „Naa? Er den rare Manden gaaet?“

„Ja, som Du ser.“

„Fik han konsuleret dig nu da? Fejled han noget?“

„Aa ikke noget værre. Hvordan var Konserten?“

„Dejlig. Jeg kan ikke sige det nøjere. Dejlig Du. Du skulde set ham, Alfred. Som et ungt, forfinet Rovdyr. Og hørt ham skulde Du. Aa en ren Troldfele havde han. Slig han fik os til at føle os anderledes, end vi til daglig synes vi er.“

„Var Lili der?“

„Ja. Men mest for at træffe mig. Og for at fortælle mig Eftermiddagens Begivenheder . . . Naa, Harald,“ brød hun pludselig af, „det er vel bedst, Du gaar paa dit Værelse og ser Lektierne igjennem og lægger dig . . . Godnat, min Gut.“

Harald rejste sig. Han var vant til at lystre.

„Godnat Far, tak for Billetten. Godnat Mor!"

„Godnat."

Harald gik.

Fru Sara lo: „Jeg *maa* jo fortælle dig om Lili . . . Men det var jo ikke noget at høre paa for Gutten . . .

Jeg fortalte dig jo i Formiddag, at Lili nu vil skilles. Ja, ved Gud, om hun ikke vil gifte sig med Kavalleristen sin. Naa, Gemalen hendes er jo forskrækkelig ræd for, at den Skilsmisse skal støde Byens Brafolk, og at han da ikke skal komme ind i Kommunestyret mere. Og saa havde han da gaa't til Præsten, ved Du, og begge to kom da i Eftermiddag, og Præsten Yong kom jo i Embeds Medfør . . . alvorlig som en Bussemand. Skulde hjelpe med at skræmme den uskikkelige Lili. Men Lili tog saa nydelig mod Præsten og fik ham ned i den bedste Stol. „Der skal De sidde Pastor, saa kan De gi' mig saa meget Stryg, De vil!" Og hun snakked saa nydeligt, og Gamlen hendes skreg forfærdeligt op: „Hun vil gifte sig med en Staldknægt! Hvad synes De, Pastor Yong! med en *Staldknægt!*" . . . indtil Yong for op: „Ti stille, Bekker! Lad Deres Kone snakke!" . . .

Dr. Ebbe afbrød pludselig:

„Hør, kjære Sara! Historien interesserer mig ikke. Gjem Resten.“

Hun tiede bom stille. Sagde omsider:

„Naa er Du i *det* Humør i Kveld.“

„Ja, jeg er ikke oplagt til at høre det der.“

Fru Sara trak paa Skulderen.

„Naa, er Du ikke? Nejvist ... om en ta'r det saa strængt ... Jeg er snart ikke oplagt til noget mere ... Men nu og da faar en jo more sig lidt over Folks Latterligheder. Baade naar de er for fjantede, og naar de er for højtidelige ... Ja, saa gaar jeg. Godnat da kjære. Sid nu ikke oppe for længe ... saa blir Du endda mere irritabel.“

Hun gik hastig. Dr. Ebbe blev tilbage. Lidt efter gyste han som i Ubehag over noget, han kom i Tanker om. Han saa sig om, som spejded han efter noget kjært.

Saa rejste han sig, slukked Lampen og gik ind til sig selv.

VIII.

Der stod tre Gutter ude paa Bryggen mod Havgabet og saa en stor Bark sejle forbi for stærk Nordvestvind. Ai, slig Nordvesten tog fat og dukked Skuden dybt i Bølgerne; der var noget af Overmagt i den hele hensynsløse Maner. Og i vild Trods og yppig Veghed gav Barken stædig efter og lod sig dukke. Ja, alle Sejl stod aabne, som elsked hun at føle det brutale Kjæmpegreb.

Unge Gutters Sind nyder sligt Syn. Det ægger dem. Et ubestemt Noget om Vold og Sejer og lange Rejser syder dybt i deres Sind, noget om glimrende Æventyr og farefulde Oplevelser.

De to Gutter pegte ud og gjorde sine Iagttagelser gjældende. Forrest stod Ejlert Harboe. Han stod yderst paa Bryggekanten. Ganske naturlig, uden Forvovenhed stod han der, og han lo og han var alvorlig, som Sol og Skyer over ung Vaarhimmel. Han forklared Vindretning og beregned hvor stærk Fart, hun gjorde. Ejlert stod midt i Solskinnet — de to andre stod ogsaa midt i Solen; men den strømmed ligesom i rigeligst Mon om Ejlert. Han bar en vilter Hat paa

Hodet; han maatte nu og da holde paa den, for den ej skulde blæse af. Han er høj, solbrun, meget mørk nu om Sommeren, . . . „Spaniolen“ som før er nævnt.

Den anden Gut er Harald Ebbe. Han er fuldt saa stor og stærk som Spaniòlen, men lysere og ikke fuldt saa livlig. Han hører mest efter, hvad Ejlert siger, men har dog selv tidt noget at skulle ha' sagt. Skuden derude har vakt det Spørgsmaal hos dem: hvad var nu igrunden bedst at bli' her i Verden, Koffardikaptejn eller Marinekaptejn? Og netop nu snakker Harald: han tror Koffardikaptejn er bedre, fordi han kommer til Steder, hvor aldrig Marinekaptejnen kommer, og fordi der ikke er saa meget Examensgrejer og denslags, naar en skal bli' det. Kanske Orlogskaptejnen var fornemmere“ . . .

„Skidt i Fornemheden!“ afbrød Spaniolen og drev Langspyt ud.

Javist, det mente Harald ogsaa. Skidt i Fornemheden. Skulde han vælge, vilde han ta' Skipperen.

Den tredje Gut, som stod hos, Carl Jørgen, sagde ikke stort. Kanske fordi han selv var Skippersøn. Forresten talte han ikke meget ellers heller. Han var stilfærdig og beskeden. Begge hans Forældre var døde for et Aar siden, og han boede nu hos en fjern Slægtning i Byen her.

Medens Faren leved, fik han rejse med ham. Engang til Rouen, hvor de laa nogle Dage, og videre til Paris, hvor de laa nogle Uger. Da var han tolv Aar. Han husked denne Rejse som et Syn. Alting fra den Tid havde tegnet sig i hans Bevidsthed med minutiøs Klarhed, saa han aldrig glemte dem.

Ogsaa Nordland husked han. Det store Hav, de lange Sommerdøgns Sug af hexeagtigt Lys. Holmerne hvor Ærfuglen bygged.

Han var bleg og fin. Tidt kom han gaaende fjern og stille som en Naturaand. Da tænkte han nok paa Far og Mor og den lyse Tid, han var hos dem. De tre havde nok holdt af hverandre, saa Adskillelsen ved deres Død kom som en grusom Meningsløshed. Han var paa et Vis endnu hos dem. Hjemmet og Hjemmets Natur havde endnu al Magt over ham. Saaledes kan Forældres altfor store Kjærlighed være skjæbnesvanger. For tidt kan en ond og uvenlig Barndom formørke et Menneskes Liv; men en Barndom *kan* være saa skjær og blændende, at den fanger et Menneske ind, saa hele Livet siden synes brutalt og raat.

Slig gjorde Minderne om dengang Carl Jørgen veg.

* * *

De snakker sammen endnu. Ejlert har ført Samtalen ind paa en Sidevej. Han har ment, at Forstmand kunde være ligesaa brilliant at bli' som Skipper. Han har en Onkel, som er Forstmester, og Ejlert besøgte ham sidste Sommer og gik paa Jagt med ham. Hej, Gut! det var gjildt Liv. Mest med at se Skauen efter og mærke de daarlige Træer og saa skyde og bomba'dere forresten, og kommandere en hel Del Hugstfolk. Aa jo, kanske Ejlert bestemte sig for Forstmanden, naar alt kom til alt!

Det spøgte hele Tiden noget hos Harald om at nævne, at Professor i Violin i Udlandet ikke var at foragte, og mindst ligesaa godt som baade Skipper og Forstmand; men han generte sig for at sige det. Spillemand gjaldt vist ikke stort for Ejlert, som var saa umusikalsk . . .

Og nu var desuden Klokken mange. Han saa paa Taarnklokken.

„Klokken mangler tyve Minutter," brød han Ejlert af.

„Naa, saa faar vi snart gaa da."

Klokken 11—12 var Fritime. Klokken 12—1 skulde de have Historie. Klokken 1—2 Græsk.

De tre Gutter havde det slig med Skolen:

Carl Jørgen var letlært. Uden at anstrænge sig meget var han altid højt oppe i Klassen. Ejlert var uhyre flink i alt undtagen i Mathematik

og Fysik. Naar han blev hørt i disse Fag, stod han altid og vrøvled syndigt, og han lo selv, naar Læreren gjorde Nar og vrøvled endda værre.

Men Harald . . . som Karakterbogen før har vist, var han alt i alt en udygtig Gut paa Skolen. Og pudsig nok: flink var han til at begribe alt, som udenfor Skolen blev givet ham at begribe. Og ivrig i mangt og opvakt. Sagde tidt gode og træffende Ting. Man burde kanske ladet ham gaa fri og ledig en Tid. Han vilde saamænd ikke henfaldt til Dovenskab og Sløvhed, han vilde snarere have udfoldet noget af sit sande Væsen, vist hvilken Vej hans Evner gik. Det viste sig alt nu paa Skolen, at ogsaa her var Ting som tiltrak ham. Ikke alene begejstredes Organist Rosenius over hans Violinspil. Naturhistorielæreren kunde ogsaa snakke et Ord med. Dyreriget, Planter, Mineraler, Fysik — han var hjemme her paa en anden Maade end Klassens andre Gutter. Skolepensaet existered ikke for ham. Han vidste Ting, som ikke stod i nogen Skolebog . . .

Men nu var Klokken snart tolv, og de skulde have de rædselsfulde Ting, Historie og Græsk. Og han blev sikkert hørt i Dag. Ja, Gud maatte vide forresten. Historielæreren havde yderst sjelden examineret ham den sidste Tid, havde kanske opgivet ham. Men en sjelden Gang lød det:

„Vil Harald Ebbe komme frem“ . . . sagt paa en egen Maade, som vilde han sige: „Nu skal vi ha' et Pusterum . . . nu skal vi ha' Moro.“

Og Harald kom frem, og de faa Navne og Aarstal, han mente at huske, gled fra ham. Han kunde ingenting.

Nu og da probered han paa at være revnende ligeglad, at vrøvle løs ligesom Ejlert gjorde i Fysiken. Men i Grunden følte han sig skamfuld. Havde ingen Anseelse at gi' fra sig. Ejlert var flunkende flink i alt Sprogligt og Historisk, og det var jo det vigtigste. Og Fysiklæreren var beskeden her i Latinklassen. Han vidste, at hans Fag spilled liden Rolle, skulde ikke engang fremlægges til Examen artium. Men Historielæreren var mægtig og grum. Hans Spot var dødbringende for en stakkars Gut. Naar *han* gjorde Nar, var Gutten ikke andet end en Mak i Jorden.

Gud fri mig fra at bli' hørt i Dag! Med den tause Bøn gik Harald ind til disse Historietimer og til de græske med. Og saa var det at sidde hele Timen og vogte paa Minutterne og haabe paa ikke at bli kaldt frem. Og oftest gik det, som han haabede. Flinke Gutter kom frem, som stod med store Øine og kjendte, hvor de havde hele Forraad af Udenadlært. Og de tog Tappen ud og lod det rinde ustandselig.

De var begyndt at gaa i Retning af Skolen. Harald standsed:

„Hør . . . jeg vil ikke gaa der i Dag. Jeg blir sikkert hørt i begge Timerne . . . jeg har det paa Fornemmelsen.“

„Aa, hvad . . . kom nu med.“

„Nej,“ kom det hastigt, „jeg orker ikke. Jeg er ikke oplagt til at bli’ gjort Nar af idag. Jeg gaar en lang Tur til Munkehejen.“

„Naa ja.“ De andre nikked, og de skiltes.

Harald gik den stejle Vej op til Munkehejen. Det var et paa sine Steder højt Fjeld. Spaltet og flænget gav det Plads for Veje og Stier. Her og der havde Bække og Myrvand siget sammen og dannet Damme og Tjern. Over de mindre Damme fløj Masser af Myg, og nogle nette Langben stod flot paa Vandfladen og nøkkede sig frem. Men nede paa Bunden gik Salamander og Øienstikkerlarve og andet rart Kryb. Det maatte være morsomt at grave op noget Mudder dybt dernedefra og lægge det under Mikroskopet. Kanske der kunde findes en Vidunderorm, som ingen før havde fundet. Ja, fandt han slig en, blev han berømt. He, saa kunde han kanske bli Professor i Naturhistorie i Stedet for i Violin . . . Ja, hvad vilde han helst? Naturhistorien var morsom og hyggelig. Han havde det saa godt, naar han læste den. Han forstod den saa godt. Jo sværere

jo bedre. Og ingen Ting pinte ham da. Historielærerens Foragt blev saa uskadelig da, og Kammeraternes Smil. He, de kunde komme, de med sin trælleagtige, tankeløse Pug.

Men Violinen? . . . den var kanske ikke saa fredfuld og hyggelig. Han blev tidt saa urolig og bedrøvet, naar den rigtig sang op. Men han blev ligesaa tidt glad. Han fik saa meget ubegribeligt at føle og fornemme. Noget han aldrig havde oplevet og vist aldrig vilde opleve jog ham gjennem Blodet. Det var, som blev han et andet Menneske. Han steg, han sank, han svimled hen.

Harald satte sig paa en Bænk og saa udover Fjelde og Myrer. Ikke noget Liv rørte sig. En ensom Kraake kom engang flyvende. Den skreg og støjed borte under Uren og fløj saa videre mod de endeløse Moer mod Øst.

Ding! Dang! Det klang fra Byens Kirkeklokke. En blev begravet. Ding! Dang! det klang uafladelig. Snart stærkere, snart svagere, efter som Vinden kom eller bar fra.

Nu skulde han læse privat med Auditør Hein. Far havde sagt det. I Eftermiddag eller imorgen kom han. Da skulde alt ordnes.

He, tænk at han kunde saa meget, som ikke var Lærer. Men han *kunde* vist. Far havde fortalt, at Auditøren havde moret sig med at læse

Historie og Sprog, da han blev ensom og ulykkelig. For det var han nok. Hans Kone havde nok ikke været, som hun skulde. Far havde antydet noget sligt til Mor.

Ja, *da* maatte han nok ikke ha' det godt . . . naar han kunde *more sig* med at læse Sprog og Historie. Det vilde Harald sidst af alt gjøre. Naar han nu endelig blev Student, vilde han sælge alle de væmmelige Bøger med Historie og Latin og Græsk i. Og han vilde kjøbe en Violin med dejlige Toner i. Og saa en vidunderlig stor Naturhistorie og en svær Astronomi.

Auditør Hein. Han havde ikke set ham endnu. Tro, hvordan han saa ud. Og tro, om han var snil.

Nu slog Kirkeklokken langsommere, halted ligesom, stopped op . . . saa et langt Slag og efter en Pause endnu et til. Og et tredje næsten uhørligt. Tied saa bom stille.

Kl. var et. Endnu en Time til Skolen var slut.

Han rejste sig og gik videre.

Hm, igrunden var det ækkelt dette her. At gaa og luske her oppe, mens alle andre var flittige. Aa, han følte sig ussel og fejg. Men hvorfor kunde han ikke faa andet at stelle med?

Tænk, om Far vidste om, at han gik her slig! Han vilde ikke tage det som mange andre Fædre.

Han vilde ikke skjælde ud og slaa. Men han vilde *se* paa Harald . . . kanske vilde han ryste stille paa Hodet og ikke ænse ham værdt at snakke til.

Det vilde nok gjøre ham ondt.

Far var blit saa stille den sidste Tid. Han klapped ham tidt saa venlig. Men der var Sorg i hans Venlighed. Og tidt saa han paa ham saa rart . . . som syntes han Synd i ham . . .

Pludselig blev han staaende. Se, her var det stygge Stup, som Folk kunde gaa udfor i Mørke og Taage. For to Aar siden var en ung Pige gaaet udfor, men det var nok med Overlæg . . . Der gik en sælsom Historie om denne Pige. Ung og vakker og altid med lys Stemme og Latter. Og et halvt Aar efter forgræmmet og taus — og saa lukt ind i Døden. Hun skulde ha' Barn; det var Grunden til Selvmordet.

Stedet her var uhyggeligt. Hu, hvor Afgrunden suged.

Se Byen. Den laa dybt dernede. En kunde se den og langt videre. Se Øerne ude i Havet. De fløj i Luften. De „hildrede," som Carl sagde. „I Nordland hildrer de saa tidt," sagde han. Hele fem Øer havde ligget og flydt i Luften udenfor hans Fars Hus.

Han vendte om og gik raskt paa. Nu vilde han gaa tilbage og svinge ind paa den nye Vej.

Da vilde han komme did netop som Skolen slutted. Og han vilde møde Carl, som skulde ud den Vej. Han vilde spørge ham ud . . . om hvad Læreren havde sagt, fordi han ikke var paa Skolen.

— — — — — — — — — — — — — —

Se, der kom Carl.

Han saa ham ikke først; men da han omsider saa ham, nikked han. Lidt efter mødtes de.

„Naa," (og Harald var lidt flau, der han stod foran den flinke Kammerat), „spurgte de efter mig?"

„Ikke Spor."

Lidt efter sagde han:

„Men din Far var der. Ved Du det?"

Harald standsed, svælged Luft:

„Var Far der?"

„Ja. Jeg saa ham i sidste Frikvarter. Han var i Lærerværelset. Jeg saa, han stod ved Vinduet og snakked med Rektor og med et Par af Lærerne ogsaa . . ."

Han hørte det hele som Bulder og Dom. Far, Far havde været der . . . vidste altsaa nu, at han skulked Skolen.

De gik videre. Carl sagde:

„Det blir kanske kjedeligt for dig, dette."

„Aa ja morsomt er det ikke. Naa, lad gaa:

jeg siger alt bent frem, som det er. Ja, saa faar jeg skynde mig hjem. Farvel, Carl."

„Farvel. Kig ud til Ejlert senere i Dag. De skal høste Æbler der i Dag."

„Skal prøve. Farvel."

Harald gik hjemover. Hm, dette var en væmmelig Historie! Aa, hvor nødig han vilde haft Far blandet op i dette. Pokker i Vold med Lærerne og med deres Godtkjøbs Skjænd og Gjøren Nar. De havde jo ingen Godhed for ham, var jo bare Lejesvende, der de gik. Men med Far var det noget andet. Han vilde bli' urolig og bedrøvet. Gud ved, hvordan han vilde tage dette.

Han grued ligefrem, da han gik ind i Dagligstuen. En sorgfuld Gru, som skulde han stedes for den højeste Dommer. Hans Far sad der. Der var ikke noget særligt at mærke paa ham.

„Naa," sagde han ganske jevnt. „Hvordan gaar det, Harald?"

Hvordan gaar det? Sligt roligt Spørgsmaal. Han troed nok, Harald ikke vidste om hans Skolebesøg. Som et Lyn gik den Beslutning gjennem ham: at lade ham bli' i den Tro. Han var ikke fejg, han vilde bare saa gjærne udslette sin Skam ved alligevel at fortælle alt. Hans Fremfærd var løgnagtig, hyklersk. Men det skorted ham ikke paa Mod. Han havde taget Tortur for at opnaa det samme.

„Naa, hvordan gaar det, Harald?"

„Aajo."

„Aajo? . . . ikke godt altsaa?"

„Nej, ikke videre . . ." Saa brød han pludselig af, for dette faldt ham besværligt: „Jeg ved forresten, Du var paa Skolen i Dag. Saa da snakked vel Lærerne fra."

Far svared rolig:

„Jeg var paa Skolen, Harald. Men jeg snakked ikke om dig. Jeg bad Rektor prøve paa at skaffe Auditør Hein nogle Timer. Det kan Du gjærne vide. Var Du der? Jeg saa efter dig i Gaarden. Jeg saa dig ikke."

Harald studsed, vidste ikke, hvad han skulde tro. Men han holdt frem:

„Nej, de to sidste Timer var jeg der ikke."

Hans Far blev opmærksom.

„*Skulde* Du da ikke være der?"

„Jo, men jeg gik ikke."

„Og hvorfor var Du der ikke?"

„Jeg var sikker paa at bli' hørt. Og det vilde bare bli Narrestreger."

„Du siger, Du var sikker paa at bli' hørt, og at det vilde bli Narrestreger. Hvorfor indretter Du dig da ikke slig, at det ikke blir Narrestreger. Hvorfor lærer Du ikke de Lektier?"

„Jeg er blit saa lej de Fag. Man har gjort dem kvalme for mig tilslut. Naar jeg skal lære dem,

kjendes det vammelt. Som den Gang jeg skulde ta' amerikansk Olje. Jeg prøved paa at sluge den, men jeg kunde ikke beholde den. Jeg kasted den op igjen. Jeg læser tidt meget i de Bøger. Men Narrestregerne paa Skolen har gjort dem uudholdelige. Jeg faar dem ikke til at sidde."

Hans Far tiede en Stund. Spurgte saa stille: „Hvor har Du saa været i disse Timer?"

„Paa Munkehejen."

„Paa *Munkehejen!* Gik Du *der* i to Timer?"

„Ja."

Han sad lidt, rysted saa energisk paa Hodet: „Dette gaar ikke. Jeg vil ikke, Du skal gaa paa Munkehejen slig. Dette er en vigtig Sag. Om Du endda havde forsømt de Timer, fordi noget andet trak dig. Om Du havde spillet Violin, om Du havde gravet efter sjeldne Dyr. Men at gaa og luske om der og føle dig som Fredløs og Forbryder. Herregud, kjære Gut, vi faar nok prøve noget andet. Hele Historien og Græsken er ikke værdt nær saameget som dette: at din Karakter ta'r Skade. Havde Du bare ikke rømt! Havde Du heller taget din Sex'er. Eller gaaet midt i Gaden og synet dig frem: Se, her gaar jeg; jeg gaar netop *ikke* paa Skolen. Havde Du haft Mod til at tage Følgerne. Men sligt fejgt Skulkeri, fy. Ja, Du faar hjælpe mig, Harald. Du ser jeg tar det saa roligt, jeg kan. Du faar selv an-

strænge dig for at bli ærlig Gut. . . . Naa, det at Du nu snakked kjækt ud — det var da endda bra. Men som sagt: vi faar gjøre noget.“

Hans Far var taus den Eftermiddag. Det lived op, da der bankedes paa Døren og en fremmed Mand traadte ind, som Harald straks forstod var hans vordende Lærer.

Han var svært alvorlig den Mand. Harald havde aldrig set hans Mage. Men der var noget mildt over ham. Han vilde vist tage ham, som han var, og han vilde snakke paalideligt og alvorligt til ham, om han fik noget at bebrejde ham. Han glæded sig strax over, at det var den Mand, han skulde have at gjøre med.

Far spurgte:

„Naa, Vincent, har Du fundet et Sted at bo? Bor Du kanske paa Hotellet endnu?“

Det lived op i den andens Øine. Et fornøjet Smil gjorde hans Ansigt vakkert:

„Ja, Alfred. Igaar fandt jeg noget, som passed for mig. Jo da, jeg gik jo om og saa paa Værelser, og lige ilde likte jeg dem alle. Og saa kom jeg til et langagtigt gammeldags Hus. En Skibsrheder Hardenberg har boet der . . .“

„Aa . . .“ udbrød Far. „Saa Du bor der?“

„Ja, Du. Jeg kom altsaa til det Hus. Og jeg ser to store, tomme Værelser; jeg ser dem uden-

fra. Hm, den som kunde faa bo derinde . . . i de svære Rum . . . Hvor de passed for mig."

„Ja, de var vel til Tjeneste," indskjød Far.

„Ja, nu skal Du høre. Jeg gik ind og spurgte, om de to tomme Værelser maaske var til Leje. „Aa ja saamæn . . . om jeg vilde ha' dem?" Svaret lød næsten forundret. Eieren havde endog spærret af, saa jeg kunde faa min egen Entre. Dejligt, dejligt! Saa ensomt, saa ensomt! Og saa Udsigt til en forsømt, høstlig Have."

„Naa, det var jo godt, Du har fundet noget, som passer for dig. Ja, se her ser Du altsaa din Elev . . ."

„Ja, Harald," vendte Far sig til Gutten. „Nu faar Du lægge frem for din Lærer dine Pensa, og nævne ham de værste Hullerne dine. Hm," kom det, ikke uden Humør: „Kanske det mestendels er Huller, hvad?"

* * *

Harald læste privat hos Auditør Hein.

Han boed i Skibsrheder Hardenbergs store, næsten ubeboede Hus i den stille Gade ved Stranden. Naar Harald gik til ham om Eftermiddagen og naaed den høje Trappe og kom ind i de store, blege Stuer, mindedes han, hvor anderledes Huset havde været indrettet for nogle

Aar siden. *Hardenberg* havde boet der. Rheder og rig Mand. Som havde holdt de store Gilder. Ja, dengang var der næsten altid „Gjæstebud hos Hardenberg.“ „Gjæstebud hos Hardenberg“ blev tilslut noget som et stort Ord for Fest og Vellevnet uden Lige.

Men der kom nogle uheldige Aar for Skibsfarten. Og Rhederen, som hidindtil, netop ved de heldige Tider, havde holdt sin af Stormandsfærd tungt belastede Skude oven Vande — han orked nu ikke mere. Skuden stak tilbunds og tog ham med. Og langt om længe flød han op igjen paa en fattig Vragstump. Eller for at snakke bent frem: Skibsrheder Hardenberg gik efter Uheldet længe omkring som i Ørske, og endelig fik han sig en liden Butik i et afsides Strøg af Byen, og der sad han nu som en liden musestille Konditor og solgte Jødekager og Brus til Butiksvende og Soldater, der kom forbi og skulde paa Kjærlighedssti med sine Kjærester.

Og hans store Hus med Loftsornamenter og smukke Tapeter blev solgt „for mindre end ingenting,“ som Rhederen selv udtrykte sig, til en beskeden Embedsmand, der med Familie beboede Husets ene Fløj.

Men den anden Fløj, hvor de to Sale fandtes, der boed ingen. For disse Sale var for store for almindelige Folk. Og det skulde mangen Gang

lufte saa spøgelsesagtigt derinde, som om letsindige Slæb i ømme Valse gled Gulvet omkring.

Disse to Sale havde nu staaet ubeboet i flere Aar.

Saa var det den Høstdag, da Vincent Hein flytted ind med de faa Møbler, han havde. Og der, hvor før de flotte og støjende Gjæstebud havde staaet — der sad nu en stille, mager Mand paa en høj Krak og læste fremmede Sprog og Historie.

Han var flink til at „lære fra sig," det mærked Harald strax. I Førstningen var han usikker nu og da. „Vent lidt," sagde han. Og saa undersøgte de det tvilsomme Sted sammen, og han bad Harald hjelpe. Ja tænk, han værdigedes at tage ham med. Han var ingen Jupiter og Harald ingen Pog. Og det, de da fandt ud, stod fast.

Han var taalmodig. Han syntes vist ikke, Harald var flink. Tværtimod. Men denne havde ikke Følelsen af, at han blev ussel i sin Lærers Øine, om der kom et vanskeligt Sted, som han ikke fandt ud af. „Dette er ikke morsomt," kunde Vincent Hein sige. „Men De *maa* ha' det til Livs. Siden skal vi puste friere."

Han kunde paa en forunderlig Maade aabne Døren til det væsentlige ved det Værk, de læste Var det en indviklet Epoke af Historien der

skulde begribes: han førte først Mænd og Folkeslag frem, saa de levede og rørte sig. Han vidste Ting at fortælle om disse Mænd, der forvandled dem fra Lærebogens tørre Marionetter, til forunderlige Mennesker, saa Harald fik Lyst til at forske dem efter. Saa de tørre Aarstal og Mærkedage fik Interesse og Lys fra deres Liv.

ANDEN BOG

I.

En Nat vaagned Harald Ebbe ved, at hans Far stod og betragted ham. Han maatte have staaet der længe, og det maatte ikke været almindelig Stirren. Der maatte have vært noget forskende, et dybt Spørgsmaal i hans Blik, som vækked Harald.

Denne for op som i Vildelse. „Hvem er det?“ skreg han. Thi hans Fars Øine var ham fremmede. Han kjendte ham ikke. Det var en Mand fra et svimlende fjernt Sted, som stod der. Det blege, som altid var over ham, straalede nu, og omgav ham ligesom med en lysende Nebula. Hans Øine havde Blaaglans, da de ramte Haralds.

Han bare nikked. „Sov,“ sagde han og gik langsomt ud. Harald sov ikke paa længe.

Dr. Ebbe havde før nu og da været indesluttet og nervøs; men spurgte nogen ham ud, gav han Overanstrængelse Skylden. Han havde siddet oppe om Nætterne, men han gav sine Studier Skylden. Det viste sig nu, at han var virkelig syg. Hans Nervøsitet stak dybere, hans vaagne Nætter var Søvnløshed.

Han tog Tid til Hvile. Hvilen fandt han neppe. Der var noget rastløst over hans daglige Færd. Om Natten stod han tidt op, naar Søvnløsheden blev ham uudholdelig. Det hændte, Harald vaagned og saa ham henad Morgensiden gaa gjennem Værelset med et tændt Lys.

Men der kom Dage, da han var den rolige Mand igjen. Han tog imod sine Patienter, han tog ud paa Hospitalet, han var ganske som før.

Men saa begyndte atter Nattens Kulde at voxe om ham. De Ting, som havde andres Interesse, gjaldt lidet for ham. Han gik saa rank, at han syntes utilnærmelig. Det var, som groed et stille, dybt Overmod i hans Sjæl. Og endelig fik han det Blik, der var eget for ham i hans daarlige Stunder: det Blik, der saa paa Livet paa anden Maade end Menneskenes omkring ham . . . fra fjerne Kloder . . . omsust af Evighedsvinde.

— — — — — — — — — — — — — —

Harald kom en Dag ind i Stuen. Hans Mor sad stille. Og hun havde tydeligt nok glemt at bekymre sig om sit smukke graa Haar. Det var skjødesløst vundet om Hodet, og hun var saa stille, der hun sad. „Far er daarlig,“ sagde hun. „Han maa kanske snart holde op med at arbejde. Da blir det kanske vanskeligt for os. Du faar ta' fat og stræve nu Harald.“

Dette uforudsete, som havde rammet hans Far,

havde den senere Tid givet Harald noget at tænke paa. Han, den sorgløse Gut, havde standset op, og han havde lyttet. Ved hendes Ord gik et tungt Alvor i ham. Han saa ind i en Tilværelse, han ikke havde kjendt før. Hvor der ikke spurgtes om, hvad der var behageligst og ikke om, hvad man havde Lyst til. Men hvor det, som gaves en at gjøre, maatte gjøres. Hvor den, som unddrog sig dette, vilde komme til at leve under Forbandelsens Tegn.

Og fra den Dag tog han fat og læste. Han arbejded, han sled. Pløjed alt omigjen fra første Linje. Sad med hedt Hoved og kjæmped med Grammatik og Tidstavler. Pligten, som han ikke kjendte, kom nu frem, ny og bydende.

Han lod Violinen ligge. Dens Melodier var Luxus, han ikke nu havde Raad til. Naturhistorie og Astronomi var Morskab. De forelaa ikke. Og derfor beskjæftiged de ham ikke mere.

Auditør Hein var god mod ham nu. Han hjalp ham efter bedste Evne. Gjorde ham Stræevet saa let som muligt. De Enkelttimer, han gav, var tidt lange. To istedetfor en. Ikke sjelden sad Harald hos ham hele Eftermiddagen, og han var i Grunden glad, han fik sidde der. Han længted ikke efter at komme hjem. Han længted ikke efter det triste Aftensbord, ikke efter at se sin Fars tungsindige Øine og hans skjælvende Haand.

Vinteren gik langsomt. Hvor de Dage gik lig matte Blus, og de lange Kvelder med Lampen tændt. Uret i Krogen slog omsider sene Slag. Og han læste, og han mærked sig Ordene, skar dem ind i sin Tanke som med Knive. Begreb for første Gang, at Kamp findes i Verden. Ikke vanesløvt Kav og Mas og dum Gaaen i Geled; men Kamp med Viljen spændt som Staal.

Og Vaaren kom. Og se, der var Solen og den blaa Himmel. Det risled fra alle Tage. Der kom bare Flækker i Haven, hvor Jorden var sort og myg.

Og snart stod de blanke Vaarblomster og skalv i ung Højtid.

Det første skjære Begreb om Lykke traadte ham nær netop nu. Før i den ligeglade Tid havde han aldrig følt det saa vart i sit Sind: se, Vaaren er her, og Sommeren venter. En lunken Solregn vil snart kalde store Blomster frem, og Fuglene vil synge.

Bare som et Strejf jog den fine Lyksalighed gjennem han. Det tunge tog atter Overhaand; thi hans Far blev daarligere. Mere stolt, mere utilgjængelig.

Han sad tidt for sig selv og skrev. Store filosofiske Systemer, der lod skimte en ny Religion. Han samtaled tidt længe med enkelte af sine Patienter. Til en af Lægerne ytred han efter et

Besøg hos en af dem (en for Alverden barok Særling): „Naa ja, den Mand har nu i Grunden Ret. Han bare beregner alt efter den højere Mathematik, og den Beregning begriber ikke andre end de, der har været paa Højderne.“ Han føjede lidt efter til: „Eller i Afgrundene.“

II.

Det hændte en Dag i Sommerferien, at Harald blev bedt med paa Landtur. Mor bad ham gaa. Og han gik. Landturen blev festlig nok. De løb under Sommerhimlen, og de dansed, og de drak Vin. Han var saa ung, og han glemte paa en uforklarlig pludselig Maade det sørgelige hjemme. Han traf en ung Pige med et stort blaat Blik og et sort Haar. De blev gode Venner. Hun var ikke Spor ræd og skvætten som andre Piger. Engang, de gik ved Siden af hinanden, smilte hun og tog ham i Haanden, og det gik saa hedt til hans Hjerte. Han fik stor Trang til at se paa hende, og han var munter og vild, og havde aldrig været saa vild før. Senere paa Dag tvang han hende til Kys; det var de første Kys, og han blev ivrigere, og hun blev stillere først, og siden fuld af den ømmeste Spøg.

Da Harald kom hjem, var alt hjemme ham i første Nu fremmed. Han kom som fra en dejlig nyopdaget Verden. Fra Glædens og Sansernes Verden. Men her sad han nu igjen, og om ikke længe trængte Hjemmet sig ind paa ham paany

og smitted ham med sit Alvor. Glæden og den unge Pige var snart borte for Harald Ebbe.

Og den næste Dag syntes han, at han igaar havde syndet, og at den unge Pige med de aabne Øine og med de hede, røde Læber var en ugudelig Skjøge.

Alt, hvad han saa og tænkte, antog i hans Sind altfor store Dimensioner. Han fik Anelser og blev lyttende og overtroisk, og han vented ligesom ukjendte Ulykker. Han tænkte paa den yderste Dag, der skulde komme som en Tyv om Natten og bringe Forfærdelse med . . .

Harald var ikke frisk som før. Naar han ikke læste, gik han om uden at trives. Tidt følte han sig ligefrem syg. Frokost spiste han alene. Men Middagen, naar hans Far sad og sendte Taushed ud! Naar alle Bemærkninger prelled af mod hans Iskulde! Og endnu værre Aftensbordet. Naar Bordet blev duget, og Teen sat ind. De to Brødbakker, de to Oste under hver sin Klokke. Aa, en Lede og Tristhed uden Lige!

En Dag kom hans Far til ham. Han klapped ham saa vakkert og smilte, saa han kunde græde, for han syntes Verdens Uret og Ulykke aabned sig: „Jeg rejser en Tur, min Gut! Hav det nu godt og vær flink, medens jeg er borte."

Nogle Dage efter rejste Dr. Alfred Ebbe med Damper til Syden.

III.

Nu, da Dr. Ebbes ulykkelige Taushed ikke føltes mere i Huset, gik Livet lettere. Harald læste flittig og sprang ud, naar han havde Tid. Og Fru Sara kvikked op — mest fordi Fru Lili Bekker kom og besøgte hende.

Fru Lili Bekker var kun yderst sjeldent kommet i Huset før. Dr. Ebbe kunde til Nød høre tale om hende, men hun var ham meget imod.

Hun var ikke smuk, samme Fru Lili. Nogle fandt hende styg. Men hendes Minespil var glitrende og „fuldt af Fan.“ Saa det kunde hænde, at nogen hver blev siddende og stirre paa hende og mumle: „Jeg troede, Lili Bekker var styg, men hun er jo nydelig.“

Hun ligned mest af alt en tynd Myg med Blod og Braad og Summen. Hun havde glubende Appetit paa alt godt i Verden, tog nok Hensyn i visse Maader, havde sine Smaaængstelser, naar hun hvisked: „Gud, hvad skal jeg *nu* gjøre!“ med Mine som en listig Skolepige. Ellers var

hun ganske kynisk og kemisk ren for dybere Skrupler. Hun var kortsagt ægte Hun.

Naar hun spiste til Middag hos Fru Sara, gjenlød Stuen af hyggelig Snak. Og efter Middagen drak de to Damer Kaffe i en Krog af Dagligstuen. Fru Lili havde altid en eller anden liden Overraskelse med: en Pakke fine tyrkiske Cigaretter maaske, eller en liden Flacon Likør, som skulde være særlig pikant. Hun vidste, at sligt Smaatteri opmuntred Veninden. Og „Forundringspakken“ mangled aldrig.

De snakked sammen og lo. Fru Lili, som jo var meget yngre, talte mest. Og Fru Sara forstod hende som ingen anden. Og hun ligefrem elsked hende med samt hendes Dyder og Laster. Og hun fryded sig, naar hun havde Fremgang i Glæden.

Og naar Fru Lili blev følsom og sukked: „Aa, det hele er alligevel et Vrængebilled af det Liv, jeg har *Ret* til at leve!“ Ja da nikked Fru Sara. Ogsaa den Tanke kunde hun meget vel fatte. Og kanske hun da gav sig til at fortælle, hun ogsaa. Hele sit Liv havde hun Stykke for Stykke betroet sin Veninde. Og nu gjaldt hendes Beretning mest de sidste Dages Hændelser:

„Det var jo det, Lili, at jeg troed, Ebbes Uro skrev sig fra, at han mente, jeg endnu tænkte paa *ham.* Saa gik jeg en Dag hen og tog Billedet

og kasted det i Kakkelovnen, saa han saa derpaa. Det var et forfærdeligt Offer, et Mord forsikrer jeg dig. Men han tog det med Ro . . . saa koldt paa mig og sagde: „Det kommer lidt sent."

* * *

Fru Sara Ebbe havde det ikke godt. Den lette gudbenaadede Skjønhedsglæde, som var hende egen, havde lige til den sidste Tid indgivet hende den Tro, at hun var ung. Saa stor hendes Dømmekraft ellers var — her svigted den.

Men den sidste Tids Bekymring havde skjærpet hendes Blik paa det Punkt. Saa der blot skulde en liden Ting til for at vise hende Sandheden.

Og den lille Ting indtraf.

Fru Lili kom en Dag paa Besøg. Hendes Veninde var usædvanlig stille.

„Naa, hvad tænker Du paa i Dag. Har Du faat daarligt Budskab om Ebbe?"

„Nej, Lægen skrev sidste Gang, at han var bedre. Nej, idag for første Gang i lang Tid er jeg optaget af mine egne Anliggender."

„Hvordan? . . . hvad mener Du?"

„Jo, Lili, jeg har gjort en Opdagelse."

„Hvad er det for en Opdagelse, Sara?"

„Den, at jeg er gammel, gammel Kone, Du."

Fru Lili slog det bort efter bedste Evne:

„Naa . . . tag det med Ro, Sara."

Fru Ebbe nikked.

„Ja, Du siger noget. Jeg faar tage det med Ro altsammen nu — baade godt og ondt. Ja saa latterlig, Du. Jeg er jo *vel* Halvtreds. Men hele Tiden har jeg følt mig saa ung. Og jeg syntes, at det graa Haaret mit var et Eventyr mere. Jeg syntes, jeg maatte ligne en af de unge, hvidhaarede Damerne i romantiske Noveller, en af dem, som af en eller anden mystisk Grund bærer et stort hvidt Haar over et ungt, dejligt Ansigt. Aa, jeg har set alt med et Lys i Øiet.

Men idag, ser Du Lili, hændte noget . . .

Jo, jeg gik en Tur ned mod Bryggen. Saa kommer en ældre Dame gaaende og ser sig om. Jeg forstod, hun var fremmed i Byen . . . Pludselig standser hun foran mig, hilser høflig og siger: „Undskyld, turde jeg bede Dem vise mig hvor Dr. Ebbe bor?" „Jo, han bor dér og dér", siger jeg og forklarer; „men om De skal konsulere ham," siger jeg, „saa nytter det ikke nu. For han er paa Rejse." „Jasaa," svarer Damen, „men det er ikke ham, men Fruen jeg søger, og hun er maaske hjemme?" „Er det Fruen De søger? . . . ja det er mig det," siger jeg endefremt. Saa gik hun et Skridt tilbage, ligesom. „Herregud, Sara, er det Dig?" siger hun stille. „Jeg kjendte Dig ikke. Og Du kjender sagtens ikke

Inga Maricken heller.“ Jeg blir ganske underlig. „Nej, Inga Maricken, jeg kjendte dig ikke,“ sagde jeg.

Inga Maricken! Du skulde set hende, Lili. Aa, hun var den rene Øienslyst. Og nu, der hun stod og var gammel og stakkars. „Naa,“ tænkte jeg, „jeg er vel som hun. Ja, ja . . . saa er det altsaa forbi.“

„Aa, Du er højstemt nu, Sara. Du er jo en vakker Dame, Mor. Naa, hvor blev saa Inga Maricken siden af?“

„Hun var her bare en Stund paa Gjennemrejse . . . Forresten begriber jeg ikke, at Du snakker saa haanlig om at være højstemt. Vent Du . . . til Du sidder en Dag og ser, at Du skal ta' Farvel med alt, som ejer Livsens Saft . . .“

Fru Lili svared ikke paa dette.

* * *

En Dag lidt senere paa Aaret havde Fru Ebbe inviteret Lili og endnu et Par Veninder til sig en Aften. Og hun havde taget sin smukkeste Kjole paa. Og hendes Haar var omhyggeligt opsat. Hun havde gjort sig ung med alskens Kunst, og hun var forunderlig skjøn.

Fru Lili, som kom lidt før de andre, blev ganske betagen staaende at stirre paa hende.

„Du maa ha' været dejlig engang, Sara."

Fru Ebbe smiled sørgmodig.

„Ja, jeg var. Og liden Glæde har jeg haft af det. Men det var alligevel saa dejligt at vide det . . . og siden at indbilde sig det. I Kveld forlader jeg det altsammen . . . selv det som minder. Se disse Roser, Du, det er Septemberroser . . . I Kveld skal al min Skjønhedsgalskab visne med disse sene Roser."

Fru Sara havde slig fornem Værdighed den Kveld. Og hun var smuk, og hun havde de tusind Indfald. Og hun drak Vin.

Men efter som Kvelden skred frem, gik Sminken bort. Hendes Ansigts Furer kom til Syne; hendes Øines Glans svandt. Og hun mærked det. Hun følte, at nu var Spillet ude. Og endelig ramled ligesom det hele sammen. Og hun sad der som gammel Kone; noget hærjet var der over hende . . .

Hun gjorde intet for at bøde derpaa. Hun var jevn og naturlig. Hun nikked stilfærdigt til sine Gjæster, da de gik.

IV.

Slig gaar det i Verden. Den gamle gaar af, den unge træder til.

I denne Tid, medens Luften lyste op i Dr. Ebbes Hus — mens der af og til kom trøstefulde Breve fra Dr. Ebbes Læge, blomstred hastig Harald op, og en liden glad Oplevelse kom til ham.

Det var jo denne unge Pige, han paa Landturen traf, og hvem han kyssede. En Dag kom en af hans Klassekammerater hen til ham med et lumsk Smil: Hæ, om han nu var bleven Jentedalt? — Hvad mente han med det? — Hæ jo Harald var. Tony havde sagt, at hun var forlovet med Harald Ebbe. — Havde hun sagt det? det havde hun aldeles ikke. — Jo hun havde! Kut mit Hode har hun ikke sagt det! Og han gjorde Streg med Fingeren tværs over sin Hals.

Harald blev oprørt. Det skulde Tony faa undgjælde for. Han skulde nok finde hende. Han vidste, hvor hun var at træffe. Hun spilled Klaver hver Eftermiddag hos Fru Stolz. Klokken 5 kom hun fra hende.

Samme Eftermiddag, gik han og vented paa hende. Se, der kom hun. Hun var sytten Aar;

men hun gik endnu i halvlang Kjole og med Flette. Da hun blev Harald var, smiled hun inderlig mod ham med de store, myge Øine. Men han gjorde sig rigtig haard, han stilled sig op foran hende: „Du har sagt, vi er forlovet!“ — Hun blev staaende bom stille. Smilet forsvandt. „Jeg ved, Du har sagt det,“ gjentog Harald ubønhørlig. „Hvad svarer Du?“ — „Det maa Aagot ha' sagt,“ kom det stille. „Det maa aldeles ikke Aagot ha' sagt. *Du* har sagt det! Og Du har sagt det til den Tosken Torger.“ „Ved Gud, jeg har ikke!“ forsikred hun. „Jeg sagde noget til Aagot. Og saa har hun sagt det til Torger. Det er Fætteren hendes. Og Du ved jo, at Aagot er min bedste Veninde. Eller *var*. Jeg vil ikke eje hende mere.“ „Hvordan i Alverden kunde Du sige til Aagot, at vi er forlovede?“ „Jeg har aldrig sagt *det* til Aagot. Jeg fortalte, at Du havde kysset mig, dengang vi havde Landtur. Og saa sagde hun: „Men saa er Du og han forlovet.“ Harald brød ind: „Nej, Du kan tro, vi ikke er! Og Du kan tro, at skal jeg nogengang forlove mig, blir det ikke med dig.“ Nu for hun op: „Det var Du, som vilde! Jeg bad dig ikke om, at Du skulde kysse mig! Jeg vil ikke, Du gaar her og skjælder. Gaa!“ Og Harald var overlegen: „Med største Fornøjelse, Frøken!“ Og han drev af, ret ned i Almenningen. Pludselig hørte han

nogen komme løbende bag ham. Han vendte sig: Tony for ham om Halsen. Nodebladene faldt fra hende. Hun graat højt: „Jeg vil ikke, Du er vond paa mig . . . Jeg, som har tænkt slig paa dig disse Dagene. Ikke vær vond, Du! Jeg holder det ikke ud. Vær snil, Harald!"

„Nej! naar Du gaar og sladrer til Veninder, som sladrer videre, saa er jeg ikke snil!" — Og han gik fra hende. Ikke uden Selvfølelse: Kanske han nu havde vist, at *han* engang for alle ikke ønsked Samkvem med hende.

Han traf hende de næste Dage. Han var trodsig. Saa ikke til den Side, hun gik.

Saa en Dag sad han i Haven, og ind kom den lille Marta, Tonys Søster. En pen tretten Aars Pige. Og hun kom lige hen til ham med en vakker Buket Roser. „Vil Du ha' den, Harald?" Han tog den: „Vil Du gi' mig den, Marta, tak skal Du ha'!" Hun gav ham den og smiled. Vendte sig og gik. Og netop i Porten vendte hun sig og skreg: «Skal hilse fra Tony! Den er fra hende!" Og saa løb hun.

Der sad Harald med Buketten og begreb ingenting. Sprang saa op og vilde kaste Buketten efter hende. Men aa nej, det var at gjøre for stor Stas af den lille Tøsunge. He, hun havde ligefrem smuglet Buketten ind paa ham. Var vist en liden lumsk en. Se, der stak et Papir frem.

„Kjære Harald! Hvis Du læser dette, saa ved jeg, at Du tog imod Buketten, og at Du ikke er vond paa mig mere. Tak, Harald, fordi Du ikke hader mig mere. Din Tony.“

Hun skulde nok mærke, han ikke lod sig fange saa let. Hun skulde nok faa betalt for den lumske Smuglingen.

Og hun fik den betalt. Det var Haagen Kanarifugl, som klared Sagen.

Haagen Kanarifugl var en af Byens Gadefigurer. Hvad han leved af, vidste ingen, og hvorfor han hed Kanarifugl, vidste nok heller ingen. Han var en ualmindelig fæl Drukkenbolt. Og altid kom han døddrukken dinglende og hujed rasende efter Gadegutterne, som forfulgte ham og gjorde Nar og trak ham, naar de kunde komme til, i hans lange Frakkeskjøder. For lange Frakkeskjøder bar han altid. Og altid bar han en stor Blomsterdusk i Haanden. Ja, om han var rent elendig fuld og havde mere end nok med at bære sig selv — altid Blomsterdusken: simple Blomster, som han havde sanket et Sted ved Vejen, Hesteblomster og Smørblomster og Præstekrave, og en og anden Rose eller Georgine, som han vel havde stjaalet i en Have.

Og en Eftermiddag kom Haagen Kanarifugl brasende med sin Blomsterdusk og sin Banden. Harald gjorde ham nu den Venlighed at jage væk

nogle smaa Dævler af Gadegutter, ikke større end Alenmaal, men uhyre smidige og propfulde af Lyst til at skaffe Haagen Plage.

Og medens Haagen stod og vakled foran ham og priste ham for Hjælpen, saa Harald Tony komme langt borte. Tonys Buket — Haagens Blomsterdusk. En Tanke faldt ham ind. Han gav Haagen Kanarifugl Instrukser, loved ham Valuta, om han gjorde sine Sager godt: „Buk pent og sig, den Buketten, Du har, er til hende. Fra Harald Ebbe.“ Saa smat han ind paa et Værft, og han saa gjennem Gjærdet, hvad der foregik.

Han saa Tony komme gaaende, og pludselig syntes han, hun var saare nydelig. Og hele Tiden stod han der og følte, at nu var det onde oppe hos ham. Og det, at han fandt hende smuk, hidsed han endnu mere.

Nu kom hun. Og Haagen Kanarifugl nærmed sig hende og gjorde et svært Skrabud og saa et Slags Buk — og rakte Blomsterdusken mod hende. Hun saa paa ham med ræd Afsky, hørte vistnok, hvad han sagde, gav sig til at løbe. Harald forstod, at hun graat, thi hun løb med bøjet Hode.

Og der stod han selv bag Gjærdet og skalv saa sært, og han kjendte Taarer blænde sine Øine. Ved at se hendes Rædhed og hendes bøjede Hode var al hans Ondskab blæst bort. En stærk Anger

greb ham. Nu vilde han gjærne snakke med hende. Aa, han vilde være snil. Han vilde tage hendes Haand og bede Omforladelse! bede tusind Gange Omforladelse!

En Eftermiddag vented han paa hende. Og se der kom hun med sine Noder under Armen. Hun saa ham langt borte, vendte om og gik en anden Gade.

En Kveld, nogle Dage senere, kom hun gaaende udover Vejen, og han kom mod hende. Hun saa ham, standsed et Nu, vilde vende, men betænkte sig og gik rolig videre. Han standsed foran hende: „Tony, lad mig snakke med dig.“ Hun gik til Siden, maalte ham rolig: „Gaa, eller jeg raaber om Hjelp!“ Han skalv i Stemmen, da han svared hende, han kaldte hende ved Navn: „Tony, Du *maa* tilgi' mig! ræk mig Haanden, Tony! Lad mig faa den. Lad os snakke sammen!“ Hun bøjed langsomt Hodet, sagde: „Nej.“ Ganske dæmpet sagde hun: „Nej.“ Men Harald blev ved at bede med Heftighed: „Tony! Jeg har været dum og fæl. Omforladelse, Tony! Tilgiv mig, Du. Lad mig kysse dig som dengangen, Du. Saa kan Torger sige, vi er forlovet, saa meget han vil. Hører Du, Tony, lad mig ialfald se paa dig.“ Da løfted hun Hodet og saa ham længe i Øinene. Og læned sig saa tilbage

og aabned sine unge Læber, alt saa nøgne og kyndige som en Houris'.

Ak, hendes Vrede var saa veg, og hun lod sig saa let formilde. De gik ind i „Grotten," en Hule i Fjeldet ligeved. Og der snakked de en Mængde sammen, og de blev saa gode Venner som aldrig før.

Næste Kveld var en vild Sankt Hans Kveld. Og de løb ude sammen i mange Timer, og der kom lange, lunkne Luftninger, og Natten var uafladelig ung og blaa. Der lyste Blus fra fjerne Fjeldtoppe. Og hørte de Lyd, var det fra Mennesker, som lo og sang. Og de var yre og ubesindige som Natten.

De var ofte sammen i Tiden, som fulgte. Harald læste daglig mange Timer, hun fik altid én. Saa kom nogle Dage, da hun gik og var bedrøvet. Hun skulde rejse med sin Mor til Amerika. Hun rejste, og han saa hende ikke mere.

Men han husked hende altid. Der hændte ham vigtigere Ting, og hun var tidt i lange Tider ude af hans Sind, men mindedes han hende, smiled han som ved et lifligt Syn.

Hun var maaske en vild Tøs, som den gamle, strænge Melkekone sagde, mens hun skjeled stygt bort paa Harald. Men han takked hende netop for hendes vilde Tankeløshed, der havde dyb Rod i hendes Sundhed og Styrke.

Og i et trist Aar bandt hun ham til den stærke Jord og den lyse Dag.

Hun skulde maaske efter Melkekonens og al god straffende Retfærdigheds Dom være gaaet i Hundene. Men Sandhedens kloge Prosa tro er det at meddele, at hun blev en dygtig Landmands flinke Kone der langt mod Vest, hvor de store Hvedeagre suser. Harald fik to Gange Hilsen fra hende gjennem hjemvendende. Det var begge Gange Ord, der lød som Meningsløshed, Ord, som ingen uden han forstod, men hvis Betydning var drøj, saa han maatte smile. Den Tony! Hun var sikkert ikke blit noget Hængehode i det fjerne Vesten. Hun havde sikkert leet, da hun lod Hilsenen gaa, med varme, lystige Øine.

Hun var den eneste han tænkte paa med sorgløs Lykke. Med et Smil, der gjaldt som tusind venlige Tanker. Den kjære! kjære!

V.

En Vinter kom det sørgelige Budskab: trods enkelte Mellemrum, naar Bedring sporedes, gik det altid nedover med Dr. Ebbes Sundhedstilstand. Det var nødvendigt at anbringe ham i et Asyl for Sindssyge.

Det blev saa. For Fru Ebbes Skyld valgtes et andet end Byens eget.

Men Tristheden raaded alligevel i Fru Ebbes Hjem. Selv Fru Lili talte dæmpet der nu.

*   *   *

Harald gik som før til Auditør Hein og læste. Denne var meget nedbøjet. Han havde jo saa sikkert ment, at Vennens Sygdom var forbigaaende. „Ja, ja, taus til det sidste," sagde han langsomt. „Jeg besøgte ham jo, strax jeg kom til Byen, med mine følsomme Minder, som syntes mig selv store og farlige. „Aa nej, nej," svared han, og saa smiled han ad min Ængstelse. Og han gav mig gode Raad. Og ikke et Ord om sin egen onde Anelse. Nej, taus til det sidste."

Han saa nu, at Harald med Møje bekjæmped sin Sorg, og han talte ikke mere om dette.

Men nu og da, naar Harald kom, hørte han, naar han gik op ad den høje Stentrap udenfor Huset, lange, skjælvende Toner fra en Violin. Toner, der kom fra nervøse Fingres Greb om Strengene.

De tied, naar han ringede. Men i den Maade, hvorpaa Vincent Hein kom ud og lukked ham ind og saa paa ham, laa der noget nænsomt, næsten saart — saa Harald nok kunde forstaa, hvor hans Lærers Tanker havde været, da han spilled sin sære Improvisation.

De begyndte Timerne som ellers. De læste Homers trygge, brede Hexametre, Platons Apologi med Sokrates' smilende Ro over Døden, de læste om Kriton, den urolige Livets Søn, der beder sin Mester flygte, de læste om Zenofons Tog, hvor Straffen over Menon klinger som en Trudsel. De læste Horats, Vergil, Ovid. Dertil nogle Digte fra Sølvalderen.

Nu og da kom et Ord, der passed ind i deres Sindsstemning. Ordet blev udtalt som de andre Ord, men uvilkaarlig spredte det Stilhed om sig.

De moderne Sprog var klarere og Indholdet var mere jevnt. Men engang i Fransktimen kom en kort, glødende Beretning om det ægyptiske Riges Henvisnen. De prangende Konger, der sy-

nes at ligne blodbestænkede Guld- og Elfenbensøjler, sank mod sit Fald, og Ørkensanden hvisled henover de store vellystige Byer.

Harald oversatte Stykket, og dets Sorg faldt dulmende paa hans Sjæl. Han saa op, da det var slut: „det var vakkert, det der!“ ... Han havde jo ikke ellers stort at skulle have sagt om, hvad de læste; men de Ord sagde han med Inderlighed: „det var vakkert, det der!“

Da blikked Manden ligeoverfor ham op og nikked. „Ja, det er vakkert!“ sagde han.

Saa bladed han i Bogen. Vi skal læse et andet Stykke ... noget som en gammel Krønike. Om Fangen.“

Og mens den blege Oktoberdag mere og mere svandt, læste de om *Fangen* ... og han leved blandt dem.

VI.

Ei saadan tænkte jeg mit Liv. Engang skinned Sol for mig, engang sang jeg, engang sørged jeg, og engang glæded jeg mig. Men det er længe siden. Og i — som jeg synes — evige Tider har jeg siddet bag Fangemure, der om Natten var sorte, om Dagen graa fra et mat Skjær gjennem Hullet i Muren.

Og i al denne Tid har jeg ikke seet, naar Solen kom, og naar Solen gik. Mine Dage har været mørke, selv har jeg siddet taus, forpint. Hvor mange Aar . . . jeg ved det ikke.

Og nu, da jeg atter er kommen ud, og jeg atter ser Vaaren, og jeg atter føler Sommersolen, nu røres ikke Blodets Strøm mere hos mig.

Og derfor blir ikke min Beretning fuld af Vemod og Graad. Lad dem være vemodige, som ejer rige Minder. Lad dem græde, som har tabt det gyldne, de har besiddet. Jeg har ingen Taarer og jeg synger ikke om vissent Løv; thi ingen Glæde tog mig nogengang, og for mig blomstrede ikke Løvet.

— Min Fader ejede denne Egn. Og da min

Fader blev overvunden i en Fejde med Naboegnens Herre, blev jeg greben af hans Haandlangere. Og jeg, for hvem Livet holdt paa at klæde sig i festlig Skjønhed, blev spærret inde i den mørke Hule øverst i Taarnet.

Og jeg misted alt: jeg misted Morgenerne, der skralded af Lys, jeg misted den lange Dag, og Natten misted jeg; thi Sorgen holdt Søvnen borte.

Og jeg sad i Fængslets Hule, og jeg saa og hørte hvad Usurpatorerne bedrev omkring min Faders Ejendom. Og jeg tænkte: „Hævnen vil maaske komme over dem meget snart. Maaske om en Maaned, maaske imorgen. Thi vor Slægts Venner er vel ikke allesammen døde.“ — Men ingen Hævner kom. Jeg saa dem leve paa vore Ejendomme, som var de deres. Jeg *saa* det. Thi for at mit Fangenskab skulde være desto grusommere, havde min Fiende sørget for, at Stedet, hvor jeg sad, vendte ud til Gaardens og Parkens smukkeste Del. Langt borte skimted jeg endog min Barndoms frie, høje Bjerge . . .

Jeg sad uafladelig i Hulen. Fremdeles kom ingen Hævner. Jeg saa mine Fiender danse og juble. Jeg hørte Musikanternes Fløjter og Horn, der vakte Ekko i Natten. Jeg saa dem sværme omkring en ung Pige, Maria, hvem jeg havde kjendt, og som jeg nu længedes saart efter. Aa,

hun vidste vel ikke, hvor jeg var. Hendes Øjne stirred efter mig. Men Tiden gik, og hun blev beundret og omsværmet, og hun blev yppigere og gladere, og hendes Øjne blev mere smægtende. Og jeg saa en Kveld, medens de holdt Fest, at min Fiendes unge Søn omfavned hende og indsuged hendes Skjønhed med Vellyst. Det saa disse mine Øjne. Og de blev ikke blinde af Kval.

Vrede og Kval hører oftest Livet til. Men kjender I den stille Gru, den langsomme Galde, hvoraf en Draabe er blaa Ild . . .

I Fængslets Hule sad jeg, og jeg merked, medens Aarene gik, hvorledes min tidlige Ungdom svandt, den Tid, da de blødeste Dun dækker Kinderne. Og jeg merked Ungdommen og dens Glæde gaa hen, medens jeg sad bag tykke Fangemure, hvorhen aldrig Solen kom. Jeg saa andre glædes i Haven til langt ude i Synskredsen. Jeg saa dem leve og trives under Solens Skin. Jeg kjendte selv Kraften hos mig. Jeg kjendte Kraften hos mig til at nyde tusindfold de Glæder, den dejlige Ungdom skjænker . . . Og jeg skreg og slog mit Hode mod Muren og sank ned i en bundløs Nat.

* * *

Da jeg langsomt vaagned, skinned i mit Rum en Lygte. Den skinned, den lyste. Og jeg sad og saa mig omkring, og jeg syntes mit Hode var lettere end før . . . noget ondt var borte. Jeg tænkte: „Jeg har blødet . . . det lindrede . . . Maaske det var det onde Blod, der gjorde mig tungsindig. Nu har jeg det bedre."

Men da jeg saa mig om efter Aabningen i Muren, var den borte. Man havde maaske villet være naadige. Man havde maaske villet befri mig for Synet af den lyse Jord. Og man havde muret Aabningen igjen. Men da jeg saa, at den var borte, da græd jeg. Ja, jeg græd med mange Taarer. Thi omend Synet ud mod Verden havde kostet mig bitre Timer, fangen som jeg var, saa følte jeg nu, at jeg elsked det. Ja, ved Gud, ligesom jeg, da jeg havde Synet ud mod Verden, havde længedes mod de Dage, jeg sværmed fri omkring derude, saaledes længedes jeg nu, og drømte jeg nu om den Tid, jeg havde haft Lov til at se derud. Og hvert Minde af dette Syn gjemte jeg i mit Sind og tog det frem som en fager Drøm.

Og jeg tænkte: Nu er den lille Lygte mig et vaagent Øje, det sidste, som ser paa mig. Derfor var jeg omhyggelig for den lille Lygte. Ja, jeg saa paa den gule Flamme som paa en liden Gud. Jeg ligefrem bønfaldt den om ikke at slukke, for

at ikke Mørket helt skulde overmande mig. Jeg sagde: „Lad alt være. Lad mine Dage gaa som graa Skyer. Lad mig ældes i Alder og Møde. Men forlad mig ikke. Lad mig ikke være alene i dette forfærdelige Mørke."

Og Lygten brændte. Kun en sjælden Gang hejsedes den op af en ukjendt Haand for at fyldes med Olje. Men faa Øieblikke efter straalede den atter renere end før.

Ja, jeg elsked den lille Lygte. Jeg elsked den inderligt i Aar og i Dage.

* * *

Hvordan det er gaaet til, ved jeg ikke. Men der er kommen en Sprække i Muren. Jeg kan skimte noget, som er mere tindrende end min Lygtes Flamme. Jeg tror, det er Solens Skin paa Markerne. Eller om det skulde være Sneen paa de fjerne Bjerge . . . min Barndoms fjerne Bjerge. Og nu og da synes jeg at fornemme en Summen . . . som Ekko af Jordens Menneskers Raab.

Men Alderen begynder at overskygge mig, mine Tanker svæver højt over al Verden, en stor skjøn Drøm forvirrer mig . . . Drømmen om det, jeg aldrig naaed . . . Og jeg lukker mine Øine for alt omkring mig . . . Tiden er ikke mere for mig . . .

* * *

Jeg vaagner til forvirrende Uro. Rundt om mig er skarpt Lys, der gjør mig blind. Ord summer omkring mig. „Du er fri!“ ... „Du er fri!“ ... „Glæd dig!“

Hvad er dette? Man har jo ledet mig ud af min Hule.

I Mænd, hvad gjør I? Er jeg fri? Og skal jeg glæde mig? Hvad mener I? Hvorfor skal jeg være i dette store Rum? Jeg faar ondt for at drage Aande, noget vil kvæle mig. Se, jeg har intet her at gjøre. Jeg er en gammel, svag Mand. Lad mig komme tilbage til min Hule.

De vil ikke føre mig tilbage. De blir ved med at gjentage: „Du er fri!“ De forklarer mig Grunden: „Han er død, som satte dig i Fangehulen ... Og man har handlet ilde mod dig. Du er fri ... Du vil bli agtet ... faa Oprejsning. Glæd dig. Du er fri som Fuglen!“

Og jeg ved ikke andet at svare, end hvad jeg sagde før: „Men hvad skal jeg nu? ... Hvad mener I i Grunden med dette, at jeg er fri? De svarer: Du kan gaa og gjøre, hvad Du vil ... i fuld Frihed.“

Den Tone, hvori de taler, lyder ærlig ... men ved at høre den røres noget i mig, jeg udstøder nogle merkelige Lyde, saa de omkring mig siger:

„Hør nu ler han. Han glæder sig, den Stakkel! Ja, nu ler han."

Ak, kjære . . . saa nu er jeg fri?

* * *

Jeg sidder stille ved Vejen, og jeg ser Menneskene gaa forbi. De fleste kjender mig ikke; men nu og da peger man paa mig, og det er mest unge Folk, og de gyser ligesom, og kanhænde en ung Pige gir mig en Blomst og smiler til mig, idet hun dobbelt elsker sin egen Ungdom.

De har jo Ret i at se underligt paa mig. Hvad skal jeg ogsaa her blandt de levende. Det er meget længe siden min Ungdom var, den jeg aldrig fik eje. Og jeg sidder her og merker, at mit Livs Mørke dræbte alt, som blomstred i mig. Og de Ord, som jeg engang forstod: Glæden, Kjærligheden . . . de rører mig ikke mere. Jeg føler intet ved lyse Skikkelser og blanke Øine . . . Et Minde dukker op . . . en Taageskikkelse . . . som fra Evigheden . . . *Maria. Maria.* Nej, endog naar jeg nævner dit Navn, føler jeg intet. Jeg lægger stille Haanden paa mit Hjerte. Det banker tungt derinde, som om Blodet stunded mod Søvn.

— Men den gamle Fangevogter er bleven min Ven. Jeg ser ham tidt og ofte. Det var ham som

gav mig den velsignede Lampe i Fængslets Mørke. Og han er fremdeleles barmhjertig. Han lader mig gaa ind i min Hule, og der faar jeg sidde, saa længe jeg lyster. Og jeg sidder der og føler forrige Tiders Stilhed gribe mig. Og jeg skriver med skjælvende Haand nogle Ord paa disse Blade, og de skal lægges ind i Muren, og de skal engang læses af en anden Ulykkelig, der da vil vide, at før ham sad en, der kvaltes til Døde uden dog at vinde Dødens Hvile . . .

TREDIE BOG

I.

Examen Artium var overstaaet.

De tre Studenter, Harald, Ejlert og Carl gik henad Gaden med sine nye Duskeluer paa. Hvad Verden siden bringer, og hvad den før bragte: Den Dag, Studenterluen sidder fast paa Hodet, er en Dag, som sent glemmes. — Den Dag er stolt og glad.

Idag var særlig Spaniolen ivrig. Han var den kjækkeste og vakreste af de tre. Luen kunde saavidt sidde ham paa Hodet; det tykke, sorte Haars tætte, tætte Pels skjøv den Gang paa Gang bagud. Men hvordan den sad, klædte den ham som bedst. Alle Piger lyste med deres Ansigter, naar de saa ham komme. Ja, slig saa det sandfærdigen ud: som sad der hos alle Piger, de mødte, et skjult Blus, der bare vented paa at tændes. Og Spaniolen tændte det! Naar de fik Øie paa ham — det var som blev der trykket paa en Knap; det lyste af Øine og Smil og røde Kinder.

Som sagt, Spaniolen var ivrig. I disse Dage skulde noget afgjøres. Sagen var den: Spaniolens

Mor sad langtfra stort i det. Med den yderste Selvfornægtelse kunde hun afse saavidt mange Penge til Sønnens Studier, at han ingen Nød led i de Aar han læste. Men netop i disse Dage havde han faaet et godt Tilbud fra en Halvonkel, en svært velstaaende Forretningsmand. Først en mindre Gage, senere bedre Aflønning, med hyppige Rejser i Udlandet.

„Noksaa afvexlende og lærerigt,“ forklarede Spaniolen, „og friskt Liv med Arbejde og Oplevelser. Og med Tiden rig Mand,“ lo han.

„Jeg tror, Du kunde bli flink Handelsmand,“ sagde Harald. „Jeg ved ikke hvorfor, men jeg tror, Du er egnet for Handelen.“

Spaniolen gik en Stund og saa ganske tankefuld hen for sig.

„Jeg var inde hos Rektor idag og sagde Farvel og Tak for mig,“ sagde han alvorlig. „Og saa klapped han mig paa Skuldren og sagde: „Ja, ja, min kjære Ejlert! De — han sagde *De* — har glædet mig meget disse Aar. Og jeg har sjelden truffet et saa udpræget Sprogtalent som Deres. Særlig hvad gamle Sprog angaar. De er en ren Magister. Hvad vil De saa studere?“

Ja, jeg sagde ham Sagen, som den var. Jeg skulde ha' god nok Lyst til at studere, og saa laa jo de sproglige Fag mig nærmest. Men saa'n og saa'n: Mor havde lidet at leve af, og en

Halvonkel havde tilbudt mig Plads paa sit Kontor med gode Udsigter.

Men I skulde set ham. Han blev ligefrem stødt: „Naa, hvad er saa det for en kløgtig Halvonkel?“ sagde han. Ja, det fik han da vide. Og saa satte han Munden fortrydelig frem — til Trutten I husker — og smækked med Læberne: „Naa jasaa! ja da faar jo ikke de gode gamle Sprog godt af Dem. Og De faar jo ikke Brug for *det* Geni.“

„Sagde han *Geni?*“ spurgte Harald.

„Det sagde han. Netop *Geni.*“

Harald gjentog:

„Sagde han *Geni?* Det var da svare Ting. Det er bare de allerstørste, som har *det.*“

„Ja, ja,“ glattede Spaniolen ud. „Rektor kanske *siger* det bare.“

„Aa snak. Rektor bare *siger* det, han *mener.* Ja, tænk om Du kunde bli *Professor,* Ejlert!“

„Ja, *det* var noget, ha, ha, ha!“

De tre Rus, for hvem Rektor i lange Tider havde været Toppen, og for hvem Adjunkt havde staaet som Mesteren, og for hvem blot Student var et skjønt Maal, svimlede en Smule ved Ordet *Professor.*

Harald sagde afgjørende:

„Ja, naar det er slig, skulde Du ikke betænke dig et Øieblik, slid heller i det nogle Aar. Det

har alle store Lærde gjort. Hvad synes Du, Carl? Skulde vel ikke Ejlert studere Filologi?"

Carl nølede lidt, før han svared:

„Jovist .... det høres jo merkeligt ud, det Rektor siger. Men ... men ... Nej, lad ham bli' praktisk Forretningsmand alligevel! Aa, jeg tror, han vil klare det udmerket. Og saa rejse i de store Landene og de store Byerne og „knytte Forbindelser" og „gjøre Kup", og hvad det hedder. Og snakke med Folk. Og vinde over dem ved Elskværdighed og godt Instinkt. Aa, jeg synes, jeg ser Ejlert for mig."

Den ellers saa stille Carl havde snakket ivrigt, saa de to andre studsed. Harald sagde:

„Kunde Du ikke se Tiden an, Spaniol?"

Ejlert rysted paa Hodet.

„Onkel Arboe er saa forbandet stivnakket," sagde han. „Jeg kjender ham. Han vil, jeg skal begynde paa flyvende Flækken. Jeg skal ha Ferie til Høsten og saa tage fat. Han vil ikke, jeg skal „gaa og slænge," skriver han, og „være Student." Han er glad for min Artium, men saa kan det være nok af den Slags," skriver han."

„Hm," kom det betænkelig fra Harald. „Kanske din kjære Onkel er en Tyran. Præterea censeo, tyrannum esse delendum."

„Aanej, jeg kjender ham," svared Spaniolen ivrig. „Vi er fine Venner. Men han vil ha slig

Fut i alting. „Har Du ikke Lysten nu, faar Du den ikke siden," skriver han. „Skal en bli flink Handelsmand, maa en begynde tidlig."

Harald saa bort paa sin Ven. Han sagde smilende:

„Kan Du forresten huske, Spaniol, slig Du altid har ønsket dig ud. Du har altid haft Lyst til at røre dig . . . helst blandt Folk som flest. Du har snakket om at bli Skibskaptejn eller Forstmand, og engang vilde Du sejle med kostbar Last og bli ustyrtelig rig. He, he, Du vilde bli Sjørøver ogsaa."

„Javist *Sjørøver!*" lo Ejlert, husker Du fra Marryat:

— Og han sparked ud og sang:

„Talte Sjørøveren til Gutterne saa:
Op med det sorte Flag og ned med det blaa!"

Han hopped saa viltert, at Duskeluen faldt af ham.

„He, he!" lo han endnu mere, „se der dat *den!* Det er jo ligefrem et Omen . . . Forresten," brød han af, „det var jo bare Guttevrøvl' alt det der. Det var, da vi løb efter Smaapigerne og nipkyssede og det der Tøv! Nej, en faar da alligevel drage lidt Lærdom af det, vi faar ude paa Skolen." (Spaniolen blev alvorlig) „Først og fremst, at det gjælder ikke at slæbe Penge sammen her i Verden.

Og det gjælder ikke at ha' Fest og Nydelse. Blir jeg Lærer, saa blir jeg en stræng Lærer."

„Naada, Spaniol."

„Jo! Jeg har igrunden været altfor letbenet i mit Liv!" vedblev Spaniolen strængt. „Livet er ingen Sommerfuglflugt. Vi lever for at granske og samle Kundskaber."

„Aa, Du kan nu alligevel like Glæden og Festen godt nok," bemærked Harald ganske tørt. „Vær rigtig glad Du, saa længe Du kan være glad. Vent med Høitideligheden, til den kommer."

Spaniolen vilde svare, men han kom maaske til at huske noget. Han tied. De gik en lang Stund tause. Var imens kommen til Byens eneste Restaurant, gik netop forbi den nu. Harald gjorde kort Proces.

„Jeg har lidt Penge," sagde han. „Lad os gaa ind og drikke et Glas Vin."

II.

Spaniolens endelige Beslutning blev den, at han valgte den studerende Vej.

Dagen efter Ejlerts Afskedsvisit var Rektor gaaet til hans Mor, og i en længere Samtale med hende havde han udviklet „sin kjæreste Tanke.“ Den at Ejlert ved sine udmerkede Sprogevner og ved sin indtagende Personlighed skulde bli „den truede Klassicismes værdige Forkjæmper.“ Den gamle Dame blev ganske imponeret af Rektors Besøg. Hun forstod saamænd ikke stort af det, Rektor sagde, thi hun var en jevn, lidt enfoldig Kone; men saa meget begreb hun, at Sønnen vistnok var udseet til noget meget stort og ærefuldt. Og i lige Maade var hun paa det rene med, at dette Besøg af den lærde Skoles Rektor sandelig var en endnu langt større Ære end den, der i mange Aar havde timedes hende, naar Ejlert ved den aarlige offentlige Karakteroplæsning var kaldt frem som Nummer 1, og alle Blikke fulgte ham beundrende, medens hun sad der og tog imod de mange Lykønskninger, som sendtes hende i Form af venlige Nik og opmerksomme Blikke.

Straks Rektor var gaaet, satte hun sig ganske bevæget til sit Skrivebord og skrev et Brev til den klogeste Mand, hun kjendte: Præsten Leopold Grunck i næste By, og hun forklared ham den hele Sag og bad om Raad. Hun omtalte imidlertid ikke med ét Ord de store Vanskeligheder, Sønnens Studier vilde bringe hende. Det var Ejlerts hele Ve og Vel det her gjaldt, og han var ung, og hun var gammel.

Hun fik Svaret omgaaende: Præsten Leopold Grunck kjendte Rektor væsentlig af Omtale og Anseelse. Dog havde han engang ved en Studenterfestlighed trykket hans Haand og snakket med ham. Og ikke kunde han nægte for, at Hr. Rektorens Ord havde givet ham et bestemt Indtryk af, at netop i den, af denne værdige og lærde Mand, antydede Retning, laa Vejen, som det uden Tvil var Guds Vilje, at hendes Søn skulde vælge.

Brevet fra Præsten Grunck slutted saa:

„Jeg vil ikke skjule, at Filologens Vej tidt er fattig og trang, særlig naar Familie stiftes, og Børneflokken voxer. Men skulde den større timelige Velvære, Handelen giver, lokke Deres Søn, saa vil jeg — uden at ville sige den hæderlige Handel noget ondt paa — bede Deres Søn ikke vælge Mercur fremfor Minerva. Og skulde det friere Liv, de vexlende Udenlandsrejser, Opholdet

i de nye Verdens-Byer med deres Fristelse lokke ham — bed ham da, kjære Veninde, med Eftertanke at gjennemlæse den skjønne Fortælling: Herakles paa Skillevejen, der Dyden raader ham, og Lasten frister ham. Hermed mit Raad! Maaske jeg taler som en gammel Academicus. Nuvel, da siger jeg som Luther: jeg kan, hjælpe mig Gud, ikke andet.

Hils Deres kjære Søn; men vær De selv, kjære Veninde, inderligst hilset

fra Deres meget forbundne
Leopold Grunck.

Dette Brev læste Ejlerts Mor mange Gange. Og hun nikked og forstod, at den kloge Præsten Grunck udtalte sig for, at Ejlert skulde studere. Og hun læste Brevet op for Ejlert, og den unge Gut stod alvorlig og vakker og hørte paa og sagde, at det var nok bedst at gjøre som Rektor og Præsten mente. Og han gav gjerne Afkald paa de timelige Goder, Præsten talte om.

„Saa vil Du helst studere, Ejlert?“

„Ja, jeg vil helst studere, Mor.“

Han gik ud og traf sine Venner, Harald og Carl.

„Sagen i Orden!“ raabte han, „jeg studerer.“

„Godt for os,“ svared Harald, „saa mister vi dig ikke, Spaniol.“

„Nej, vi blir sammen.“

Og de tre Studenter gik ud en Tur. Nu skulde de snart forlade alle disse Steder, hvor de havde tumlet sig, fra de var smaa, Vejene under de skyggefulde Alléer, Verfterne, de gamle Sjøboder, Munkehejens Buske og Kjøn og Tjern ... De gik i disse Dage omkring og tog Farvel med det hele. Ogsaa idag:

„Se der legte vi Post og Røver, Harald."

„Og der røgte vi vor første ulovlige Cigar. Du blev elendig, Spaniol."

„Naa, men du var ikke Kar for at røge den helt ud. Det gjorde da jeg."

Harald saa disse Steder an med andre Øine end hans to Vennner. Carl og Ejlert havde levet her i mange Aar, og de havde haft Sorger, som Mennesker har dem. Alene Harald havde kjendt den raadløse Ve, den der gjør Sindet altfor besynderligt og kalder Minder frem, der fortæller lyse Eventyr om ganske dagligdagse Ting. Han saa paa de gamle Tomter med Øine, der søgte Dagene *dengang,* da han nok havde en Del Skolespektakel at grue for, men da Livet alligevel var en Lyst og en Leg.

Han var neppe tyve Aar, og alligevel skilte et mørkt Spand af Tid ham fra det lette, muntre Sind, der havde raadet paa disse Barndommens og den pure Ungdoms Tumlepladser.

III.

De rejste til Hovedstaden sammen, Harald, Ejlert og Carl. De kjendte ingen der. Havde heller ikke Tid til megen Omgang.

Alt i Andenexamens Aaret tog Ejlert og Carl fat for Alvor. Carl var begyndt at studere Filosofi; han vilde nok tage Doktorgraden, haabed paa en Bestilling ved Universitetsbiblioteket. Talte ikke stort om sine Planer forøvrigt.

Spaniolen var begyndt med Filologien. Han var stillere end før. Det gamle viltre Guttesmil var ikke saa ofte paa Færde nu. Og han var optaget af sin Ide: at naa langt. Han gav en inderlig god Dag i Baller og anden Morskab. Han dansed og gjorde Kur i Skoledagene, nu havde han ikke Tid til „den Slags Tøv."

Spaniolen og Carl boed i et Værelse sammen langt ude i en tarvelig Gade paa Østkanten. Det var i en af disse halvt ukjendte Gader i en gammel Del af Byen. Værelset, de lejede af en Skipperenke, var ganske hyggeligt. Midt paa Væggen stod et stort ældgammelt Skibsskab med Forziringer og Bibelsprog paa og med et vældigt

Rum indenfor. Der havde de fælles Spiskammer. Og fra dette Spiskammer hented de Dagens Maaltider. De havde sjelden Raad til at spise ude.

Harald likte ikke de lange, triste Gader paa Østkanten, men næsten hver Kveld tog han Turen derud til sine Venner. Det lille Værelse blev mangen Gang fuldt af Snak og Uro. De sad og snakked sammen, tidt i Timevis. Harald stod ikke langt tilbage for de andre i Flid. Han læste til anden Examen og var samtidig i Færd med en Del zoologisk Videnskab, som interessered ham, og som vilde komme ham til god Nytte, naar han for Alvor skulde tage fat paa Medicinen. Han leded Talen hen paa Naturhistorien, gav Skildringer fra Dyreverdenen, som var ubegribeligt morsomme, og som de lo af.

Ejlert kunde ikke lade være at snakke om *sin* Videnskab. Han glæded sig over sine Studier, følte sig tidt overlegen som en Fyrste, der han gik og bredte ud det ypperste, Menneskene havde tænkt og skrevet.

Præsten Grunck havde nok haft Ret i, hvad han skrev. Lysten den Gang, til at gaa til Handelen og opleve noget og bli' rig, den var saamænd af vulgær Natur. Nu forstod han, at hans Bestemmelse var at bli' en lærd Mand. En Stund havde det flimret for hans Øine, en liden galen Lyst havde besat ham efter at komme ud i det

splinternye. Faa Arbejde, som skaffed ham stor Vinding, stærk Anspændelse, æggende Styrkeprøve, Hazard, underskjønne Kvinder og stærke Adspredelser. Aa, havde han gaat med paa det: han vilde være blit en hensynsløs, brutal Mand. Det vidste han saa sikkert . . . Men nu . . . nu vilde han prøve paa at sammenfatte alt i sin Aand. Han vilde sidde ensom og se Menneskenes Færd fra tidlige Dage, og lytte til deres stolte, rolige Tale.

Latinen. Oltidens Rom. Dens levende, hvide Ansigt. Dens begjærlige Mund. Sella curulis. Dens Mænd. Dens stolte Feltherrer paa Rad. Cæsar med Laurbærkrans. Embedsmænd med purpurbræmmet Toga, som bæres med værdig Lyst. Consul Romanus. Forum Romanum. Colosseum.

Ejlert sad tidt lidt bøjet, naar han talte. Gud ved, om han ikke var for flittig. Harald tænkte nu og da: han ligned mere en ung Oltidsromer dengang han var lidt mere ligeglad om Latinen og løb mere om og var Høvdingen i alle Ungdommens Lege.

Carl sad som oftest og hørte paa uden at snakke med. En sjelden Gang fik han Munden paa Glid, og han gav sig til at fortælle. Om dengang han fulgte sin Far og Mor til Frankrig. Han havde igrunden altid nye Ting at berette fra

den Rejse. Ting, som han tidligere havde ladet ligge upaaagtet — ved den større Forstaaelse Livet siden gav ham blev de levende og sprang frem. Før havde han saa tidt snakket om den vakre Kirke i Rouen. Eller om Portnerkonen, der hver evige Morgen spiste en smældfed Høne og altid snakked saa overdrevent meget. Nu kom tidt stilfærdige, fjerne Billeder for en Dag. Om da de hin Sommerdag kom sejlende opad Seinen. De fine Villaer ved Bredden døsed og havde lukket Vinduslemmerne. Langs Vejen ved Bredden gik livlige franske Arbejdere med Rive og Ljaa. Og de gik saa fort og spænstigt i de vide Buxer. Og alle Folk var vist svært flittige. Og de overflødige Kviste blev klippet af Træerne. Og de samledes omhyggeligt og flettedes til Kurve. „Tro ikke, de er saa flotte her som hjemme i Norge," havde Far sagt. „I Skauen hjemme ligger Kvister og Rødder og raadner i Hauge. Her bruges hver Pinde, hvert Straa. Derfcr er Folk saa rige her."

Og de virked saa glade ogsaa de Folk i Frankrige. Han husked en glad Pige, en stor, sorthaaret Pige, som pludselig kom løbende i Dansetakt ud fra en af Alléerne. Hun tjente vel der paa den store Villa bag Alléen. Hun var i lys Arbejdsdragt, nøgne Arme. Og nu kom hun dansende og fik Øie paa Skibet. Og Skibet sejled,

og hun dansed hele Tiden langs Bredden og raabte dem til: „Hvor kommer I fra? fra hvilket Land? fra hvilket Land?“ Og hun vedblev at danse i det uendelige langs Bredden. Hun begreb kanske ikke, hvilket Land det var, dette „Norwege,“ for hele Tiden raabte hun: „Fra hvilket Land?“ Og uafladelig dansed hun, den store, yppige Pige fra det frugtbare, glade Gallien.“

„Fortæl noget fra Helgelandskanten, Carl.“

Og saa kunde Carl fortælle et og andet fra Helgeland. Hans Forældres Hus havde ligget ved Sjøen, og udenfor laa en fem sex Holmer, adskilt ved lange Sunde. Holmerne var tidt græsbevoxede og brugtes til Bejte for Gjeder. Men naar den lyse Nat kom, og Gjederne var krøbet i Ly, kom Ærfuglene i Land. De kom Par for Par vraltende op og sladred saa smaat sammen og ledte efter et bekvemt Rede mellem Strandens Sten. Hannen var mest paa Færde, standsed, hvor Stedet syntes bra, prøved Lejet, undersøgte om Stenene laa paalideligt, gik frem og tilbage, gik og smaasnakked med Hunnen, forklarte hende alting, gjorde svær Stas af hende idetheletaget. Hun gik omsider hen og prøved Indretningen, var maaske tilfreds. Var ligesaa tidt misfornøjet. Kom farende og skjældte og bar sig. Hannen gaar paa igjen, stræver for at finde noget bedre. Finder det og forklarer paany. Hunnen prøver

det og tar til Takke . . . Der er dæmpet Uro paa Holmerne omkring. Solen gaar i Havet. Blir borte et Nu, men Himmel og Hav staar i Brand, der den sank. Og snart stiger den paany, og over Havet er et tindrende Lys, og alle Holmer og Øer flyver i Luften som svære Fugl — det hildrer.

* *
*

Men en Kveld — det var i den Tid efter Jul, naar Selskaber og Baller holdes — sad de stille i sin Krog af den store By og følte sig en Del fremmede for Byens Liv. Og kanske for at bøde derpaa snakked de om den Moro, de havde haft sammen i Byen, de kom fra, og hvor de havde følt sig hjemme. Og Ejlert snakked om sine Veninder fra den Tid, og Harald snakked om Tony. — Se, da fortalte Carl sin Historie om Pigen, han kjendte, der langt mod Nord, Rachel Margrethe.

Saamænd havde Carl haft sin Oplevelse, den hverken Harald eller Ejlert havde anet.

Rachel Margrethes Far havde engang været velstaaende Handelsmand deroppe. Men en Høst forliste hans to Skuder. Han var en mørk, gudelig Mand, som „aldrig havde assureret hos andre end hos Gud Herren.“ Og nu blev han en fattig

Mand. Hans Hus maatte sælges og alt, hvad han ejede forresten, og han drev det som arm Fisker en Tid, men døde ikke længe efter Uheldet. Mange mente af Græmmelse.

Carl kjendte Rachel Margrethe alt da. Hun var et Aar yngre end han. Hun leved hos sin Mor, der fik saa vidt Hjelp af bedrestillet Slægt sørpaa, at hun klared for sig uden at lide Nød. Og Rachel Margrethe havde endnu en Del vakkert Tøj fra Familiens Velmagtsdage, saa hun gik finere klædt end de fleste paa Holmen. Hun var nu altid glad, hvordan i Verden det gik, Rachel Margrethe, og saa var hun doven og gad ikke læse. Hun var daarlig, da hun gik til Præsten, og ikke meget andægtig, skjæbed til de andre, naar hun ikke kunde Bibelstederne. Men slig hun kunde synge! Naar Salmerne skulde synges, var hun ligesom et Orgel for de andre, og det var netop det, Præsten sagde, for han var en snil Mand. „Du lille Orgelet mit! Bare Du kunde lære Katekismussen din bedre!"

Det var netop Rachel Margrethe, som fra først af viste Carl Ærfuglen, saa rar den var, naar den gik i Land og fandt Rede. Saa tidt roed de ud i Baad sammen og lagde sig i en gammel Sjøbod og saa paa den. Og de sejled tidt sammen, og da lo hun og sang, naar Sjøen bruste. Engang var de i Livsfare sammen. De kom, mens de sejled,

før nær en svær, uvorn Damper, der pludselig kom svingende om en Holme. Netop saavidt deres lille Baad ikke blev suget ned i Malstrømmen, der Skruen slog. Netop saavidt. De sad begge og var stive og ligblege længe, efter den vældige Damper var forbi.

Lidt efter rejste han til Latinskolen igjen. Da han næste Sommer traf Rachel Margrethe, var hun ikke saa lattermild som før, men tidt ganske tankefuld. Hun tænkte hele Tiden paa at komme bort. „Kunde jeg rejse langt bort, jeg tror jeg skulde synge mig frem,“ sagde hun. „Alle synes jeg synger saa urimeligt godt.“

Hun var nu vel sytten Aar, stor for sin Alder og fyldig. Hun gik næsten altid i sort Dragt, simpel, billig Kjole vistnok. Naa, hendes Kjole maatte ikke være anderledes. Hun var saa hvid og dejlig selv. En saa ikke andet. De gik tidt sammen lange Ture. „Kan Du ikke like mig, Carl?“ sagde hun en Dag. „Hvis Du var Kar, skulde Du ta mig med dig, saa blev jeg Konen din,“ lo hun. Lidt efter: „Mad maatte jeg ha', men ellers vilde jeg ikke falde dig dyr.“ Han svarede: „Kan Du like mig saa godt da, Rachel Margrethe?“ Da saa hun paa ham og tog hans Haand: „Jeg kan igrunden like dig svært godt,“ sagde hun stille. Og saa blev hun rød og slog det hen i Spøg: „Ja saa fort Du skriver efter mig,

kommer jeg til dig. Nu har jeg frid til dig! At Du ved det!"

Saa kom han derop sidste Gang, da hans Far og Mor var død. Rachel Margrethe var ikke paa Holmen mere. Hun boed hos Værksejerens ti tolv Mile borte. Han tog Dampbaad derhen, traf hende. Det var svært fine Folk, Værksejerens. Hun var en Slags Selskabsdame i Huset, og nydelig var hun, og flot saa det jo ud at ha slig Selskabsdame. Det var vel derfor, de havde taget hende.

Mens de gik omkring i Haven, kom to unge Damer og hvisked noget til hende og lo og løb igjen. „Hvem var det?" spurgte Carl. „Jo, det var Erna og Julie, Frøkenerne her ... var de ikke søde?" „Aa, er de ikke lige saa godt fjantede?" Ja saa modig var han. „Er de ikke lige saa godt fjantede?" Og Rachel nikked: „Aajo, lidt fjantede er de kanske nok." Og hun fortalte: „De er svært berejste. Har været i Paris og ved Middelhavet. Da de kom fra Paris sidste Gang, havde de farvet Haaret og sværtet Øienbrynene. Ja, Gud bevares, de saa ud som fremmede Damer. Og Papa blev rasende: „om det var *det* de lærte i Paris? Vilde de blive Kokotter kanske." Og Rachel Margrethe vendte sig mod ham og sagde i en egen kyndig Tone: „De *er* nu søde, om de er aldrig saa fjantede! Med de fine Fjæs

og de uskikkelige Øine.“ Carl var en Smule opreven, da han svared: „Du er blit saa underlig, siden jeg traf dig sidst, Rachel Margrethe. Er det de to Frøkener, som har gjort dig slig?“ „Er jeg blit underlig? Aa, det ved jeg ikke noget om. Forresten . . . en faar da være nogenlunde som de, en er hos. Gir en sig til at gaa alene og tænke, saa blir en nok underlig tilgavns.“

Men senere blev hun jevn, snakked om Tiden, de var sammen paa Holmen. Og hun snakked om Ærfuglen og dengang, de kigged paa den. Senere blev Carl med ind i Værksejerens Hus. Han saa Rachel Margrethes lille Værelse med Udsigt til nøgne Fjelde. „Ja, se den Udsigten er ikke vakker,“ smilte hun, „men nu skal Du se.“ Hun tog et Album frem med en hel Del Prospekter i. „Se her har jeg andre Udsigter, som er vakrere. Jeg fik dem af Erna og Julie, da de kom hjem fra Rejsen sidste Gang. Se, det er en gammel Gade i Paris. Ikke saa staselig netop, men noksaa rar, hvad? Og her er noget fra Nizza, se Stranden der. Se den brede Vejen. Se, hvor de kjører fort. Og se Havet der, saa mygt! saa fint! Og se her er en dejlig Park med tykke Palmer. Og se Blomsterne, saa store, levende de ser ud.“

Hun saa langt bort og sagde alvorlig og med en egen Glød, som fik noget til at skjælve i ham:

„I slig Have skulde en gaa med den, en var forfærdelig glad i.“ Han sagde lidt efter: „Men naar en har den, tror Du da ikke alle Haver er lige dejlige, Rachel Margrethe?“ „Aa jo,“ svared hun dæmpet, „men slig stor festlig en maatte alligevel være dejligst.“

De sad bøjet mod hinanden. Hendes store Haar rørte hans Ansigt. Hun mærked det og løfted Hodet, han løfted ogsaa sit. Deres Øine mødtes. Og lidt efter lidt blev hendes Blik stirrende og vegt. Og pludselig kyssed de hinanden ganske vanvittig. „Du!“ hvisked hun hele Tiden. Næsten bare „Du“ og „Du“.

Carl rejste hjem samme Kveld. Rachel Margrethe stod paa Stranden og saa efter ham og vinked.

Carl sad en Stund, som tænkte han efter. Sagde saa stille og varmt:

„Siden har jeg ikke set hende. Kunde jeg, hented jeg hende. Hun har det ikke godt blandt de fremmede Folk. Og det kan let gaa hende galt. Hun er saa mangfoldig. Og hun gaar der, og ingen bryr sig større om hende, og ingen har Brug for det, hun har hele Hjertet fuldt af . . .

Igaar skrev jeg til hende . . . Om tre Dage blir hun en og tyve Aar. Jeg ved, hun ikke nævner Geburtsdagen, der hun bor. Saa skal hun vide, at jeg husker den.“

Carl tied. Harald og Ejlert sagde ikke stort. Endelig rejste Spaniolen sig og ligesom for at hæve den stærke Tvang, Carl havde holdt dem i sagde han: „Ja, Du Carl, Du Carl! . . . gaar der saa stille . . . Og saa har Du ligevel oplevet vakrere Ting end nogen af os.“

IV.

Det var alligevel ikke saa dejligt at være blit Student. Det, de tre Gutter fra Kystbyen havde ventet sig, slog ikke ind. Og Moroen blandt Studenterne her — Gud forbarme sig! Sidde i Samfundets uhyggelige Knejpe og drikke. Ja andet blev tilforladelig ikke budt den Student, som ingen Slægt havde i Hovedstaden. Idiotisk Drik og raa Jenter. Nuvel. Kanske disse haarde Østlændinger, hvis Sind ikke ejed mange Nuancer, kunde finde Moro i det. De maatte vel det, siden det saa var indrettet.

Aldrig kom Harald i et eneste Studenterlag uden at der blev drukket helseløst. Herregud, han var ingen Snerpe, Folk kunde drikke, hvad de vilde for ham. Men den evindelige Fuldskab. Og den evindelige medfølgende Sludder og Brudulje.

Han havde det ikke morsomt. Hans eneste Venner, Carl og Spaniolen, havde jo sit at slæbe paa, saa de ikke kunde opmuntre ham noget større. Carl bar nok paa en stille Længsel efter Rachel Margrethe og var bange for, hun skulde

glemme ham. Og Spaniolen havde flyttet til den indre By, for han maatte give Privattimer nu, han *kunde* ikke klare sig med det, han fik hjemmefra. Han ligefrem sultede. Og han læste saa strængt, at han *maatte* ha nogenlunde ordentlig Mad.

Aa, slig han arbejded. Naar han ikke gav disse Privattimer, sad han hjemme og læste og skrev. Han stræved med en Afhandling, han vilde have Universitetets Guldmedalje, intet mindre.

Han leved Aarets Dage paa sit Kammer. Et underligt Liv, Høst, Vinter, Vaar, Sommer. De tre første Aarstider læste han, gav Undervisning og besøgte Forelæsningerne. Ved Sommertid sad han tidt og oversatte et eller andet Værk for en Boghandler, mens Fluerne summed, mens et og andet Raab lød i Huset, og mens Varmen døsed. Tidt følte han sig ganske sløv, han følte nok, han var til, men han levede igrunden ikke. Og blev saa endda hans Arbejde godt betalt. Men det gjorde det ikke. Lige slet altsammen. Baade Oversættelserne og de opslidende Timer han gav ved en synkende Privatskole, der maatte drives med billig Kraft.

Nu og da kunde han nok have en stolt Stund, naar han troede, at det gik godt med hans Afhandling. Men disse stolte Stunder blev færre og færre. Jo mere han arbejded paa denne forbistrede Afhandling, jo mere besværligt gik det. Tidt

om Kvelden, naar han lagde sig, stod det for ham, at denne Afhandling var igrunden Luxus. Ja, det var Rektors høje Ord om Geni, som endnu sad ham i Toppen. Nu var det bedst bare at faa Examen og faa en Post som Lærer. Slig Lærer havde saamænd meget af Livets Behagelighed.

Men næste Dag begyndte han igjen, ofred Afhandlingen en stor Del af sin travle Dag. Jeg *vil!* Jeg *vil!*

De tre Venner holdt fremdeles sammen. De kunde ikke undvære hinanden. Harald og Carl mødtes gjerne hos Spaniolen lidt efter Middagsmaden. Da tog nemlig denne sig fri en Time eller halvanden, gik en liden Tur og læste Aviser i en Læseklub, de alle tre var Medlemmer af.

Spaniolens Øine var tidt trætte, og han saa temmelig uryddig ud. Han var ikke den slanke, spillende Spaniol mere. Og hans Humør var ogsaa mangen Gang saa som saa. Men naar Harald kom og hented ham og Carl til Turen, kvikked han svært op og havde mange muntre Indfald.

Aller mest kunde han more sig over pudsige Foreteelser i Læsesalen.

Denne Læsesal var halvmørk endog midt paa Dagen. Og i Halvmørket saa man et og andet gammelt Medlem gaa omkring, snusende nærsynt efter et Blad, han søgte. Og man saa andre

Medlemmer sidde med Næsen i Aviserne, nogle læsende flygtigt, andre ædende det ganske Læsestof langsomt, endog Avertissementerne.

Næsten alle Medlemmer var paafaldende gamle og arrige. Naar Harald, Carl og Ejlert havde taget nogle Blade og anbragt sig i et Hjørne ved Vinduet, kunde det ikke feile, at et gammelt, hidsigt Liv kom hen og sagde indædt: „Er De maaske snart færdig med det Blad?“ Harald og Carl var snille og retted sig efter vedkommende, saa godt de kunde. Men Spaniolen var ikke saa nem og mored sig kosteligt, naar en hidsig Gamling sad og vented paa et Blad, han læste. „Se, nu faar han snart et mildt Slagtilfælde af Sinne,“ kunde han hviske. „Hør han raller dybt i Halsen.“ Da mored han sig, lo hemmeligen saa han smaasprudede, var netop slig, som han var som Skolegut, naar han ærted Fysiklæreren ved at sige ham det værste Pølsesnak ret op i Synet.

Men naar han en Stund efter skiltes fra de to og gik hjem til sit Stræv, saa han trist, stille og afpillet ud. „Der er nu det ved Ejlert,“ sagde Carl en Dag, de skiltes fra ham, „at han kanske ikke er saa storartet Filolog, som Rektor mente. Han er flink og brilliant til at huske. Men nogen mærkelig selvstændig Evne har han ikke. Saa er hans Kammeraters Opfatning ialfald. Og Gud ved, om han ikke selv nu og da har sine Tvil.“

V.

Fra den Dag, hans Far blev syg, havde Harald ikke ét Øieblik været rigtig glad. En taus Trudsel formørked hans Livsmod. Han leved jo som alle andre. Ingen kunde mærke noget særligt paa ham. Han spiste, sov, snakked, lo. Han omgikkes sine Venner. Hørte deres Historier og fortalte selv. Men Tanken paa Faren slap ham ikke. Hans Far sad der, alene og ulykkelig, blandt de ulykkelige. Og denne Far havde været saa snil mod Harald, og Harald kunde ikke hjælpe ham. Og Faren tænkte vist paa ham. Javist, Harald følte tidt, at han tænkte paa ham. Hans forvredne Tanker snoed sig efter ham. De havde Sigte paa ham. Harald var jo af hans Kjød og Blod.

En bleg hemmelig Angst greb ham i disse Stunder. Angsten for, at disse Tanker skulde naa ham. Han syntes ligesom, de kunde klamre sig fast til ham, og da vilde hans Tanke røres som af smitsom Sot.

Han vilde beseire disse Indbildninger, men han formaaed det ikke. En Dag vilde han prøve Kræfter. Han tænkte paa sin Far: „Du sidder

der, og jeg sidder her. Og jeg fejler ingenting." — Da syntes han, at noget uhørt nærmed sig Noget, han ikke kunde magte, trængte sig med dulgt Vold ind paa ham. Han søgte at adsprede sig. Han tog denne Jordens Ting til Hjælp, han søgte at komme i Ly.

Og alle disse medicinske Bøger — disse indgaaende, ubarmhjertige Afhandlinger om alle de Grufuldheder, en uransagelig Skjæbne hjemsøger Menneskene med — han læste dem nødig, han følte sig ikke stærk nok dertil.

Hvorfor havde hans Far læst dem? Og hvorfor havde han valgt Nervesygdomme til Specialstudium? . . . Aa, en ond Anelse gav ham nok det blege, der lyste i hans Mine og i hans Blik. Havde han villet prøve Kræfter? Vilde han overvinde alle Vrangforestillinger? Og blev han tilslut overmandet? . . .

VI.

Han læste Historie, gjorde Harald Ebbe.

Han var ganske tilfældig kommen til at læse et historisk Værk. Og under Læsningen var et Skjæl faldt fra hans Øine. Den Bog var god at læse i. Ingen tvang ham mere til at huske Aarstal og Navne. Maaske han derfor husked dem. Og noget andet kom til: Denne rolige Beskuelse af Menneskenes Liv i lange Tider! den svalede! den svalede!

Se, Racernes Kamp! Folkeslag kom fra Skogene og de store Sletter. De kjæmped med de fastboende, med Folkene i bekvemme Boliger, sejrede, blev selv Herrer. Og de leved, Slægt efter Slægt. Og de blev trætte, de sygned hen, medens nye Folkeslags lodne Barbarfjæs lejred sig i Krogene, beredt til at styrte frem.

Se, Geniernes Kamp! se Menneskene og deres Længsler! Nogle var Drømmere, andre var Handlingens Mænd. Og tidt voldte en Drømmer større Omvæltninger end hundred kjæmpende Hære; thi *hans* Handlinger bundet dybere, gik tidt som Kratere til Jordens Indre.

Se, vældige Slag! Store Blodsudgydelser. Rasende Pest, der bortrev Skarer, hvoriblandt den enes Suk ikke hørtes.

Se, Aartusinder var henrundne; se, de lange Spand af Tid.

Hvad var hans Livsdage? Som Draaber i Hav!

De dejlige historiske Bøger. De gav saa tidt hans Tanker Ro.

VII.

Dr. Alfred Ebbe døde et Aar udpaa Vaarkanten. Fru Ebbe havde besøgt ham og skrev herom til Harald. Han var ved Bevidsthed den sidste Tid. Noget af hans Tale var endnu dunkel: „Nu føler jeg, at Kampen, som har varet i Aarhundreder, er kjæmpet til Ende,“ sagde han. „Nu er jeg færdig. Nu skal jeg bli lykkelig som ingen anden.“ Men andet var jevnt og klart: Han takked dem, som omgav ham, og han bad dem tilgive det Bryderi, han havde skaffet dem ved sin Urimelighed og sin Urenslighed.

Saa kom det tilslut som en dunkel Profeti: „*Mit Liv* var *min Aands* Helvede. Nu er jeg forløst.“

Og et hvidt, mystisk Smil oplyste hans Træk og slukned i Døden.

VIII.

To kom til Byen det Aar. Fru Sara Ebbe og Auditør Hein. Fru Ebbe var stillere end før, og det var et Tegn paa hendes nedbøjede Sindsstemning, at hun ikke hæged om sin ydre Person som før. Hun bar endnu Zirlighed til Skue, men dette vakre Overskud, dette Hang til lidt excentrisk Pragt — det var borte. Hun var bleven en Del mager, af den triste Magerhed, som Alderdom skaffer. Hendes fornemste Pryd, Haaret, blev opsat som hos alle andre. Kun en og anden Søndag fandt hun paa at sætte det op i den høje Frisure, men det sprat ikke saa spænstigt op i den verdslig glade Rococo mere. „Aa nej, det er nok kommet ud af Øvelsen," sukked hun ganske sagtmodig.

Hun lejed sig en liden Lejlighed, fik Værelserne hyggelige. Harald boed hos hende.

Her kom Auditør Hein og besøgte dem. Næsten hver Dag. Han blev meget glad ved at se Harald. Der fandtes nok en og anden i Hovedstaden, som han havde kjendt i tidligere Dage, og et Par havde han søgt op. Men der var ingen Gjensynsglæde blit. Bekjendtskabet var igrunden forduftet,

om han saa maatte sige. Og hans bedste Venner kunde ikke søges op, for de var døde ... de var sandelig gaaet saa stille bort ... ja, ja, han havde jo ikke holdt sig saa nøje a jour med Begivenhederne.

Hans største Glæde var at gaa om med Harald Ebbe og se gamle Steder igjen og fortælle om da og da. Se, her havde han boet de første Aar, han blev Kandidat, og der havde han hver Dag gaaet til sit Kontor. Et gammelt Hus i Kongens Gade gik han gjærne forbi. Deroppe i anden Etage, i de Vinduer der, han nu peged, havde han boet, da Fru Aspasia holdt Hus for ham. Ja, ja, ja! der saa han Helen for første Gang!

Naar han ikke besøgte Fru Ebbe, og naar ikke Harald spadsered med ham, sad han oftest hjemme i et lidet Pensionatsværelse, hvor Hyggen ikke var stor. Han sad tidt uordentlig og forpjusket og spilled Violin. I Tidens Løb havde han lært sig Stykker af Mozart, hvis galante Sværmeri vakte Minder hos ham om et støvet og skrinlagt Ideal, det han dyrked, før hans Helens unge, raa Skjønhed vendte ynkelig op og ned paa alle hans Begreber.

Harald bad ham nu og da om at spille, og han spilled villig nogle Stykker. Mange Ting fik han godt til, men ikke sjelden snublede de stive Fingre over Strængene ...

„Aa nej, man begynder at bli gammel og stivbenet . . . Men Du, Harald . . . spiller du aldrig? . . . blir Du altsaa ikke Professor i Violin?"

Harald smilede: „Aa nej, jeg blir nok ikke det."

„Du lagde Violinen rent paa Hylden?"

„Ja . . . eller i Mors Kommodeskuffe blev den vist engang lagt. Naa . . . mit Geni stak vist ikke svært dybt."

„Hvem ved? Du spilled overraskende godt dengang."

„Naa . . . en urolig Gut finder altid paa en eller anden Forunderlighed. Jcg vilde jo være Naturforsker ogsaa, husker Du. Jeg vilde finde et Vidunderdyr paa Bunden af en Dam og bli verdensberømt. Det var en Dag, jeg skulked Skolen og gik omkring oppe i Munkeheien, jeg udspekulered det. Netop den Dag jeg saa dig første Gang. Da Du kom og gav mig de første Pensa."

„Men nu studerer Du Medicin? . . . Der har Du da Brug for Naturhistorien . . . Ja, hvordan gaar det med dine medicinske Studier?"

Harald svared lidt uvillig:

„Ikke videre, Du."

„Naa?"

„Aanej, ikke videre."

Harald smilte igjen:

„Ved Du hvad jeg nu helst læser?"

„Nej?"

„Historie. Verdenshistorie, Hr. Lærer."

„Historie? Verdenshistorie? Hva'?"

„Javel."

„Det, som var din Rædsel i Skolen!"

„Javel . . . Kort og godt: jeg er jo *stud. med.* og læser jo en Del Medicin. Men jeg læser meget heller Historie."

Vincent Hein rysted hele Tiden paa Hovedet:

„Men kjære Harald . . . Du maa jo ha' en Snev af *dementia præcox* . . . være Kjærringen mod Strømmen, som vi siger paa Norsk."

Da Harald Ebbe ikke svared stort, kasted han hen:

„Ja, jeg er jo ikke din Lærer mere. Det faar jo bli' din egen Sag, hvad Du læser."

Og ligesom med Hensigt førte han Talen hen paa andre Ting.

IX.

Harald Ebbe havde hele Tiden holdt fast ved Haabet om, at hans Far skulde komme sig. Nu og da kom jo Meddelelse om, at han befandt sig nogenlunde vel, og at Mulighed for Helbredelse var ikke udelukket.

Tænk at faa se ham frisk igjen. Harald vilde elske ham utrolig. Han vilde knæle for ham i stor, saar Kjærlighed. Og han vilde selv bli frisk den Dag, Faren smiled til ham og sagde: „Nu har jeg det godt.“

Efter Fàrens Død tog Haralds Uro til. Tidt tog Angsten ham som et vaagent Mareridt. Han flygted tidt ud, naar han mærked de onde Tanker kom. Men de nærmed sig ham ubønhørligt. Fjernt borte fra. Ikke fra denne Jord ligesom. Fra en fremmed, ulyksalig Stjerne, som svang sig dødskold og gudforladt fjernt ude i det yderste Himmelrum. Han gik tidt lange Veje, som forsøgte han at undslippe. En Tid taalte han ikke at gaa under Træer. De syntes ham ækle, lodne.

Et stille Overmod groed efterhaanden op hos ham. Naar han hørte om andres Sorger — de syntes ham for ubetydelige. En Dag gik han sammen med Vincent Hein, og denne kom da ind paa sit „Livs Forlis“. Pludselig brød det løs fra Harald: „Kjære Hein! Naar man nu engang er født til Jorden som Menneske, saa faar en tage Menneskelivets rene og klare Hændelser, ogsaa den at Kjærligheden ikke gaar i Stand . . . Det er da en Mands tarveligste Pligt at klare den Ting . . . og takke til at han idethele fik føle Kjærlighed . . . Jeg har slet ikke Interesse for det Livs Forlis, der skriver sig fra slig Aarsag.“

„Har Du ikke Medfølelse . . . jeg forstaar ikke, hvad Du da har Medfølelse med.“

Harald svared med skjælvende Stemme:

„Jeg har f. Ex. Medfølelse med et Menneske, som er født med rødt Blod og med vældig Kjærlighed til Sol og Liv . . . men med den Rune i Panden, som siger, at han skal styrtes ned i det yderste Mørke. Ved Siden af den Sorg, *han* maa føle, faar al Verdens Kyllingsorger tie . . . Naa, kanske ingen anden end han selv faar ane den Sorg. For den, som føler den Sorg, blir tidt saa forfærdelig stolt. Og taus.“

Vincent Hein stirred paa ham med sine store Øine.

„Hvad er det for tunge Tanker, Du gaar omkring med. Du, som er ung! . . . Du, som er i den Alder,

da Liv og Kjærlighed staar og lyser for et ungt Sind. Naajavist, din Far. Men Du kan da ikke leve i det mørke Minde, han gav. Kjære Harald, føler Du ingen Glæde? . . . Du lod saa haant om Kjærligheden. Hvorfor? Min egen Kjærlighed — saa sørgelig den end var, jeg vilde ikke ha' undværet den. Det føler jeg nu. Kjender Du ingen ung Kvinde, som Du føler Jubel ved at møde?“

„Aanej. Naar nogen er bange for at falde i en Afgrund, saa forstaar han ikke dem, som staar paa tryg Grund og klager over Elskov og denslags. Han vil bare bede om det fattigste Liv, Men Liv, Liv! ikke Afgrunden. Liv, Liv!“

Vincent Hein rysted raadløst paa Hovedet.

„Jeg har før mærket noget,“ sagde han. „Men ikke som idag. Idag er jeg bange for dig.“

Der kom en Pause. Omsider sagde Harald i en rolig Tone:

„En Ting er ialfald sikkert. Jeg skal aldrig tage nogen Kvinde til Ægte. Jeg skal magte at gaa alene. Ingen skal nogensinde for min Skyld forbande sit Liv.“

„Harald, kjære.“

Vincent Hein var vistnok meget raadvild. Nu og da klapped han Harald paa Skulderen. Harald paa sin Side følte et vist Ubehag ved Tanken om,

at han havde betroet sig til ham. Hvad skulde det være godt for?

„Nu har jeg plaget dig ikveld og til ingen Nytte. Farvel, Onkel Vincent.“

Han smiled, prøved med Onkelnavnet, som han et Par Gange for Spøg havde benyttet. Vendte sig saa og gik hjemover. Han følte, at Vincent Hein nogle Øieblikke stod stille og saa efter ham.

* * *

Nej, han anstrængte sig virkelig for at lade være at plage Folk. Han vilde for enhver Pris være jevn og rolig, naar han var sammen med andre. Men han følte, at han alligevel ikke var nogen elskværdig Mand. Mod Spaniolen og Carl var han nu slet ikke saa hensynsfuld, som han burde være. Netop i denne Tid havde de begge onde Ting at tænke paa. Spaniolen havde Pengevanskeligheder. Hans Svoger var død. Understøttelsen hjemmefra maatte ophøre; thi de Penge, han nu fik, maatte gaa til Søsteren, som sad igjen med flere Børn. Spaniolen saa ingen anden Udvej end at gi' flere Privattimer end før. Alt nu havde han tolv Timer om Ugen, slet, slet betalte. Nu matte han gi, Gud ved hvor mange. Han vilde bli forsinket . . . blev ikke candidatus magisterii paa aldrig saa længe.

Javist var Tingen kjedelig nok. Men der Harald gik paa Vagt mod det, han frygted, var det ham ikke muligt at opdrive nogen Sorg over denne Ulykke. Og da Carl, som gik der bleg og stille, en Kveld betroed ham, at nu var Rachel Margrethe rejst bort fra sin Plads . . . til Udlandet . . . og ikke havde han Rede paa, hvem bekosted hende did . . . og Vorherre maatte vide, hvordan det vilde gaa hende . . . for det Talentet i Sang . . . ak, norske Piger var saa tidt talentfulde og altid saa fattige. Bare hun nu ikke forglemte sig! Hun havde sligt vanskeligt Sind. Kunde maaske styrte sig ud i Vildskab!

Rachel Margrethe? Naa javel, det var jo Pigen fra Nordland. Ja, hvorfor skulde hun ikke rejse ud? Vilde hun kanske „forglemme sig"? leve hedt og vildt derude?

Og hvorfor skulde hun hæges om . . . om hun vilde forøde sit Liv, hvorfor skulde hun ikke ha' Lov. Hvad Magt laa der paa hende? *Han* som ingenting havde forbrudt . . . han skulde nedstyrtes . . . eller ophøjes?

Hvordan lød nu Skriftens Ord? — Han nedfor til Helvede, han opstod, han opfor til Himmels!

X.

Det hændte en Aften, at Harald blev betaget af en forunderlig Glæde. Han havde en sjelden Gang netop i denne Tid slige straalende Stunder. Men neppe nogensinde havde han følt sig saa lykkelig som den Kveld. Noget ubeskriveligt, som Sejersglæde, betog ham. Han gik ud, følte Trang til at træffe Mennesker, søgte Spaniolen, traf ham ikke, men mødte en anden Bekjendt, og han var snaksom og overstrømmende munter, saa den anden tilslut saa ham an og sagde: „Naa har De oplevet noget? De ser ganske gjenfødt ud!"

„Gjenfødt," tænkte Harald, da han senere gik alene. „Javist. Jeg føler mig gjenfødt. Hvor Luften er frisk og let at aande i. Hvor det er godt at gaa her. Aa, for et Velvære!"

Han fandt paa at gaa ind i et Forlystelsesetablissement. Manden ved Porten hilste meget dybt, rent overdrevent dybt. Harald mored sig. „Saa Du ham?" tænkte han. „Hvad mon han troed, jeg var for en Storhed?"

Som ved en Tankeforbindelse hvisked han

hen for sig: „Jeg er ingen Storhed. Bare en ung Fyr. Bare en ung, glad Fyr . . . heldigvis."

Men da han en Stund efter gik ud igjen, stod Portvagten der og hilste endnu dybere. Harald maatte se ham an. Men da studsed han. Hvad? Halvor Igland? Det var jo Halvor Igland! Han, den lidt ældre Fyr, Bondegutten, som var kommen ind i Gymnasiet sidste Aaret, Harald gik der. Som nok gik op til Examen, men som neppe fik den. Han hilste ganske hjertelig paa Manden.

„Er det Dem, Igland? Hvor har De været i al denne Tid? Jeg har ikke set et Glimt af Dem."

„Aa jeg har været noget hvertsteds," svared Manden med dyb Stemme. „Og sidste Aaret har jeg været tilsjøs. Og nu skal jeg snart op til Artiumen igjen. Her har jeg Bøgerne med mig."

Og Manden halte op af sin indre Lomme en Del Bøger. Harald saa blandt andre et latinsk Vocabularium og en Kirkehistorie.

„Student vil jeg bli," blev Halvor Igland ved. „Men dem vil nok ikke slippe mig frem, fordi jeg er simpel Mands Søn."

„Aa Snak, Igland! Det tar De feil i. Hvorfor tror De sligt? Har De været oppe mere end den ene Gang?"

„Været oppe tre Ganger," svared Manden og plired bekymret ud af nogle smaa brune Øine.

„Sidste Gang for to Aar siden . . . Saa tog jeg mig en Rejs og lagde Penger til Side. Men ikke nok blev det. Derfor staar jeg her hver Kveld og læser indimellem, naar her blir en Stund tilovers. Jeg skal op endda en Gang. Om en Maaned.“

„Ja ja . . . saa Lykke til da, Igland. Det gaar nok, skal De se.“

„Det *skal* gaa,“ sagde Manden stille. „Jeg har haft mange gode Tilbud paa andre Kanter. Men nej . . . tog dem ikke.“

„Hvad vil De saa studere, naar De har Artium?“

Manden tygged paa Skraaen en Stund. Saa stirred han stivt paa Harald, og de smaa brune Øine blev ganske fanatiske, da han stødte frem:

„Jeg vil studere Jus. Jeg gir mig ikke, før jeg er Sorenskriver i min egen Bøjd.“

Harald gik videre. Han kunde ikke holde en liden Latter i Tømme. Havde nogen set Mage til Mand? Han havde haft Tilbud baade her og der. Han var vist bra og paalidelig . . . og seig. Han kunde maaske nu været en velholden Skipper eller Kjøbmand. Han begynder saa smaat at graane. Han er endnu ikke Student, men han agter at bli Sorenskriver i sin egen Bygd.

Harald blev ved at gaa. Han kom helt ud til Byens yderste Grænse, hvor nogle ensomme

Træhuse stak ud i det grønne Land. Se, der laa den gamle Stue, hvor nogle af Russen havde holdt Gilde. Og der Sletten, hvor en forrykt Hest en Kvæld var kommen susende.

Saa øde var det nu, og temmelig sent. Men Kvelden var lys. Alle Sirisser sang . . .

— Efter en lang brilliant Tur vendte han og gik tilbage igjen.

Da han var kommen ganske nær Byens første Gade, saa han to Mennesker staa og snakke sammen midt paa Vejen. Den ene vilde nok helst gaa, men den anden holdt ham fast. Da Harald nærmed sig, saa den, som vilde undslippe, paa Harald, pegte paa ham og nævnte et Navn. Den anden gloed paa Harald, slap Taget i sin Kammerat. Denne brugte Øieblikket og pilted bort.

Harald saa den anden komme nærmere. Han kjendte ham ikke, saa bare, at han var stor og tyk og lapset, og at han bar Duskelue og var i Sort. Og han saa ogsaa, at han var umaadelig drukken.

„Godaften Hr. Professor S.*!“ sagde Manden og nævnte et kjendt Navn. Samtidig hilste han med Duskeluen, saa han holdt paa at miste Balancen.

Harald vilde forbi:

„De tar Fejl!“ sagde han kort. „Jeg er ikke Professor S*. Jeg kjender Dem ikke.“

„Jo, De er Professor S*!“ Og Studenten bandte, og gloed med dumme, fulde Øine paa Harald. „De er, Satan lyne mig, Professor S*. Og De skal ikke nixere mig saa'n ganske og aldeles.“

„De ser godt, jeg ikke er den Mand. Lad mig i Fred.“

Men det var ikke muligt at bli kvit ham. Han fulgte Harald og snakked hele Tiden, mens han savlede og spyttede: „De skal ikke være saa kort for Hodet, Hr. Professor . . . ligesom Professor F* var. (Han nævnte et andet Navn, en nylig afdød Universitetslærers). Som bekjendt pines han nu i Helvede for sine Trakasserier mod Studenterne. Men apropos Helvede. Ved Hr. Professoren, hvor jeg har været idag? Jo, til Gravøl. Jeg har idag fulgt til Graven Formanden for Herrerne i Aandernes Rige . . . Hvad? vil Hr. Professoren ha' en Toddy? Eller tør jeg indbyde Hr. Professoren paa en Kongepjolter?“

„Hold Mund og gaa Deres Vej! Hører De!“

Men Manden gik fremdeles ikke. Blev snarest ondskabsfuld. Han klænged ind paa Harald med sin tykke, tunge Krop. Og hele Tiden snakked han løs: „Vilde Hr. Professoren værsgod at vise Respekt for Formanden for Herrerne i Aandernes

Rige? Vidste han ikke, at Studentersamfundets Formand blev begravet idag? Vidste han ikke, at Studenterne var Herrer i Aandernes Rige?"

Harald standsed: „Vil De gaa?"

Om Studenten nu antog Harald for Professor S* eller ikke — nok er det, han langed pludselig ud efter ham. Men Harald var ganske dygtig til at slaas; det kunde han fra Barnsben af. Han bøjed sig til Siden, drev saa den tykke, fulde Mand et vældigt Stød, saa han vakled bagover, faldt med et svært Dump og blev liggende.

Harald gik hurtig videre. Mon han havde slaat sig, der han laa? Naa, det blev hans Sag. Gid han havde! Det Dyr!

Et Raseri tog ham pludselig. Han skulde haft Lyst til at vende om og banke ham igjennem, det stupide, frække Brændevinsbæst. Men vel! nu kunde han slippe for denne Gang med at ligge pladask. Men kom han endnu engang, skulde han faa kontant Betaling!

*

Da Harald kom op paa sit Værelse, var han nervøs og opreven. „Hm" mumled han ærgerlig, „der gik det gode Humøret fløjten. Det kunde nu vel ikke været meget solid . . . siden det gik istykker for saa lidet som den tykke Fyrs Sludder."

Paa hans Bord laa Dagens Avis, som han kun flygtig havde læst. Han prøved paa at fortabe sig i dens Indhold, men det gik ikke. Hele Tiden havde han en egen Uro inderst inde. Som om noget uhørt forestod. Blodet suste for hans Ører.

„Nu vil jeg lægge mig,“ mumled han. „Kjære, saa lidet Du taaler. Nu skal Du sove.“

Han klædte sig af og slukked Lyset.

Men han fik ikke sove. Hans Sanser stod vidt opspilede. Nu og da kom en døsig Søvnighed over ham, men altid i det Øieblik Søvnen var i Færd med at komme, knækked det i Nærheden, saa han laa lysvaagen og lytted.

Aa, slig Overspændthed! Alt i Værelset var jo stille!

Medens han laa slig, husked han paa, at der stod Sherry i Skabet. Maaske et Glas eller to vilde styrke ham.

Han tændte Lys og hented Karaflen frem. Glas fandt han ogsaa. Han fyldte et Glas til Randen og drak. Det smagte ham ikke. Han grøssed af Ubehag. „Men det gjør vist søvnig,“ tænkte han. „Og nu *vil* jeg sove.“ Han drak et Glas til og gik til Sengs igjen. Gjemte sig godt under Tæppet.

„Saa godt jeg befandt mig langt derude paa Vejen,“ tænkte han. „Sligt Pust fra det brede, gode Land. Marker og Fjelde og Skoge. Tænk

om jeg blev Bonde. Om jeg blev en liden nøjsom Mand i et Hus paa en Eng . . . Jeg skulde gjerne slide for Føden. Det maatte være et godt Syn at se sine Hænders Værk spire frem. Jeg vilde ha' Kjøkkenurter i en liden Have ligeved Huset. Jeg vilde holde Fjærkræ. Ænder og Høns, som gik om og klukked og sludred . . . og store, dumme Gjæs . . . Jeg vilde grave i Jorden og vilde bli' træt, og jeg vilde sove tungt, og jeg vilde bli' stærk og frisk og hærdet . . . . Og ingen Uro mere."

Han laa og tænkte paa disse Ting, mindedes saa, at der dog kom mange Bønder til Galehusene, saa noget miserabelt maatte vel findes i Bondens Liv ogsaa . . .

Han blev sluttelig træt. En dyb Døs kom listende . . .

Da pludselig knækked det som før, men langt stærkere. Det banked jo paa Døren. Et Øiebliks lange Vent. Harald raabte ikke „kom ind!", men Døren aabnedes alligevel. En fattigklædt Mand kom ind. Han var vistnok netop Bondemand. Han saa langsom og stilfærdig ud.

„Sæt Dem ned," sagde Harald. „Hvad vil De?"

Manden satte sig uden en Lyd. Han sad først og saa frem for sig. Saa vendte han Hodet langsomt mod Harald og saa paa ham.

„Kjender Du mig ikke?“ spurgte han.

En langsom Isnen drev gjennem Harald. Han svared:

„Jo, jeg kjender dig! Du er den, som i al denne Tid ikke har været helt ude af mine Tanker, men som jeg aldrig har turdet tænke paa. Du er den forfærdelig ulykkelige Mand, som jeg engang haanlo af. Og som da saa ondt paa mig og spytted mod mig i Had. Du kan vide det. Ja, jeg kjender dig. Hvad vil Du?“

Den anden nikked.

„Hvordan har Du det nu?“ spurgte han.

„Jeg har det ikke godt. Det kan jeg ogsaa indrømme. Og det ved Du nok, ser det ud til. Det er vel derfor Du kommer hid.“

Manden nikkede paany.

„Ja, ja,“ sagde han.

„Forresten vil jeg sige dig ét: Tænker Du endnu paa den gamle Historie? Gjemmer Du endnu Nag til mig? Ja, jeg tror, Du gjør det, saa underlig Du sidder der og ser paa mig? Herregud, jeg var jo Barn dengang. En ligeglad Krabat, som ingenting forstod. Du ser uafladelig paa mig. Og Du ser saa skadefro ud, som vilde Du sige, at det er dit Værk dette: at jeg har det, som jeg har det. Det maa Du nu ikke tro. Forresten har jeg noget at sige dig. Jeg saa dig ikke en eneste Gang siden den Dag. Men *nu* kan Du vide det,

at ondskabsfuld var jeg ikke. Bare tankeløs. Og strax blev jeg bedrøvet over min dumme Adfærd."

Manden svared langsomt, og hele Tiden saa han paa Harald med et stærkt, sky Blik:

„Du begynder at begribe de store Ting nu. Du begynder at begribe, at den, Du haaned, var en af de udvalgte."

Harald betænkte sig lidt, før han svared:

„Jeg har tænkt over meget den sidste Tid. Jeg har ganske indgaaende studeret Historien. Jeg har gjort mig kjendt med Menneskenes Religioner . . . noget har desuden tilstødt mig, som ikke tilstøder de mange. Og jeg er kommen til at nære en dyb Ærbødighed for alle, som lider ilde. Hos dem har altid Spiren groet til det højeste. Alle mægtige Religioner, alle store Opdagelser — lad Styrke og Sundhed ha' samlet Forraad, Forløsningen af det vældige kom gjennem Ild og Smerte. Christus var gudebaaren. Det vil sige: han havde Evnen til at lide alles Vé. Men først da denne hans Evne viste sin røde Blomst, først ved Døden paa Korset blev han Verdens Frelser."

Manden sad stenhaard og urørlig, som kræved han mere.

Harald vedblev, end mere exstatisk bevæget:

„Jeg har opdaget noget mærkeligt ved mig selv. I denne forfærdelige Tid er jeg bleven forunderlig

klartseende. Om jeg var stærk nok, om min Forstand kunde bære dette Aag, som er mig paalagt — jeg har Indtryk af, at jeg tilsidst vilde løftes op i en uendelig klartseende Sfære. Saa jeg, om jeg ikke brast, kunde bli alvidende. Og om Du vil vide det: Jeg husker godt, at din gale Idé var den, at Du var Christus. Og i disse Tider . . . mens jeg gaar med denne umaadelige Byrde . . . naar jeg tænker paa menneskelig Bedrift, paa de saakaldte „Storheder“, paa alle de forfængelige Spræl — det altsammen svinder ind . . . det alt sammen er saa usselt. Et Navn, et eneste Navn har jeg standset ved. Hans Navn. Jesus Christus' Navn. Og jeg tror, at alle, som lider ilde, er af hans Slægt. Men han var den første, som voved at ophøje Lidelse og Død til tusindfold kongelig Storhed. De før ham havde ikke det Begreb. „Ve de overvundne“, var Parolen før . . . Men husk tillige: Jesus Christus bar sin Smerte med klart Sind til det sidste. Ikke et Febergys fik hans Tunge til at løbe vild. Selv ikke, da den var tør og sprukken og blev læsket med Ædikke. Ja, det er Sagen: jeg tror nu som før, at vor Forstand maa holdes klar. Brister den blir alt mørkt. Man blir ensidig. Spidsborger i Vanviddet. Det vigtigste, selve Kampen og Smerten vil mildnes, naar Forstanden dør. Men bærer den Byrden, magter den at holde sig oppe — se, da gaar man

høj og hellig. I Pagt med Universet, med den alvidende Gud . . . .“

Han standsed et Nu, hvisked frem:

„Jeg kan sige det . . . i disse Tider . . . jeg tror, jeg har overrasket selve Livet i dets Lønkammer. Jeg er kommen bag paa det. Jeg har trængt ind til Jehova . . . i det allerhelligste. Jeg har overrasket ham midt i hans Værk. Jeg har set Ting, som end ikke Ypperstepræsten saa paa den store Højtid. Thi da hviled Jehova, sine Hemmeligheder havde han skjult, og sit Aasyn havde han tildækket. Men jeg brød ind, og mon det ikke var et Glimt af hans Aasyn, jeg saa? Og derfor skal jeg fordrives. Jeg skal piskes bort med Rædslernes Svøbe. Men jeg vil ikke flygte. Jeg vil kjæmpe mod Jehova. Klarer jeg mig, skal jeg bli den største. Jeg skal omspænde alt med min Forstand. Jeg skal herske over alle Grænser. *Et med Guddommen! Guds Søn! Menneskenes Søn!*“

Harald standsed. For Manden havde rejst sig langsomt og peged paa ham:

„Se der! det Du nu sagde. Se der fik jeg dig. For disse Tanker er mine Tanker. Og for disse Tanker spærred de mig inde som gal. Og Du haaned mig. Og gaa hen til alle fornuftige Mennesker med dette. De vil kalde ogsaa dig gal. De vil sige, Du lider af Storhedsvanvid. Og de

vil spærre dig inde hos mig! Hos mig, som Du glad stod og haaned. Mærker Du nu, at jeg fik dig. At jeg tilsidst fik dig!"

Harald sprang op: „Bort med dig!" skreg han. „Derfor kom Du altsaa! For at se Hævnen . . . fra det Had, som stod dig i Øinene den Dag. Og Du tror, Du har mig . . . langt inde i Mørket Du sidder. Men Du tar Fejl. Jeg hersker over mine vilde Tanker. De er fæle, saa de vilde gjøre ti Mennesker gale. Men jeg er stærk. Jeg tar dem i Nakken som vilde Bæster og slynger dem i Krogene, saa de knurrer og tier. Og kommer Du her for at se mig fornedret! Løgn! Jeg er klar!"

Harald vaagned langsomt. Han stod i Mørket og slog vildt om sig.

Se der! Mandens Ansigt! Se han sad langt der borte . . . sammenkrøben!

Han vaagned endnu mere.

Mandens Ansigt svandt.

Han stod i sit Kammer midt paa Gulvet. Ingen var hos ham. Kammerets Vægge stod tause og mørke . . . Sommernattens dæmpede Lys trængte ind bag Rudens Gardin.

Han kaldte al sin Magt tilstede. Holdt sig fast til Jorden med krampagtige Fingre.

„Jeg vil ikke kjæmpe med dig, Gud," hvisked han i Vaande. „Jeg magter ikke dette. Giv mig Fred! Gjem dit Aasyn for mig."

Han blev liggende næsegrus med begge Hænder for Øinene. Da var det at han *saa*. Det var som selve hans Øienæbler blev selvlysende. Han saa en stor, lysende Fakkel. Et evigt Skjær af ukjendte Farver.

Lidt efter kom en stor Fred over ham. Gjennem hans Sjæl gik en stærk Glæde. Han blev saa taknemlig tillige. Hvad funklede for hans Øine, der ingen Straale trængte? Himmelrosen. Han havde set den. Himmelrosen. Aa, for Fred den bragte. Han vilde hengive sig til den, som gav ham denne Fred. Fandtes et Baal, han skulde besteget det. Havde de boret et Spyd i hans Side, han vilde intet følt uden Glæde.

Han vilde ikke sove denne Nat. Han vilde staa tidlig op og se Solen rinde!

Harald løfted Hovedet. Han vilde reise sig.

Da kom en Afmagt over ham. Han sank om og blev liggende urørlig.

XI.

Han vaagned og laa paa Hospitalet. Et lyst, rent Værelse. Han var træt, det var den eneste Følelse, han havde. Han sov meget denne Tid. Eller han laa som i en Døs. Hans Sind var endnu saart og modtageligt. Den mindste Skygge i Væggens Kalk blev et levende Ansigt, den mindste Lyd, selv Suset for hans Ører, fik en dyb Betydning, som talte nogen til ham langt borte fra, i et Sprog, han engang havde forstaaet, men som han havde glemt.

Hans Mor besøgte ham. Hun sad stille ved hans Seng. Hun saa ængstelig ud, snakked ikke, klapped ham med et bekymret Spørgsmaal i Øiet. Han klapped hende igjen. „Kjære Mor," hvisked han. Da graat hun. Hendes Ansigt blev rent ukjendeligt under denne Graad.

XII.

Han husked siden denne Sygdom og det frigjorte Liv, han leved under den.

Medens hans fem Jordsanser sløvedes, var det som en indre Sans rejste sig til Liv og fornam Ting, der havde mere med hans inderste Væsen at gjøre end hans daglige Livs Foreteelser. Hvad han følte, var ikke Drømme, men noget langt stærkere. Han kunde ikke mindes det senere, thi da havde hans Jordsanser atter rejst sine stærke Mure. Saa meget bares ham dog fore, at han dengang fik se noget, der gav ham en stor Forklaring og fyldte ham med herlig Forstaaelse og Velvilje. Han traf Væsener, der paa Jorderig havde været glade, sorgfulde, frydfulde, vanvittige. „Hvorfor var *Du* glad? og hvorfor led *Du*? hvorfor frydet *Du* dig? og hvorfor ængsted *Du* dig?“ De pegte paa Tallet, det paa Jordelivet ukjendte, og nikkede, og under dette Tals Tegn var alt Retfærdighed. Og han spurgte: Men denne glædelige Retfærdigheds Tegn, hvorfor skjules det for Menneskene? Og Svaret lød: „Saa Menneskene det, vilde deres Jordsanser dø. De havde ikke

Brug for dem mere. Og den Lutring, denne Jords mangehaande Glæder og Drifter og Sorger og Synder er for Sjælene, vilde ikke komme dem tilgode.“ Og en dunkel Tone lød: „Flygt ikke fra Jordens Besvær ved at beruse Jer i det tilkommende.“

Da disse Syner veg, og da Zifferet skjultes, da det jordiske Liv tog Overhaand, var det endnu spinkelt og let. Den fremmede Verden stod endnu i det fjerne som en stor, højtidelig Bue. Harald saa mod Himlen, og han syntes, han maatte svæve i Luften, saa let og hvid han var. Og han syntes, noget fra den fremmede Verden af og til rørte ham.

Han var atter paa Jorden; men hans Sjæl var frigjort. Den kunde stige i det uendelige. Ingen Grænser! Ingen Grænser!

Han kom oven Senge, og han tog Farvel med en venlig Læge og et Par Sygepleiersker, hvoraf den ene var jevn og alvorlig, den anden syngende som en ung Fugl. Han nikked Farvel til det stille Hospitalsværelse. Dets hvide, kalkede Vægge var af en egen kold Renhed og indebar i de svage Skygger en egen Fred.

Saa sad han atter hjemme i sin Mors Værelser. Hun var sandelig bleven gammel, Fru Ebbe. Hendes Haar var ganske hvidt. Hun omgikkes ham varsomt. Hendes Stemme var dæmpet.

XIII.

Han havde ligget paa Hospitalet Sommerens sidste Del samt Høst og Vinter.

Nu var det Vaar.

Slige skinnende Dage der kom. Han stod en saadan Dag og saa mod Himlen, som var let og høj. Idag skulde han ud. For første Gang skulde han en rigtig lang Tur.

Carl og Spaniolen kom og hented ham. Og de var omsorgsfulde. De gik udover Vejen. „Er Du træt, Harald?“ „Nej, ikke Spor. Vi kan godt gaa længer.“ Og de gik længer. Da var det Harald saa Klipper og Skog: „Lad os gaa did!“ — „Ja om Du orker det.“ — „Javist orker jeg det.“ Saa gik de did. Og i Skogen stod Vaarens Blomster. Blaavejs og Hvidvejs.

Jorden var renset. Der lugted Vaar allevegne. Se de skrøbelige Markblomster! som vilde falde i Morgen. Hvor de lyste mod den fine Himmel.

Hvor alt saa paa ham med Venlighed og uden Trudsel. Hans Angst var flygtet. Siden Kampen, der endte hin Nat, skulde intet uro ham mere.

Det maatte dengang bære eller briste. Det havde baaret. Han var vendt tilbage til Livet igjen.

* * *

I denne velsignede Tid, da Styrken kom igjen for hver Dag, plejed han at staa meget tidlig op og gaa en Tur paa disse Kanter. Langt ud paa Landet.

Morgenerne var denne Forsommer saa klare. Nattens Blikstille laa endnu i Luften, Svalerne piled afsted med sit muntre Skrig, Duggen hang endnu mystisk blank ved alle Straa og Blade. En lys Fromhed hersked derude i den aarle Morgen, en Fromhed der var stærk og enfoldig som Jordens Muld, blid og fortrøstelig som en gammel Morgensalme.

Se, nu var han vaagnet fra en naadig Søvn, og han var vaagnet op til denne vidunderlige Morgentime. Guds Røst lød i Blikstillet, den svale Dug stod over Engen som en Hymne. Og den vilde borttørres af Dagens brændende Sol. Men den vilde atter samles frisk og klar af samme Sols Hede.

Saaledes at samle Dag til Dag i det hellige Liv!

XIV.

Han fandt en Dag en Bog, der beretted om den tidlige Kristendoms Kampe. Der stod Legender, som i sin barnlige Overtro syntes ham fulde af Livets Kraft mangedobbelt.. Aa, hvor alle menneskelige Sindsrørelser laa pakket sammen i disse Historier. De var sande Klipper, der i lange Tider havde dannet Grundmuren for de Templer, gjennem hvis Hvælvinger Gjenklangen af dem endnu lød, balsamisk og duftende.

I Bibelen læste han ogsaa. Denne Bogs Sum af Skjæbner og Kampe virked dragende paa ham. Dens store, stille Mennesker, der vogted deres Hjorder under Himlens Stjerner. Han skimted de gamle Patriarkers Gestalter. Deres Tid kjendtes saa fjern, at Dagen, som omgav dem, var dunkel. Og Natten havde Stjerner, der stod som Tegn paa Himlen. Langt mod Vest byggedes mægtige Mure. I Ægyptens Land hæved Pyramiderne sig. Sfinxens Evighedssmil lyste fra den haarde Sten.

En Kveld, Harald besøgte Carl, traf han en ung Mand. En Theolog. Saa vidt han forstod, var Theologen bondefødt. Harald havde aldrig

set ham før; men de blev strax Venner. Han var stærk og stor. Nu og da meget taus, nu og da meget munter. Og naar han lo, lo hele hans Ansigt. Han fik endog Antydning af Smilehuller. Han var oprindelig og god. Og noget laa ligesom og glødede i hans Sjæl.

Harald traf ham ofte. En Kveld de gik hjemover talte de meget sammen om Livet og Troen.

„Jeg kjender Dig!" sagde han pludselig og vendte sit Ansigt mod Harald, og denne saa et Blik, som lyste og en stærk Mund, der var krum af Salighedslængsel: „Dig blev givet at overvinde noget. Du faar fortælle Menneskene det, Du dengang lærte. Du er udvalgt."

Hvad Harald svared, vidste han ikke. Men den Kveld gik den Beslutning i ham: „Jeg vil være Præst."

XV.

Han studered Theologi. De enkelte Vidnesbyrd læste han opmærksomt. De syntes ham tidt haarde disse Vidnesbyrd; men en brændende Sandhedsstræben gav dem Styrke. Tidt var det som den, der havde raabt dem ud, med sit Liv indestod for deres Sandhed. Der var tidt Blod paa disse Bekjendelsers Ord. Hele Menneskeslægters Frygt og Haab var fortættet i dem.

Men andre Jordegnes og andre Tiders Menneskeslægter kom og raabte: „De Vidnesbyrd er ikke sande! Se, her er Sandheden!“ Og de vidned ogsaa, slynged sine Bekjendelser ud og deres Vidnesbyrd var Støn af Smerte og Jubel, og ogsaa af deres Ord pibled Hjerteblodet frem.

Han kom ogsaa til de hemmelighedsfulde Sekter i den mørkeste Middelalder. Nogle gav sine Legemer hen til allehaande Laster for at nedværdige og døde dem. Andre gav sine Legemer hen til Bier og Myrer, andre til Utøj. Disse Sekter blev og-

saa forfulgte, lod sig ogsaa piske og brænde for sin Tro's Skyld.

Han læste Augustin. Prædestinationslæren læste han. Den gav ham meget at gruble over. Ingen Tænken, men dyb, uendelig Grublen. Han maatte løsrive sig fra dens Irgange.

— Øverst, ovenover alle dem der kjæmped for Tro og Liv, stod han fra Faderen, Sønnen, der havde alt. De andre kjæmped sig betyngede og dødstrætte frem til et Ord og en Mening, og i Døden nagled de en Bekjendelse fast, der leved efter dem.

Men han, Frelseren havde al Rigdom som Formue af Faderen. Lidet vidste man om hans Liv, ingen Oplevelser, ingen store Hændelser. Og dog hvælved Ordene over ham som Himle, og Aanden stod om ham som en Lue. Ingen som troed paa ham kunde skades. Gjennem alle Rædsler vilde han være en Stav og en Støtte. Og ved ham var den største Trængsel fuld af dyb Mening.

Harald var stille. Han omgikkes sine gamle Venner, traf sjelden nye Mennesker. Naar hans Mor klaged over de yderst trange Kaar, de leved i — Fru Ebbe havde en liden Pension og nogle faa Sparepenge — og gav disse kummerlige Kaar Skyld for, at Sønnen ingen „Ungdomsglæde“ fik, da smiled Harald, og hans Øine var store og straalende.

Han var paa underlig Vis udenfor Verden og midt i den. Han saa Menneskenes Liv og rørtes til Vrede og Medynk. Men som før sagt, selv sad han paa et Vis udenfor . . . eller over det hele.

FJERDE BOG

I.

En Dag traf han Carl, og det lyste af Vennens Blik. Harald forstod, at noget godt var hændt.

„Naa, Carl, hvad staar paa?"

„Kom til mig i Kveld, Harald. Rachel Margrethe kommer."

„Kommer Rachel Margrethe? Det har Du ikke fortalt. Ja, da vil jeg nok komme, kan Du tro. Hvor kommer hun fra?"

„Sidst fra New York. Hun har for Resten været mange Steds."

Harald kom. Carls Værelse var prydet med Blomster, og der stod Vin paa Bordet. Bøjet over en Blomstervase og ordnende nogle langstilkede Nelliker stod en ung Dame. Hun løfted Hovedet, da Harald kom ind, og hilste smilende.

Harald havde forestillet sig Rachel Margrethe som en stor, norsk Pige, vakker maaske, men jævn og solid. Det Billede havde nu engang groet fast

hos ham om Pigen fra Nordland. Han saa nu et blegt, smalt Ansigt med stort opsat Haar over nogle Øjne, grønlige i Glansen, og en lidt lang, fin Racenæse. Om hendes forunderligt mygt tegnede Mund dirred et Smil. Hun var temmelig høj, af en egen veg Smidighed. Der var noget af liflig Musik over hende, der hun stod. Af og til kom et Udtryk i hendes Mine, som syntes noget at glæde hende dybt og heftigt.

Harald var glad ved at se paa hende. Jovist, saaledes maatte *hun* være, som Carl i Aarevis havde gaaet og tænkt paa. Og netop hun skulde ogsaa synes om Carl, den fine Gut, der var saa stærk i sin Naturbundethed, men som ellers stod saa fri og frank. Hvis Liv aldrig havde været tynget af Skyld eller af vanskelige Tanker.

Hun og Harald vexled Haandtryk.

Hun lo: „Saa det er Harald,“ sagde hun.

Harald lo igjen: „Saa det er Rachel Margrethe,“ sagde han.

„Ja, det er Rachel Margrethe,“ svared Carl og saa paa hende med glade Øjne.

„Saa, jeg er ogsaa kjendt,“ svared hun.

„Ja, De er,“ svared Harald. „Jeg kan endog fortælle Dem, at De ikke var flink til andet, da De gik for Præsten, end til at synge, og at De roed ud med Carl og saa Ærfuglen bygge Rede.“

Hun gyste lidt:

„Naa, den Tid fik jeg nok af. De Steder er for Sjødyr. Ikke for Mennesker."

„Aa," Harald protesterte, „havde De hørt Carl fortælle om det! De skulde sagt, det var for gode og fine Mennesker."

Hun kasted hen:

„Naa, saa er jeg altsaa ikke god og fin. Jeg holdt paa at dø deroppe. Nej . . ." hun blev pludselig ivrig, „men jeg havde en mærkelig Drøm deroppe en Nat. Den skal Du høre Carl. Jo, ser Du, jeg skulde da være med Værksejerfruen her til Byen. Og det at rejse til Christiania var jo noget mærkeligt. Saa ligger jeg en Nat og drømmer . . . og jeg synes, at jeg bor højt til Vejrs . . . i et ligefrem himmelhøjt Hus, og det runger af Liv nedenfra, fra hele den vældige Byen, som omgi'r mig. Jeg ser Mennesker i Tusindvis og Vogne og Jernbaner, og rundt om er der en Uendelighed af store Huse . . . Og ligeud er Havet, og der er Tusindvis af Sejlskibe, og svære Dampere kommer ind med Skum for Bougen, og mindre Dampbaade piler afsted. Og jeg staar og ser paa alt dette og begriber ingenting, og jeg staar ved Siden af nogen, jeg ikke kjender . . . Ja, saa siger jeg: „Nej, er dette virkelig Christiania?" Men saa svarer den ved Siden af mig: „Nej, det er ikke Christiania; det er *Verden.*"

Ja, det var en mærkelig Drøm. Kan Du begribe den, Carl?"

Carl svared rolig:

„Aa, Du har vel set et eller andet Prospektkort engang."

„Nej, det *leved* for mig. Og det pudsige var: nu i New York opleved jeg akkurat det. Jeg saa Synet i Virkeligheden."

Carl spurgte stille: „Længes Du kanske tilbage igjen?"

„Aa, nej, kjære. Jeg er jo netop kommen. Men Du begriber ikke, hvor sligt hænger fast. Naa, det er vel bare den første Tid."

Hun sad et Nu stille; saa kom det lystigt henkastet:

„Kan forresten hænde, jeg har faaet lidt Rejsefeber. Men den forta'er sig vel."

Harald saa paa hende med Undren. Paa en Maade var hun kanske alligevel ikke noget for Carl. Sligt svært mørkerødt Haar — naar hun tog sig op i det med Haanden, saa man en Ring med nogle svære Perler i, der gav hende Præg af en vis yppig Luxus. Hendes Hænder var slanke og elegante. Neglene var pudsede og spidse. For en sjelden Pige fra Nordland!

„Er det dejligt i New York?" spurgte han.

„Dejligt? Ja, det kommer an paa, hvad De

mener med det Ord. Der er haardt, hensynsløst. En kjøres over, om En ikke passer sig. Men nogle har det vist dejligt. De, som sidder øverst oppe paa Guldhaugen. Gud, for et Liv, der leves i den Kreds. Jeg har da været i Berlin og i Paris ogsaa. Ingenting mod New York i Retning af intens Livsnyden. Bestialsk og raffineret paa samme Tid . . . Ja, snak om Ærfugl i Nordland, Carl, he, ved Du, hvad jeg husked fra Nordland, da jeg sad i New York? Jo, Ulvene. Naar det blev rigtig klingende vinterkoldt, kunde vi høre, de slos om Natten der nord. Og af og til kom der nogle rare, grumsede Knur i Hylene. Det var, naar en blev ædt. De er Ulve derover. Gud hjælpe den, som faar en Rift. Blir ædt strax. Hu ha," hun lo og grøssede, „jeg var ligesom lidt ræd nu og da."

„Du syntes kanske, det var dejligt ogsaa, Rachel Margrethe?"

Hun saa langt ud med Øjne, som tænkte. Et Smil forsøgte at gjemme sig i hendes Mundvig:

„Du ved, hvad jeg skrev, Carl. Jeg vilde nok ta' en Tur hid og besøge dig; men jeg var ræd, Du ikke vilde bli glad for det. Du vilde kanske ikke kjende mig igjen. Jeg var blit Eventyrerske, skrev jeg, saa Du ikke maatte undres paa, om jeg forsvandt en Dag."

Carl saa saa liden og bleg ud, der han sad. Dybt i hans Øjne steg en Skuffelse.

„Du er nu særlig besynderlig i Kveld, Rachel Margrethe; de to forrige Kvelder, vi var sammen, var Du ikke som i Kveld."

Harald følte sig ilde. Der sad hun vel i Grunden og snakked lidt i det løse. Hun kunde gjerne været anderledes. Eller mon det var Livsnerven hos hende, dette? Der var nok noget mygt og dæmpet over hende, men saa aabned hendes Ord Udsyn mod Vildskab, og da var det, som hun stivned. Hendes Træk blev haarde og Øjnene kolde med en flakkende Brand paa Bunden.

Lidt efter tænkte Harald:

„Nu er det kanske bedst, de snakker alene. Jeg vil ikke bli' her."

Og han sagde Farvel og gik. De bad ham begge bli, men han undskyldte sig. Hun bad ham ivrigst; det saa ud, som Udsigten til at være alene med Carl ikke glæded hende.

Harald traf dem nogle Gange. Den Opfatning han fik af hende første Kveld, stod fast. Hvordan hun end var, til Carl passed hun ikke.

En Dag, de gik alene sammen, han og Carl, og denne snakked om, hvordan Rachel Margrethe engang var, tog han Vennens Haand og sagde

ligefrem, fordi det var en retfærdig Trang hos ham:

„Nu er hun i alfald ikke som dengang. Og Spirerne havde hun vel dengang i sig. Gud hjælpe Dig, Carl, jeg tror ikke, hun nytter dig.“

II.

Spaniolen havde faat en ganske antagelig Post som Klasselærer i en af Byerne nær Hovedstaden. Han skulde overtage Posten snarest. Han var noksaa fornøjet. „Jeg vil jo faa Tid til at læse færdig,“ sagde han. (Han havde Examens sidste Del igjen.) „Forresten vil jeg tage Livet med Ro. Fast Gage. Ikke stor, men sikker. Saa jeg faar det jo forholdsvis sorgfrit.“

Han glæded sig til at være sammen med Harald og Carl den sidste Kveld, før han rejste. Til hans store Skuffelse kom Afbud fra Carl med skriftligt Farvel. „Jeg faar ikke trykke hans Haand engang,“ sagde Spaniolen hovedrystende. „Hvad synes Du Harald, . . . Carl og jeg . . . vi som har kamperet sammen i alle disse Aar. Naa ja, saa faar han ha' det godt sammen med *hende*. Lad os ikke snakke mere om det.“

„Det er Lørdagskveld,“ sagde han lidt efter, „lad os for en Gangs Skyld gaa i Samfundet. Vi kan spise Aftensmad i Restauranten. De har god Bøf der. Og rimeligvis begynder nogle af Gjæsterne ud paa Kvelden at slaas, og Værten kaster en

og anden fuld Mand ud, og andre fulde vil ind efter 12 og kastes ud, saa det hele kan bli' afvexlende og spændende.«

„Det er ikke videre morsomt der," svared Harald. „Sjauen er oftest ganske stupid. Men naar Du vil.«

„Jeg synes Afskedsgildet bør staa der . . . før jeg rejser ud og blir Lexeterper og Endepisker. Der sidder mange, skabt i mit Billede. Mange, som Rektor har udpeget som geniale Lærde, og som ikke har mine Udsigter engang. Og som ovenikjøbet drikker sig fulde. *Det* gjør nu ikke jeg.«

Noget i Tonen, hvori disse Ord udtaltes, vidned om, at Spaniolen var trist og træt.

Han var nu ogsaa bleven træt og gammel de sidste Par Aar, Ejlert Harboe. Han havde tydeligvis overanstrængt sig i høj Grad ved Læsning og Informationer og Oversættelser. Ungdommens Glans var slidt af ham. Og hans Studium havde saamænd ingen Ære indbragt ham.

Han beklaged sig yderst sjelden. Tog sit „Geni« nærmest fra den humoristiske Side. Hans gamle Rektor fik nu og da slemt paa Pelsen, det var det hele. Og det fik han mest, fordi han havde svaret meget kort og vigtigt paa en Forespørgsel fra Ejlert angaaende en Vikarpost ved Skolen, som Ejlert i høj Grad ønskede for en Tid tilbage.

„Herr. Student Harboe! Ihvorvel jeg ganske vist mindes, at De i sin Tid o. s. v. kan jeg intet gjøre for Dem i denne Sag. Ærb. o. s. v.“ He, det hørtes, som Rektoren kun utydeligt mindedes „den truede Klassicismes værdige Forkjæmper“, som han dengang havde saa travelt med at spaa allehaande store Ting . . . Eller kanske han havde en ny Dux paa Stabelen som den nye Madvig. Tænk en voxen, gammel Mand, som vel maatte begribe den ganske uvæsentlige Rolle denne Klassicisme spilled i Livet nu . . . at han gad gaa og proppe kritikløse Skolegutter med sligt Nonsens.

„Jo, vi faar slutte af i Samfundskneipen,“ gjentog Spaniolen. „Der sidder saa mange, som er gaaet i Staa. Godt at sidde der.“

De kom ind i Restauranten og fandt sig et Bord, og en Opvarter fik Besked om Aftensmaden. Spaniolen gav den. Han vilde endelig være Haralds Vært i Kveld.

Klokken var ikke mange. Der var ikke mange Gjæster endnu. Et Sted sad et Par Studenter og spiste, ved et stort Bord sad en Klump Mennesker, nogle brede, solide Fyre, som, skjønt neppe Studenter, var kommet ind. Disse var den hele Tid lavtmælende, snakked og lo sig i mellem og i Stilhed. Men de to Studenter var højttalende nok. De var misfornøjede, lod det til, med Maden, og de sang op paa sit Bergenske, Gang paa Gang.

Den ene var især ivrig: „Vet Du, ka for noke vi spiser!" raabte han med Munden fuld af Mad. „Kanske Kjøt af en Ku? Nej, af en Hest, af en sej *Hest! Gynge*hest, Far! Vi æter *Gynge*hestekjøt!"

„For noget Tøv det han siger," bemærked Spaniolen. „Bøffen her er udmærket .... Hvad fejler Manden?" spurgte han Opvarteren. „Aa det er Haarfager, som vi ikke vil gi' Kredit. Saa slaar han sig vrang." „Naa, er det Harald Haarfager. Hør, De maa gi' os Vin i Kveld. Og Kontanter skal De faa, men Vinen skal være god. Pommard? Javel, saa siger vi Pommard."

Lidt efter fik de Maden, og de gav sig til at spise. Den var ganske god, og Vinen smagte dem udmærket. De skaaled og drak.

Harald sagde:

„Ja, i Sommer skal Du ikke sidde og oversætte, Spaniol."

Ejlert saa op.

„Nej. Du kan tro Nej! I Sommer tar jeg Ferie. En lang, durabel Ferie. Langt op over alle Hejer. Ja, Du ser paa mig. Ved Du, hvad Du tænker? Jo, at jeg snart trænger en Ferie. Du synes, jeg ser daarlig og udslidt ud nu. Jeg ved, jeg gjør det. Og jeg fik saamænd vide det forleden. Jo, jeg gaar jo her paa Gaden, og pludselig træffer jeg gamle Sorenskriver Grüner hjemmefra. Jeg havde jo

læst i Bladene, at han havde ta't Afsked, og jeg forstod, at han nu var kommen hid, som alle slige gamle Stabeiser gjør, naar de faar Afsked. Naa, Du husker jo Sorenskriveren; han var svært indbildsk, Laps . . . syntes selv, han var en nydelig Mand . . . og forresten han *var* jo en stilig Herre. Særlig *jeg* husked ham godt. Han havde jo tidt stoppet mig op og kaldt mig kjæk og vakker Gut, den Gang jeg løb om hjemme. Saa vil jeg hilse paa Fyren, og jeg tar Hatten af: „Goddag Hr. Sorenskriver," siger jeg. Sorenskriveren standser og stirrer paa mig: „Undskyld," siger han, „jeg kjender Dem ikke." „Jo," siger jeg smilende, „jeg tror nok, De kjender mig. Jeg er Student Ejlert Harboe, De lugged mig tidt engang . . . det var Godlug, Hr. Sorenskriver." Sorenskriveren gjorde et Skridt nærmere. „Nej, er det Dem?" sagde han, „nej, er det Dem . . . Herregud, hvor De er forandret." Tonen i hans Ord, hans Blik, — altsammen var ligesom beklagende. Ja, ja . . . saa trak han i Land, spurgte til mine Studier og andet mere. Men jeg forstod . . . aa ja, jeg forstod."

Spaniolen standsed, føjed saa til:

„Ja, da jeg kom hjem, saa jeg mig i Spejlet og tænkte efter: Aa jo, ingen Grund til Fornærmelse. Han havde Ret. He, det er jo Sagen: Som Gut blev jeg jo svært beundret og feteret.

Jeg var kjæk og vakker. Det var et Faktum. Jeg ænsed ikke den Side af Livet, tænkte ikke paa, at sligt er Livets Gave, som skal respekteres. Jeg negligerte mit Udseende i alle Studieaar. Indtil jeg forleden studsed. Var jeg altsaa ikke kjæk og vakker mere? Herregud, nej jeg var ikke! Jeg var tvertimod gammel og slidt. I nogle faa Aar var jeg ganske forandret. Klodset og pjusket. Og nærsynt. Og min Gris, som havde siddet og læst ved Lampe saa længe, til det pene Haaret mit var blit klejnt og tyndt."

Han strøg Haanden gjennem det tynde, tjavsede Haar.

„Se her! ikke stor Stas ved det længer. Ingen *Pels* Harald, ha, ha! . . .

Naa," brød han af. „Lad os ikke sidde og surmule. Vi har det jo ganske godt nu. Bøffen er god og Vinen er velsignet. Og se der! nu begynder de at røre paa sig. Der holder en af de tykke Mændene Tale. He, her er snart ligesaa morsomt som i den gamle Læsesal."

„Er Du Medlem der endnu?" spurgte Harald.

„He, den *er* jo ikke mere. Alle Medlemmer er døde. De døde i en Ruf. En, to, tre var de væk. Naa, de var jo svært gamle."

De blev pludselig afbrudt. Manden som holdt Tale, tordnede pludselig ud: „Altsaa vil jeg til

Slutning udbringe en Skaal for den norske Fjærkræavl! Den længe leve! Hip, hip, Hurraaa!"

Se, denne Tale var jo ikke noget at sige paa; men den vakte en desperat Forbitrelse hos den bergenske Student. Han havde i dette Øieblik rent glemt, hvad han havde ædt. Nu tænkte han kun paa at protestere:

„Om det kunde tillades, at der udbragtes Skaal for Fjærkræavl i Minervas Tempel? Hvad var det for et akademisk Selskab ved det Bord? Jo, han kjendte en af Selskabet. Vedkommende Herre var ikke Akademikus, men havde Post i Postvæsenet. Post i Posten om han maatte udtrykke sig saa! . . ."

Her strakte pludselig en svær Mand sig ud af Klumpen:

„De skal Pinedød faa Post *under* Posten . . . og jagu' mener jeg *Vand*posten, om De vil vide det."

„Huf, nu blir de vittige og skjælder ud," sagde Spaniolen. „Vilde de endda slaas. Det er morsommere. Men den Haarfager er jo en Spleis. Bare til at hive ud."

„Kjender Du noget til ham?"

„Aa jeg ved han hedder Harald Haarfager Brynjulfsen. Joda, han er døbt saa. Det er vist derfor han gaar med det lange, krøllede Haaret, som sjelden ser Kam eller Sax. Sagaen op ad Dage, ser Du."

Mudderet blev ved. De solide Fyrer var ikke til at spøge med. Vilde ikke gi tabt. De kunde jo gladelig rydde hele Bulen. Og Penge havde de nok ogsaa. Opvarteren Kristiansen var dem meget huld. Gik ud og ind og nikked dem til.

„Han kommer snart!“ sagde han.

„*Han,* det er Værten,“ sagde Spaniolen. „Se der har vi ham!“

En stor, bred Kar kom ind og klødde sig bag Øret og raabte paa græsseligt Østlandsk:

„Krestiansen! Krestiansen! Ta i og dra og faa Dere ut dennanne Haarfageren! Hæ, han sitter der og brisker sig og blærer sig og er kry for dettanne Namne sit. Men jeg kunde si' en, haa en er! Han er en stor Blaase!“

Der blev vældigt Mudder nu. Man tog Parti for og imod, at Studenten skulde kastes ud. Men endelig tog Opvarteren fat i ham. Og Studenten blev i en Fart sat paa Dør. Opvarteren tog godt Tag, og ligesaa godt Tag tog en af Fjærkræavlens stærke Mænd, der havde en hel Skalp med sig tilbage af Fyrens Haar.

„Ja ja,“ sagde Spaniolen hovedrystende. „Slige mærkelige Folk de norske Studenter. De er jo uvorne tidt. Men saa taalmodige. Her kastes de ret som det er paa Dør, lynches af en eller anden Opvarter. Ingen mukker. Hvad tror Du den svenske eller danske eller tyske Student vilde

sige til slig Behandling? Eller den engelske Student? De er heller ikke fejlfrie. Men Gudsdød! De har Selvfølelse."

„Ja vi havde andre Forestillinger om det Folkefærd Studenter, da vi gik hjemme," sagde Harald. „Du har vist ikke stort, som binder dig her qua Studerende, Spaniol."

„Nej, jeg har ikke. Jeg vil savne dig og jeg vil savne Carl . . . og en og anden, som jeg kjender og sætter Pris paa. Men selve Byen her, og Livet her. Ikke Spor. Ikke har den kaldt paa mig en eneste Gang med Stemme, jeg forstod . . . Nej, naar jeg nu gaar Fodtur i Sommer, kanske jeg da lægger Vejen indom Barndomsbyen vor. Naar jeg tænker paa den . . . her i denne haarde, fatteslige Luft: jeg blir ganske blød i Sindet. Ja, vi havde det saamænd ikke værst dengang. Vi havde travelt med mange Ting. Husker Du vore Ture tilhavs i fine Sommernætter . . . mens Taagen langsomt samled sig i Horizonten . . . og de dejlige Morgener, naar vi roed ind. De salte, friske Bad, vi tog i lune Bugter, mens Morgensolen prikked os i Huden, og mens Maagen skreg og svinged sig hvid og vakker.

Og Gutteballerne. Jeg førte op. Hvad? Jeg var Basen der. Aa jeg husker første Gangen, jeg blev ivrig for en tyk, brun Flette. Husker Du den unge Pige, som gik omkring i Byen der Sør?

Slig myg, øm Stemme hun oftest havde! Og et fint lidet Hode oppe i Luften en Vaardag! Og en let Sky af et Pandehaar, som Majvinden vimpled.“ Spaniolen dæmped Stemmen, saa den langsomt sank i Drøm: „Det var den tidlige Vaars Kjærlighed. Le ikke ad den; men bevar dens fine Ynde i dit Minde.“

Han skjænked i Glassene. Harald sagde:

„Du lo nu af den, Spaniol. „Tøv,“ sagde Du.“

Spaniolen nikked.

„Nuvel, lad gaa! saa siger vi Skaal for den ogsaa. For den unge, overmodige Latter. Og Skaal for vor Tankeløshed, og Skaal for vor Flid, og for vor Længsel efter Storhed!“

Harald skjød ind:

„Ja *Du* kan nok. Du som var saa knusende flink. Jeg drømmer endda, at jeg skal frem i Historie. Jeg ser Adjunktens grusomme Trækning med Mundvigen: „Vil Harald Ebbe komme frem!““

Spaniolen smiled:

„Ja, Du skaffed os megen Moro. Din urolige, løjerlige Dovenskab, som i Grunden blot var Had til tvungne Pensa. Hundred Celler og Kim havde Du for Alverdens Tanker. Og Du drømte om Storhed Du ogsaa. Mere gyldent end vi andre. Din Naturhistorie! Din Violin! . . . Kort og godt:

Din skjønne Uvilje mod Lektierne, Skaal for den!"

De klinked og drak. Spaniolen lo:

„Men vil Du nu høre, hvad der hændte mig forleden. Jo, jeg sidder en Eftermiddag og røger min Pibe og tænker paa mangt og meget. Saa kommer Tjenestepigen i Pensionatet ind med min Kuffert, som jeg ikke har brugt paa aldrig saa længe, og skal da gjøre den i Stand og pakke. Se her i dette Rummet ligger noget, siger hun, skal jeg brænde det? Det var en hel Del gammelt Rusk, og jeg saa det flygtigt igjennem. Ja, de Papirer kan hun brænde, siger jeg, og den fillete Straahatten kan hun brænde, og det kan hun brænde, og det. Men det . . . skal hun *ikke* brænde. Tænk Dig saa, det var en af mine gamle Skolebøger, som paa en ubegribelig Maade havde gjemt sig der i alle disse Aar. He, jeg blev siddende længe med den i Haanden og blade i den. Slig gammel, pudsig Skolebog med Blyantsmærker og Mærker efter Guttenæver. Bindet omkring Bogen, for at den ikke skal bli styg. Aa, hvor den minded mig om flittige Timer, jeg stræved derhjemme, nu og da læsende højt, saa de hørte det i Etagen over. Mens Mor sad i Værelset ved Siden og hyssed paa Pigen og glæded sig over, at Gutten hendes engang skulde bli fin og fornem Mand. He, he, stakkars Mor . . . som forsaged

for min Skyld . . . for at jeg, om jeg saa maa sige, ogsaa skulde forsage. Ja, noget sligt var det vist Præsten Grunck skrev . . . Naa ikke for *det,* jeg har haft det ganske bra af og til med mine døde Sprog. Jeg har saamænd i al Hemmelighed oversat Horats. Hør bare. Han deklamered halvhøjt, halvt alvorlig, halvt ironisk:

Brogede persiske blomstervundne Kranse
ej jeg begjærer; løb ej dem at skaffe.
Søg ikke heller nu i Høstens Kulde
sildige Roser.

Ikkun den enkle Myrt jeg ønsker eje.
Den er for os, for Tjener som for Herre.
Med *den* vil jeg kranses, mens jeg under Ranker
tømmer mit Bæger.

Eller Ovid:

Delfiske Gud, engang Dig Hyrdehuden bedækked.
Og i Din højre Haand Du svang Din løvklædte Skovstav
medens Din venstre legede med Din klingende Fløjte.

o. s. v. Ja, jeg skal ikke citere mere. Naa ja, jeg har jo haft mangen morsom Time . . . og Filologien kunde være interessant nok, om en havde nogenlunde med Penge, saa en kunde ta' det hele roligt og vakkert. Men Gud! alt det Slid udenom. Det spreder, det splitter. Og i al denne Tid . . . Filologien har ikke tilfredsstillet min Virketrang. Jeg har følt andre Kræfter i mig,

som jeg har stængt inde. Som hujer! Som vil ud!"

Han tied, sagde derpaa rolig:

„Det er denne Vinen, som gjør, at jeg snakker saa meget. Jeg drikker jo saa sjelden. Men det er godt at snakke ud engang. Aa ja, jeg ved jo, jeg ikke har det værre end saa mange andre. Mange har i Skolen faaet en falsk Livsmaaler og er gaaet galt i Livet. Puget er bleven opmuntret, den naturlige Dygtighed er bleven tynet. Min Dygtighed bunder nu alligevel i det levende Liv. Aa, tidt har jeg længtet efter et Liv som bruste, Længsel mod den store, syndefulde Verden. I al denne Tid har jeg mærket, Livet gik mig forbi . . . og jeg har staaet og dirret af Begjær efter at gribe al dets Vellyst. Jeg har tidt raabt mig til Orden; men det har knurret derinde, ja, det har knurret derinde."

Han drak det sidste Glas Burgunder, saa sig tankeløst om i Restauranten.

„Vi har det godt nu," sagde han. „Det blev stillere, da Manden kom paa Dør. Ja, ser Du, hvad jeg sagde . . . Fortalte jeg Dig om min Globus? Ikke det. Jo ser Du, min Globus, ja! den jeg kom over paa Bogauktionen forleden Aar. Du har set den, ja. Tidt har jeg siddet og svinget den langsomt. Jeg har sejlet over Oceanet. Oceanet! hør Vælden i Ordet. Jeg har sejlet til store,

dronningstolte Byer. Se, det Ord fandt jeg paa om mine Byer. „Dronningstolte Byer“, mumled jeg . . . Aa ja, og tilslut overdrev jeg jo — som altid den gjør, som savner. Og se, da kom jeg rigtig langt bort. Jeg søgte op de besynderlige Stæder, som er flunkende nye. Som er revet ud af en vældig Naturs Vold. De store Byer nær Tropen, hvor Sumpen og Urskogen halser ind med vilde Drifter og Mørkets Gjærninger. Med vældig Grokraft. Med Masser af Sol og Styrtbad af Regn . . . .

Aa, der vilde nok min unge Spaniol komme stærk og lyslevende frem og lege vildt som en glad Kentaur.“

Han sad en Stund taus. Vendte sig mod Harald, saa paa ham med blege Øine:

„Vinen var ikke daarlig. Pommard. Skal vi drikke mere.“

„Du er træt, Spaniol.“

„Ja jeg er træt. Jeg har maset idag for at bli færdig. Ja, saa sidder vi en Stund, før jeg gaar ombord.“

„Her er roligere i Kveld end ellers.“

„Ja, igrunden er her det. Og nu er den norske Fjærkræavl gaaet. Men se, der over sidder Clemens Clemmesen fra Farsund. Mathematikeren Clemmesen fra Farsund, ja. Han dypper Skjægget i sin Pjolter, hver Kveld dypper han den lange

Barten sin, og saa ser han ud af de sorte Brillerne sine, og Haanden skjælver, og han har svært for at holde Kridtet næste Dag. Se ham, nu siger han langt om længe et eneste Ord. Men naar han er meget fuld, kan det være, han faar Trang til at meddele sig. Saa triner han højtidelig, i den lange Frakken sin, hen til en eller anden, hvem som helst, Dame eller Herre eller Kjærring og tar Hatten dybt af: „Tør jeg spørge," siger Clemmesen paa Farsundsk, „om jeg skal give Dem et Kursus i Mathematik, den højere samt den lavere, eller maaske i praktisk Regning." Engang var han Religionslærer ved en Examen og jeg var Censor, he he, ja da, jeg var Censor i Bibelhistorien. Og han examinered i Stykket om Noah, som ofrede, da Arken stod paa det faste Land igjen. Der staar ret og slet: Og Gud lugtede den behagelige Lugt." Men Clemmesen sagde: „Og Gud lugtede den behagelige Lugt med sin Næse . . . Ja, med sin Næse," sagde Clemmesen. Mindre kunde ikke gjøre det. Ja, ja, . . . nu maa jeg nok snart gaa . . . Kristiansen! lad mig faa betale!"

De gik udenfor. Spaniolen standsed.

„Hør Harald, lad os skilles her. Og bær over med min Snak i Kveld. Du tier, Du! . . . Odin, den vise As! Ja saa skilles vi. Du skal ikke følge mig til Dampbaaden. Lad mig rusle disse Gader

gjennem alene . . . samme Vej jeg kom for temmelig mange Aar siden . . . Farvel Harald!"

„Farvel, Ejlert!"

De tog hinandens Haand. Saa hinanden i Øinene, nikked, forsøgte at smile . . . Saa skiltes de.

III.

Harald kom en Eftermiddag op til Carl. Han var ikke hjemme. Men Rachel Margrethe sad der og husked i en dyb Gyngestol.

„Sid ned, Harald Ebbe. Carl kommer snart."

Rachel Margrethe vedblev at gynge. Hun nynned en Sang, der hun sad.

„Naa, Rachel Margrethe, er De i godt Humør?"

„Nej — om De vil vide det."

„Længes De alt derud igjen?"

„Ja, kanske jeg gjør det," svared hun.

Hun holdt op at gynge, satte sig lidt foroverbøjet med begge de knyttede Hænder under sin Hage.

„Har De hørt paa Magen," sagde hun. „Dengang jeg gik derude i den værste Verdenstummel, syntes jeg tidt, der var noget grumt og fælt over Livet der. Det braged omkring mig. Jeg tænkte: Gudskelov, hvor Folk i Grunden er bra og barnlige hjemme. Jeg kunde komme paa Graaden, naar jeg husked paa det gamle, skikkelige Landet mit. Men nu! Der ligger noget derude og roper

paa mig: Hvor gider Du gaa og stulle deroppe! skriger det. De forstaar dig ikke. Kom tilbage til os!"

„Var det ikke mest for Deres Sangstemmes Skyld, De rejste ud?"

„Jo, for en Del. Jeg vilde kort og godt bort fra der, jeg var, og jeg havde jo en Del taabelige Forhaabninger."

„Gik det ikke godt med Deres Sang?"

„Aa nej, ikke noget større. Jeg gider ikke tænke paa det."

„Jeg troede, De havde slig udmærket Stemme."

„Aa, der findes saa mange „udmærkede" Stemmer. Helst hjemme i Stuerne. Naar en sidder der og synger, synes jo alle det er storartet. Og selv gaar man og tror paa „Berømmelsen," ha, ha! . . . Aa nej, en skal helst bli' hjemme. Synge hos Mor i Stua. Kommer en ud i Verden, blir Stemmen saa mærkelig liden. Svinder ligesom i det store Rum."

„Der staar tidt i Bladene om mange norske Sangerinder, som optræder og gjør Lykke."

Hun trak smilende paa Skuldrene: „Har ingenting at sige. En og anden faar Lov til at optræde ved en eller anden Soirée. Og saa har hun en eller anden god Bekjendt, som kjender en Bladmand, og saa souperer man og indynder sig lidt hos Manden, og saa skriver han venlig, og saa sender man Bladet hjem til Papa eller

Onkel, som faar et hjemligt Blad til at optage nogle Linjer. He, he, bare Nonsens. Sligt har jeg da aldrig indladt mig paa."

Hun sad saa rolig, medens hun snakked. Hun saa ganske erfaren ud, som kjendte hun det hele.

„Men saa kom De hjem . . . fordi det ikke gik med Sangen?"

„Aa, det gik jo paa en Maade. Jeg havde en liden Plads ved et Teater. Ikke nogen lovende Plads. Men den gik an."

„Hvor længe har De været derude?"

„Over fire Aar. Jeg rejste ud, da jeg var to og tyve Aar. Nu er jeg altsaa sex og tyve. Se, saa ved De det! jeg er ingen Aarsunge."

„Hvorfor kom De hjem i Grunden, Rachel Margrethe?"

Hun trak Øienbrynene i Vejret, saa ham smilende an.

„Nu spørger De virkelig formeget, snart. Forresten skal jeg forsøge at svare. Jeg vilde se, om det gik an at være her isteden. Og Carl bad mig saa vakkert om at komme."

Harald saa paa hende. Mon hun vidste, hvad dette hendes Besøg gjaldt for Carl? Han sagde:

„Tror De, dette Besøg nytter?"

Hun saa paa Harald, forstod hvad han mente. Hun rysted paa Hodet:

„Aa nej, Harald Ebbe! Jeg begynder at tro, at jeg faar ligesaa godt rejse tilbage igjen."

„Men en Ting vidste De, Rachel Margrethe: At Carl vented paa Dem som paa den, der skulde fylde hans Liv. De kjender Carl. Han er ligesom gjort af et eneste Stykke. Da han vented Dem, og da De kom: han var ung, han var lys, han var stærk. Endnu ser han forunderlig glad og stærk ud. Han tror saa inderlig endnu, at De er hans, og at det, som skurrer, er Uvæsentligheder. Jeg sagde ham en Kveld, at jeg ikke syntes, I passed sammen. Jeg traf ham næste Dag. Troen havde groet over alle Tvil. Mine Ord havde han glemt. Hvorfor tog De det saa let at komme her og møde Carl?"

„Jeg skulde heller ikke kommet. Nu ser jeg det. Men dengang vidste jeg ikke ganske, hvor forandret jeg var. Først ved at komme her og træffe Carl fik jeg vide det. Nu ser jeg, vi er umaadelig fremmede for hinanden."

Harald tænkte sig om.

„Jeg forstaar det hele," sagde han. „Jeg ved jo noget om Deres Liv helt fra Begyndelsen. De havde det først godt hjemme. De havde *Hjem* der. Saa kom Deres Fars Død, og De blev fattig. Kom saa til fremmede Folk, hvor De ikke trivedes. De vejred uafladelig efter et nyt *Hjem*. De var heftig bunden til Livet. Deres Længsel efter

Hjem tog omsider Vejen ud, de unge Damer deroppe kom fra Udenlandsrejser og snakked om de mærkelige Ting derude. Deres Tanker begyndte alt at befatte sig med disse Ting. Saa kom De ud. Og De søgte op de Ting, De saa længe havde tænkt paa. Og De havde kanske endnu Haab om at gjøre Lykke ved Deres Sang. I Førstningen syntes De, meget derude var haardt og farligt; men alle Farverne og det store Sus af Liv fandt Gehør i Kraften hos Dem. Og nu De kommer hjem, ser De, at De i denne Tid er paa en Vis bleven hjemme i den vilde Verden derude, og nu orker De ikke at bytte Hus mere. Deres Hus derude staar sikkert paa gyngende Grund, Rachel Margrethe. Hvad kan en svag, ensom Pige opføre. Huset er kanske af noget broget Silketøj. Men det skinner Dem i Øinene. Og det dufter kanske af Blomster. Og saa er der noget giftigtsødt ved det Livet, som tirrer Dem. Noget De smiler til, naar De tænker paa det, for det synes Dem sælsomt skjønt. Og gaar det en Dag galt, saa vil De tage Ulykken, fordi det maa være saa. Og De vil kanske gaa sagtmodig om og huske noget kjært fra Deres taagede Barndomshjem. Og da vil De høre en Stemme, som ropte til Dem engang, fra en, som leved for Dem. Og om De fulgte Stemmen eller ikke . . . naa, kanske Deres Væsen havde udfoldet andre Ting,

havde De fulgt, som var værdifuldere og skjønnere end Parfumen og Silken . . . men vel! Deres frie Vilje havde De . . . men far varsomt frem. De ser vel nu, at det gjælder et Menneske."

Rachel Margrethe sad stum og bleg med sænkede, stirrende Øine. Hun suged ligesom ind det Harald sagde. Denne vedblev:

„Det gjælder nu ogsaa at skjelne mellem det, som er ét med ens inderste, oprindelige Væsen, og det nye som er kommet ind og har sat sig fast. Tror De ikke, at det, De nu har hentet derude, bare er en flygtig Rus?"

„Jo . . . men . . . kanske det var fordi jeg gik de mange Aar deroppe og ingenting havde at holde af og længted og drømte . . . kanske det er Grunden . . . eller kanske jeg *er* saa'n . . . Jeg ved nu, at selve mit Væsen er Uro. Tidt havde jeg det ondt derude. Som De siger: gyngende Grund. Faren stod nær. Malstrømmen var lige ved. Den skummende, hvide Malstrøm i en stor Verdensby. Det fristed. Jeg gav efter i meget, Harald Ebbe . . . Jeg er vist ganske anderledes, end De tror . . . De har ikke Begreb om mig . . . naa det kan ogsaa være det samme: men om De vil vide det . . . Jeg kom ikke hjem ganske som i Leg. Nej, jeg vilde prøve at komme i Ro. Jeg vilde møde Carl . . . „saa kommer

Hjemmet mit *fra før* op i mig igjen," tænkte jeg. Ja, Carl skulde klappe mig, snakke med mig, hysse dem ned, de vilde Stemmer derude fra, som hvisked mig i Øret . . . Malstrømmen . . . Ja, netop Carl skulde gjøre det . . . Og nu, Harald Ebbe. Nu ser jeg, at det ikke nytter det ringeste. Tænk Dem, naar han sidder og er kjær og klog og alt godt: jeg taaler ham ikke. Jeg holder ham ikke ud. Nu ved De det."

Hun rejste sig, gik op og ned ad Gulvet.

„Aa, han er jo sjelden og udmærket og interessant, og alt hvad man vil. Jeg indrømmer alt. Han minder mig om en ædel Plante, Lotusplanten paa den hellige Flod, om De vil. Og ved Gud! Jeg holder umaadelig meget af ham. Og samtidig holder jeg ham ikke ud."

Hun sagde haardt:

„Nej, tog *han* mig for Livet, han fik mig ikke. Ikke Rachel Margrethe som De ser gaar lyslevende om. Først maatte jeg afgaa ved en stille Død. Eller bli den barnlige Pige, han sværmed for engang. Og jeg er ikke hende mere . . . netop stik det modsatte er jeg."

Harald tiede et Nu. Saa sagde han:

„Tror De ikke, noget maa før eller siden afdø hos alle Mennesker, og noget nyt oprejses, før de i det hele blir *Mennesker*. Selv i Amerika luger da Folk sin Ager og ta'r væk det muntre og vil-

lige og inderlig lebendige Ugræs, for at det tunge, vanskelige Korn kan gro. Naar man har haft en vanskelig Tid med Ensomhed og Fattigdom, saa blir kanske ens oprindelige Sind stærkt og ejendommeligt. Men det blir tidt ogsaa tilgroet med vilde Vækster. En skulde prøve paa at luge, saa kanske Kornet vilde gro som før. For Mennesker og Korn: de er nu oprindelig af samme Familie. De skulde prøve at flytte hjem igjen, Rachel Margrethe. Der findes kanske Kvinder, som er den rene og skjære Klinte, og som paa sin Vis er lykkelige midt i Vildskaben, fordi den er bestemt for dem. En Kvinde med Deres Barndom og med det Livssyn, De uvilkaarlig har modtaget i dette stejle, alvorlige Land — aldrig vil De bli hel i det Liv, som De nu synes, roper paa Dem. De vil bli pjanket: sukke, graate, erindre o. s. v."

Hun rynked Bryn. Gik Gulvet op og ned med korslagte Arme:

„Jeg er sikker paa, jeg ikke er *Korn,* som De hele Tiden snakker om. Jeg husker godt hjemme i Haven vor. Der var vakre Blomster og Frugttræer og velsignet grønt Græs, som var saaet i al Ærbarhed. Og alt det andet var ogsaa saaet og stelt til og klippet og passet og gjødet i al Ærbarhed. Og tidt gik jeg i Haven og syntes, den var temmelig kjedsommelig, og jeg var lige-

glad med alle de selvfølgelige Blomster og Træer. Men saa kunde det hænde — helst efter Storm og Regn og Uvejr, naar Naturen havde regjeret som bedst — at der en Morgen midt i de skikkelige Blomsterbed stod nogle store, røde Blomster, som ligefrem havde gjort Indbrud. Og jeg lo af Fryd: Nej, se de forunderlige, nye Blomsterne. Men Mor skjændte: „Fy, se de ækle Valmuerne. Ikke rør dem. De er giftige. De skal luges væk med Roden.“ Og det gjorde hun. Men jeg graat, husker jeg. Hvorfor kunde de ikke staa? De var saa dejlige. Det er mine Blomster, tænkte jeg. Og naar Du selv faar Have, tænkte jeg, skal Du plante et dejligt, krumt Bed fuldt af slige røde, giftige Blomster.“

Harald lo: „Naa ja, de røde Valmuer er sandelig vakre, det synes jeg ogsaa.“

„Men det synes ikke Folk her!“ raabte Rachel Margrethe heftig. „Nej, de gjør ikke. Hvad glæder Folk sig ved her? De føler ingen Glæde ved Arbejdet, og Glæden er for største Delen af Djævelen, og den blir som oftest styg her. Glæden, som taales her, er den rene Tevandsglæde . . . og saa Skiløb . . . Herregud, det kan jeg ogsaa . . . staa paa Ski. Det gjorde jeg i Nordland, naar jeg ikke kunde faa kjøre . . . Men slig egentlig Menneskeglæde? hvad? . . . Naa, mange Mennesker er bra her. Jeg ser det. Hændte

den Ulykke nogen, at han forliste og kom op paa et Baadhvælv, og der sad nogen der før: en Mand herfra . . . Manden vilde hjælpe den anden op, om saa Udsigten til Frelse blev mindre for ham selv. He, he, en vakker ung Fyr fra Verden derude — i ni af ti Tilfælde vilde han rolig puffe ham i Sjøen, og naturligvis ikke nævne det til nogen og ingen ond Samvittighed ha' for det."

„Ja . . . det Træk er da ikke noget at være begejstret for."

„Nej det ved Gud det ikke er. Og jeg er ikke glad i dem derover igrunden, men jeg *elsker* dem. Dette hensynsløse, maskuline, de har, jeg staar ikke for det. De pragtfulde, haarde Mænd af 2den Generation i Amerika, jeg er simpelthen forelsket i dem. Franskmændene — hu! disse hysteriske Skabninger som siger: la femme! la femme! je t'aime! je t'aime! jeg kan ikke døje dem. Men de unge Amerikanere! saa'nne unge Ulve. Hun lo haardt: og saa er Pelsen ganske hvid! . . . Naa, se der har vi Carl."

Carl lod til at bli glad ved at se dem.

„Præker hun nu om Amerikanerne for dig ogsaa, Harald? . . . Hun og Amerika. Kan Du begribe det? Hun ligner saamænd ikke Amerikanerne. Hun vilde passe meget bedre i Frankrige."

„Jeg har netop skjældt Franskmændene ud," sagde Rachel Margrethe kort."

Carl lo muntert:

„Jeg har hørt det før. Du har skjældt dem ud for mig ogsaa. Vil Du saa til Ægypten? Se paa hende, Harald. Ligner hun ikke en af disse gamle ægyptiske Statuer eller slig ung Ægypterinde, som staar malet paa gamle Vaser. Hun har samme lange, fine Næsen og Mandeløjnene og de lange manicurede Neglene."

Rachel Margrethe lo og strakte de ti Fingre frem:

„Ja dem faar jeg høre ondt for. Ved I, hvad en gammel Stabejs af en Fyr sagde forleden, fordi jeg gjorde lidt Nar af ham for den blanke Skallen hans. Det var i Pensionatet, hvor jeg bor. „Ja Frøken," sagde han, „her er mange Ulykker til. Nogle mister sit Haar, og andre mister sine Tænder, og andre har Kattenegle paa sine Hænder." Det skulde vist være Rim. Og det ser vel verdsligt ud, mageligt ud. Aa ja, men de arbejder nu godt med sine Kattenegle, Kvinderne i Storbyerne . . . I det hele, huf, saa forsigtige Folk er her. Mørkrædde. For meget Troldskab. Og Huldren gaar om og blaaser paa Folk."

Rachel Margrethe talte mere. Hun kom tilsidst med saarende Ting. Carls Nærvær opirred hende tydeligt nok. Nu og da fik Harald den Tro, at

Rachel Margrethe lagde an paa at faa Carl til at bli heftig. Det lykkedes ikke. Carl hørte de ubehagelige Ord, forstod dem, tænkte dem over, og smiled omsider, som troed han ikke paa dem. Engang saa han alvorligt paa hende og rysted paa Hodet . . . det var det hele.

De gik ud sammen alle tre. Lidt efter skiltes Harald fra dem.

Rachel Margrethe var dog noget af det uroligste, han kunde tænke sig. Noget hvileløst . . . noget af Skrig var ved hende. Et misfornøjet, begjærligt Kvindeskrig . . . Og saa denne koglende Vellyst, som var over hende, og som hun vidste, hun ejed . . . og som hun umærkeligt pranged med . . . stille, anspændt . . . hadefuld mod Carl . . .

Harald gik hjem. Han sad længe og læste, før han gik i Seng.

— Harald sov og vækkedes af sin Mor, der stod ved Sengen i Natdragt. „Harald! staa op! . . . Carls Forlovede . . . Rachel Margrethe er udenfor og vil snakke med Dig. Jeg bad hende gaa indenfor, men hun vilde ikke. Der er vist noget i Vejen med Carl. Han er borte. Hun troed, han kanske var her. Hun er vist svært urolig. Du faar hjælpe hende, om Du kan?“

Harald klædte sig hastig paa og gik udenfor.

Rachel Margrethe stod der. Hun var helt anderledes, end Harald før havde seet hende. Alt det farverige, levende var borte. Fra den lange Aftenkaabe stak et lidet blegt, bange Hoved op. Og hendes Øine var store og raadvilde.

Harald spurgte hastigt:

„Hvad staar paa? Hvor er Carl?"

„Jeg ved ikke," kom det tonløst. „Men lad os finde ham. Kan ikke *De* tænke dem, hvor han er?"

„Jeg? . . . Jeg har ikke set ham, siden vi skiltes i Kveld. De og han gik jo sammen. Er noget hændt?"

„Ja . . . der er noget hændt."

„Fortæl mig det."

„Men vi maa lede."

„Ja, vi skal lede. Men fortæl det. Lad mig vide alt. Saa skal jeg prøve paa at gjætte mig til, hvor han kan være . . . Jeg *maa* vide noget."

Hun hvisked frem:

„Jeg *kan* ikke fortælle det, naar vi gaar. Alt gaar rundt for mig. Se der, lad os sætte os paa Bænken derover."

Hun peged paa en liden Plet med grønne Træer og et Par Bænke. De gik derbort.

Hun sagde med en Stemme, der lød adspredt:

„De husker, da vi snakked sammen . . . før han kom. Jeg fortalte Dem, at han opirred mig. Og

da han kom, var jeg ikke snil. Han var snil. Da De var gaaet, blev jeg heller værre end bedre. Vi gik ind paa en Café. Jeg var som før. Han var snil og fin, og jeg var ond. Ligefrem ond. Og jeg var rasende paa ham, fordi han ikke var ond igjen . . . fordi han jo paa den Maade lod mig føle min egen Ondskab . . . Nu skal jeg sige Dem en Ting. Jeg tror . . . ja nu forstaar jeg det . . . jeg tror, at han kanske vidste Grunden til min Umulighed. Han har kanske forstaaet det hele . . . haft en Anelse. Han har vist været dødsens ræd . . . turde ikke tænke Tanken ud . . . gjorde sig kanske haard imod den . . . vilde ikke gi' den Rum. Vilde ikke begribe, at jeg var opirret, fortvilet over hans forunderlige Renhed og over min egen Fordærvelse . . . Han aned kanske Sluget mellem os . . . Forstod kanske, at disse Aar, disse Aar hvori jeg havde taalt og ligefrem nydt min Ydmygelse . . . derude i Verden . . . blandt prægtige, brutale Mænd . . . at disse Aar havde lagt et Svælg mellem os. Han forstod det, hører De, og jeg vilde ligesaa godt nu konstatere det. Saa siger jeg ligefrem, at det vist ikke nytted, at vi tænkte os sammen. Jeg var ikke den, han kunde være tjent med. Det havde ogsaa *De* sagt, og det var sandt. Saa siger han: „Rachel Margrethe, Herregud, nu ber jeg dig: snak ikke mere paa den Maade. Hvor-

for skulde vi ikke være sammen. Jeg tror nu alligevel Du holder af mig.“ Saa svarer jeg: „Ja, rent ud sagt . . . nu skal Du vide det: jeg holder meget af dig. Carl . . . og det var igrunden galt, at jeg ikke kom til dig før . . . jeg var saa ubetænksom, og jeg kjendte ikke mig selv da.“ „Men kjære Rachel Margrethe, Du er jo ligesaa dejlig nu som da . . .“ Og lidt efter siger han, ræd og stille: „Du er en fin og uskyldig Pige, Rachel Margrethe.“ „Uskyldig,“ siger jeg. „Det er nu et lidt aflægs Ord.“ „Nej,“ siger han stærkt, og han blir dødbleg. „For mig er det ikke noget aflægs Ord. Og Du skal ikke snakke saa. Du *er* uskyldig, Rachel Margrethe!“ „Jeg har ikke bundet mig til nogen,“ siger jeg, „jeg har ikke bedraget nogen . . . saa det kan Du godt kalde mig.“ „Rachel Margrethe,“ siger han, og han prøver paa at snakke jevnt, men Stemmen ryster. „Har Du noget at fortælle mig?“ „Aa, egentlig har jeg ikke noget at fortælle dig, Carl. Jeg har aldrig lovet dig noget.“ „Love og sværge og den Slags,“ siger han, „trænges det mellem os? Men Du vil nok fortælle mig altsammen,“ siger han. „Jeg har hele Tiden tænkt paa dig, og jeg har været saa urolig for dig, mens Du var ude . . . og Uroen er blit større, siden Du er kommen hjem. Det vil bli bedre, om jeg bare faar Sandheden at høre.“ Jeg svarer

ingenting, for nu synes jeg pludselig noget forfærdeligt staar fore. „Vil Du ikke vel sige Sandheden, Rachel Margrethe? . . . alt det, Du har at sige. Saa faar vi se, om det kan bære. For det er ganske nødvendigt“, siger han, „det *er* nødvendigt, at jeg faar vide Sandheden, for om ikke den kommer frem, vil den ligge og gnave som Gift paa alt mellem os. For Du er af Naturen sand,“ siger han. „Du kan ikke leve uden den.“ „Ja, saa skal Du faa vide Sandheden, Carl,“ sagde jeg, „men lad os gaa hjem til dig. Her vil jeg ikke sidde og snakke.“

Saa forstod han, at jeg nok virkelig havde noget at fortælle ham, og han blev saa underlig aandsfraværende. „Ja, lad os gaa hjem til mig,“ siger han, og han tar sig sammen og vil være stille; men han ryster over hele Kroppen, og han, som ellers er saa ængstelig paapasselig, glemte at betale, jeg betalte, og saa gik han stiv og bleg hele Vejen. „Nuvel,“ tænkte jeg, „nu *skal* han vide alt. Saa faar vi se. Saa faar vi se, om han magter det. Om han holder af mig da ogsaa . . . Og, Harald Ebbe! Da ønsked jeg brændende, at han skulde magte det. At han skulde høre efter, hvad jeg betroed ham om mit Liv. At han skulde høre mageløse Ting og se forfærdet paa mig . . . og at han endelig, naar han havde faat høre alt, skulde sidde som i Svime, indtil pludselig et vak-

kert Smil skulde bryde frem hos ham . . . et Smil, som bare han kan eje . . . Og saa skulde han drage mig til sig: Rachel Margrethe, nu er Du min for evig! — Ja det tænkte jeg . . . Lad ham bli syg af Smerte, naar han hører det, men lad mig ikke miste hans Kjærlighed.

Og saa fortalte jeg ham alt. Alt. Jeg fortalte længe, Harald Ebbe. Jeg fortalte ham om Længslerne deroppe, om de første Skuffelser derude i Verden, da min Sang ikke hørtes . . . og saa fortalte jeg ham . . . hvorledes jeg blev nedværdiget og smigret, og hvorledes jeg havde taalt Krænkelser af disse . . . disse unge Ulve . . . som vi snakked om engang . . . saa jeg tilslut hungred efter Nedværdigelsen . . . længted efter at kjende det brutale Greb, den overmodiges Foragt. Og hele Tiden, mens jeg fortalte, tænkte jeg: „Aa det er ikke dig, som sidder her, han elsker. Han elsker ikke den elendige, som Du er . . . han elsker den unge, uskyldige Pige, som leved deroppe, ikke mig! ikke mig! Men, min Gud! nu ser han mig, som jeg er. Og ikke har jeg løjet for ham. Og holder han nu af mig alligevel — ja saa skal jeg elske ham hele Livet, saa højt og herligt, som ingen blev elsket før. Og han faar mig igjen. Som Pigen fra Nordland. Og min Sjæl skal være saa rentoet. Ligesaa ren, som

da vi gik i Baaden efter Sjøfugl, og hundred Gange bedre og rigere.

Og jeg fortalte alt. Og jeg saa paa ham. Jeg var kanske blegere end han.

Men da jeg havde fortalt ham altsammen, saa sad han der uden at røre sig. Jeg rørte hans Haand; men den var kold. Og saa saa han paa mig med et eget blankt, tomt Blik. Og saa gik han hen og tog sin Hat. „Carl!“ raabte jeg. „Gaar du?“ Han hørte det vist ikke, han bare gik. Jeg blev siddende i den tomme Stue og tænke. Det var slut. Jeg fik vel rejse igjen.“

Hun standsed, nikked med Hovedet:

„Han var alligevel glad i mig . . . før ialfald . . . . . . Han er den eneste som altid har elsket mig.“

Hun tied saa igjen. Saa paa Harald:

„Kan De forstaa, hvor vi skal lede?“

Harald spurgte:

„Har De været hjemme hos ham?“

„Ja . . . to Gange.“

„Lad os prøve igjen.“

De gik gjennem lange Gader. Naaed Huset, hvor Carl boede. Efter en Del Vanskeligheder lykkedes det Harald at komme ind. Carl var ikke kommen tilbage.

De gik igjen. Den hvide Sommernat laa svøbt om Byen. Der begyndte at røre sig Liv mod Dagen.

De gik fremdeles . . . Det kunde jo hænde, de fik se ham.

Men de fandt ham ikke.

IV.

Carl var rejst hjem . . .

Nogle Dage efter hin Nat fik Harald et Brev, der slutted saa:

„— — — Saa vil jeg fortælle dig, at jeg allerede er her ved Kværstejn, et Vær, som ligger noget som tre Mil udenfor den indre Skjærgaard i Brønø, sydligst paa Helgeland. Og jeg naar snart den Fjord, ved hvis Bred Fars og Mors Hus endnu staar. Og sikkert staar endnu den store Bjerk foran Døren, og nogle Skridt nedenfor er Stranden med Tang og Tare, der lugter bittert og dejligt. Jeg sidder for Øjeblikket paa en liden Fjorddampbaad, som bringer Mad og Mel fra Folk til Folk, og en Postsæk ovenikjøbet, og jeg rejser om en Halvtime videre did, hvor de Folk boede, Far og Mor, hvis Kjærlighed mærked mit Liv. De var fine og uden Svig.

Jeg er ræd alt derude i Verden. Den er maaske fristende og dejlig; men den er ikke for mig. Lad mig være i Ly for dens Skrig og dens Gejlhed.

Jeg tænker paa at faa en Plads som Fyrvogter eller sligt. Du tror maaske jeg er upraktisk; men

det er jeg aldrig her. Det var bare derude, jeg ikke vidste at stelle mig rigtig. Nu og da har jeg Lyst til at bli Fisker, slet og ret. Nuvel, hvad jeg blir, skal Du nok faa høre. Farvel, Du min Ven gjennem mange Aar.

Din

Carl."

* * *

Harald søgte Rachel Margrethe for at fortælle hende om Brevet. Men hun var rejst. Hvorhen kunde ingen meddele ham.

V.

Vincent Hein blev syg en Sommer og døde. Harald og hans Mor var netop taget ud til et Fiskerleje, og de havde ingen Anelse om hverken hans Sygdom eller Død. Da de kom til Byen igjen, gik Harald op for at besøge ham og fik til sin Sorg erfare, at hans gamle Ven og Lærer var død og allerede i et Par Uger havde ligget Jorden.

Harald havde ikke set ham saa meget den sidste Tid; men nu, da han var borte for altid, kom op hos ham et langtrækkende Savn efter denne Mand. Mest taknemlig var han ham for hans Hjælp i Skoledagene, da Pugværkets Smaatrolde plaged ham. Han havde aabnet hans Øine for Bøgers Gjæstfrihed og for Livets Forstaaelse.

Men neppe var dette Savn bleget hos ham, før hans Mor blev alvorlig syg. En Lidelse i Leveren, hvoraf hun med Mellemrum havde følt sig generet den sidste Tid, havde nu bevirket en meget farlig Underlivsbetændelse. Hun led i Førstningen meget af Opkastninger og Smerter i

Underlivet. Harald og Lægen talte sammen. Der var Fare for hendes Liv.

Naar der ingen Smerter var tilstede, var Fru Ebbe mærkelig kjæk. Og hun talte tidt ganske muntre Ord. Hun troed sikkert, hun skulde faa sin Helbred igjen. Men af og til fik hun Aandenød. „Er her udluftet idag?“ sagde hun, „jeg kan saa vanskelig puste.“ Og hun saa sig forskrækket omkring.

Tydeligt nok gik det nedad Bakke.

Harald talte hver Dag med hende. Hun førte selv Talen hen paa Døden. „Tror Du, Vorherre vil dømme mig, Harald?“

„Kjære Mor, Du var aldrig kold, og aldrig haard. Altid øm og barnlig. Jeg husker din Medynk: et Barns Graad. En fattig Kvinde. . . . .

Og din lidenskabelige Livsattraas Fortsættelse var ham, som gir Fuglen Vinger og Mennesket Længsel.“

* * *

Det saa tidt ud, som var det paa det sidste med Fru Ebbe. Men ligesaa ofte kvikned hun til igjen. En Dag var hun meget kjæk og i lidt dæmpet Tone talte hun mangt og meget.

„Ja, ja,“ sagde hun og saa Harald kjærlig i hans Øine. „Saa Du skal bli' Præst. Engang troed jeg jo, Du skulde blit alt andet end det. Men . . . noget kaldte paa Dig, og Du fulgte. Og nu,

jeg ved Du skal bli det . . . nu ligger jeg jo her og tænker meget rart. „Herregud," siger jeg, „lad ham bli' en fin, fjern Præst, som hans Væsen er." Og saa ser jeg Dig. Du staar i Ornatet ved det hvide Alter, og Orgelet synger. Og Du tjener Herren som Præst i mange Aar. Og saa ser jeg dig som ældre, høj Gejstlig med fint, hvidt Haar og klare Øine. Du kommer ind i Kirken ved de store Højtider, og alle ser paa dig, og Præsten betjener dig . . . er det ikke saa? . . . Du er Biskop Ebbe, en klog, from Prælat med mild Rødme paa Kinden. Man mumler om, at Du har haft aandelige Kampe som ung; men siden har Du aldrig haft det ondt. For Du har hele Tiden været min stille, fine Gut."

Harald svared:

„Ja . . . mener Du det gaar netop slig?"

„Jeg vil helst det. Bliv elsket og lykkelig. Faa det vakkert og fredeligt. Faa det helst dejligt."

Hun laa og tænkte.

„Saa dejligt Livet kan være!"

Harald løfted Hodet.

„Fortæl mig noget . . . om hvad Du før har levet, Mor."

Hun saa opmærksomt paa ham.

„Saa Du vil gjærne vide noget om mit Liv. Ja, jeg vil igrunden gjærne fortælle Dig noget. Jeg ved jo ikke, om jeg kanske snart dør . . . . Der

har jo været Ting i dit Barndomshjem, som kunde gjøre dig forundret. Du har igrunden Krav paa at høre noget.

Ja . . . jeg var to og tyve Aar dengang jeg vil fortælle om. Jeg havde det dejligste Glansbilledansigt Du kan forestille dig. Glansbilledansigt ja. Og jeg var anlagt for det glansfulde, det „overfladiske“, som det heder. Aa Gud, hvor dejligt det er at ha' sligt Glansbilledansigt, naar en er ung, og at være aldeles vakker. For nogle har lidt pent her, og andre lidt pent der, men jeg var uden Lyde, og jeg var ikke „karakteristisk“ og ikke „klog.“

Ja, ja, denne dejlige Verden. Det er den, jeg siden har tørstet efter, men ikke faat, saa jeg er bleven rent filosofisk, ved Du. Ja, Harald, dette, som jeg nu siger, faar Du høre om. Slig var jeg, og slig var det Sind, Vorherre nu engang havde gi't mig.

Jeg traf en Mand, Kaj Frode. Hans Slægt var rig og anset. Og selv havde han ligesom hele Verden for sig. Slig han virked paa mig, der han kom. Han gik og tog for sig af Livet ligesom! En hvid, græsk Gud i moderne Dragt — af dem som staar og øser af skjønne, hvide Kar.

Og jeg glemte alt uden ham. Vi blev forlovede, og han førte mig ud i det dejlige verdslige Liv, som han elsked ligesaa højt som jeg. Rigdom, dejlige Klæder og Blomster, fine Heste, udsøgte

Parfumer — alt det som kan nydes med udbredte Arme, med raske Sanser.

Hans Slægt boed et Stykke udenfor Byen. Jeg kom der som Gjæst . . . og, ja jeg troed, jeg var ganske velset af den. Men saa faar jeg høre, at hans Far havde omtalt mig som en Pige med „Næringsvet“, som „havde presset sig ind i en rig og anseet Slægt“. Aa, som Harmen brændte mig! Jeg havde jo ikke ringe Tanker om mig selv i nogen Henseende og heller ikke om min Slægt: Mor var en vakker og dygtig Kone, og Far var en stille fornem Natur, som, endda han bare var en underordnet Embedsmand, var hundred Gange mere værd end den prægtige Kjødblok, som hed gamle Frode. Jeg blev dybt forbitret paa hele Frodeslægten, paa hele det rige Hovmod, som jeg før havde beundret. Du ved jo, vi Mennesker har det nu engang slig. Sidder vi selv i en elegant Vogn, synes vi det er ganske fornøjeligt, at Vognen kjører fort og hensynsløst, men naar vi trasker forbi som almindelige jevne Folk, og slig fin Ekvipage med lakerte Hjul holder paa at kjøre os over — ja saa truer vi rasende og tar den jevne Fodgjængers Parti.

Denne hans Fars Udtalelse gjorde, at der kom Brud mellem Kaj og mig. Jeg syntes ikke, han tog mit Parti, som han burde, og han syntes jeg var urimelig.

Og saa gik jeg ud af Ekvipagen og blev Fodgjænger. Og jeg slog helt om. Væk med Stas og overfladisk Glæde. Frem med Livets dybere Indhold, Menneskets ethiske Bestemmelse, og hvad det heder altsammen. Og noget af det forstod jeg og begejstredes for; men . . . det var ikke min Begejstrings Førstedraaber.

Saa traf jeg Alfred Ebbe. Han var en brav, begavet Mand. Jeg blev fængslet af ham. Jeg troed at forstaa, han bar paa noget ondt. Jeg følte Trang til at opmuntre ham. Jeg tror nok jeg magtstjal ham. Vi gifted os.

Saa gik mange Aar. En Dag traf jeg Kaj Frode igjen. Og jeg forstod, han havde ta't Bruddet tungt. Han gik saamænd ensom om, havde ikke stiftet Hjem. Men han var stædig. Samme Anskuelse, at jeg dengang havde ta't Sagen paa gal Maner. Og nu begreb jeg hans Adfærd . . . det at han ikke tog mit Parti, kom ikke af Overmod ligeoverfor mig, men af at han, der ellers var selvstændig nok, ikke *kunde* her. Slægten. Far. Mor. Hans Ansigt blev respektfuldt som en Skoleguts, naar han nævnte dem. Hele Minespillet stod stramt og gjorde Honnør da, om saa det skulde koste ham Lykken.

Vi snakked sammen, vi var begge klogere end før. Han forstod mig bedre, og jeg forstod ham bedre. Og jeg gjorde ham Afbigt i min Sjæl. Og

jeg blev glad ved at tænke paa dengang, vi var sammen. Ja de Dage *da*. Jeg tog dem tidt frem og gned dem blanke. Saa længe til de blev slidte og tynde.

Og hans Billed hængte jeg paa min Væg, og jeg blev glad, urolig glad maaske, de sjeldne Gange, han senere kom og hilste paa mig . . . stor, stærk, selvbehersket . . . Aldrig sveg jeg Ebbe, Harald! Min redelige Hensigt var at gjøre ham lykkelig. Jeg ofred ham tilslut mit lyse Ungdomsminde. Jeg var ikke Skyld i hans Ulykke! Husk det, naar Du mindes mit stakkars Liv!«

„Tak Mor!«

* *
*

— Saa kjæk havde hun været hele Dagen. Udpaa Aftenen, netop da Lægen havde gaaet, tog en svær Aandenød hende. Hun rejste sig flere Gange og bad Harald slaa Vinduet op; hun kunde umulig aande nu. Harald gav hende 20 Hofmannsdraaber. Hun faldt da til Ro. Kort efter døde hun stille.

VI.

Nu og da havde i disse Aar Jordens Sommer steget frem hos ham. Nye Tanker og nye Begjæringer havde i det fjerne dukket frem som røde Brande. Han saa Kamp og Glæde, han saa Kvinders Dejlighed, en og anden Gang blev han hed ved deres Ord og ved deres Blik.

Og Jordens Liv strømmed mod ham og berused ham. Og han gik paa Jordens Muld. Han saa dens Kamp og Glæde. De store Huse sprang frem og raabte: „Vi er det virkelige Liv!" Og de store Gader og Jernbanerne og Skibene paa Fjorden og alle Forlystelsessteder sang: „Hvorfor gaar Du om og sværmer i din Uvirkelighed. Vi er dog til syvende og sidst det virkelige Liv! Kom til os!"

Indtil Ensomhedens dybe Klosterklange meldte sig paa ny. Sang imod ham i stærkt, kongeligt Brus: „Nej Du tar Fejl! Her er den sande Virkelighed, her er Nøkterhed. De tusind Ting, som Menneskene kalder Virkelighed, er Sværmeri og Bobler, som brister. Her er dit Hjem."

Og de hellige Ilde tændtes atter omkring ham. Alle Drifter, al Blodets Kjærlighedshigen, alle Evner forenedes i en eneste stor Lidenskab: at indvie de sværmende i den store Virkelighed. At føre de adspredte hjem.

— Sidste Gang disse Jordens Raab meldte sig hos ham, var ved hans Mors Begravelse. Blandt de yderst faa, som var mødt til denne, stod en ung Kvinde og graat, da Præsten talte. Hun var langt ude i Slægt med Moren. Præstedatter. Og Sara hed ogsaa hun.

Han havde set hende før, men ikke lagt meget Mærke til hende. Men nu, der hun stod med lidt løftet Hoved og graat med en tindrende Himmel i Øiet, og da hun langsomt bøjed sit Hoved i Bøn . . . denne Knælen, der laa i dette dybt bøjede Hoved! . . .

Han gik urolig hjem. Hele Tiden var Mor og den unge Kvinde i hans Tanker. Han husked Morens sidste Ord: „Bliv lykkelig, Harald!“ Han saa hende smile og løfte den blege, stivnede Haand som til Velsignelse.

Han traf hende senere, den unge Sara. Hun kom i smukke, brogede Kjoler, lo ham til, vented paa Livets Kalden. Hun var Jordens Kvinde. Hun kræved i Jordlivets Navn Glæde og Vellyst og Smerte ved ham, hun elsked.

Hun saa paa ham. Kunde ikke begribe, hvorfor

han ikke kom hende imøde. Vented sikkert paa, at han skulde begjære hende til Hustru. Hun ligned friskt, grønt Morgengræs, der vil brede sig og formeres.

En Dag kom hun mod ham, medens han gik paa Gaden. De talte meget sammen. Hun kom til at sige: „Jeg holder til, hvor Pladsen er anvist mig. Det gjælder at være, hvor man maa være og pryde Stedet. Gjøre det skjønt og gyldent. Hvor holder De saa til?“

Han svared stille:

„Der hvor ikke De vilde trives, Sara.“

Hun tænkte over hvad han sagde. Svared lidt efter:

„De er vist kold! De gaar saa tryg, der De gaar. Altid i Ligevægt. Blir aldrig irriteret over noget. De er skudfri.“

Noget skalv i hans Indre.

„Skudfri? . . . Naaja . . . men om nu Skudfriheden var dyrekjøbt?“

Han var bleg, da han fortsatte:

„Vel. Det er saa. Ingen elendig Jordens Sorg kan mestre mig.“

Hun saa paa ham, sagde halvt ængstelig, og Ordene kom lidt salvelsesfuldt over den unge Præstedatters røde Læber:

„Jeg er igrunden ræd Dem. De er vist en Mørkets Tilbeder!“

Han tiede. Lidt efter skiltes de.

Han gik længe og grunded. Augustins Prædestinationslære faldt ham ihu. Den havde altid lokket ham som en Fristelse ... til at se hin angstfulde Tid som en Naade. Og nu lød Dommen fra et ungt, uhildet Menneskebarn: en Forbandelse.

Var han en Mørkets Tilbeder?

Nej, for hvortil da denne Evighedsgnist, som brandt i hans Sjæl?

Og hvortil da hans uudslukkelige Længsel efter Lysets Under.

Han mødte hende ikke mere. Den store Ensomhed tændte atter sine Ilde om ham ...

VII

SANGEN OM STEVEN ARLE.

I.

Se, her er Sangen. Syng den ej
med myndig Røst ved dagklar Vaar.
Men nyn den, naar Du ensom gaar
ved Senhøstdag en mødig Vej.
Ak se, dens Skrift er bleg og tynd,
og ingen Mester hug den ind
i Klippens Sten. Dens Klanges Spil
snart dirrer, zitrer, tier stil.

Aa, Steven Arle, Du som gaar
i Parken om i ensom Dur.
Saa fjerne dine Blik mig naar.
Dit Aasyn en forvitret Mur.
Inat Du sank og blev forløst.
Som Susen gjennem Skogens Træer
dig Døden venlig traadte nær.
Og tause Skoges visne Løv
skal dække til dit Støv.

Da mumler mig i Øret ind
din Skjæbne, som blev mig fortalt.
En Gamling med et Barnesind
og med Erfarings dyre Salt,
han talte længe og med Vægt.
Hans Ord var kloge og gav Raad
mod al Ulykkens onde Braad,
som plager Menneskenes Slægt.

En Morgen, da den blanke Sol
steg frem paa Himlen som til Fest,
da alle Egnens Haner gol,
og Mørket sank saa fjernt mod Vest.
Og Jorden laa i Duggens Bad,
saa rød af Blomster, ung af Vaar,
da Steven Arle vaagned glad,
og han var fem og tyve Aar!

Han fyldte fem og tyve Aar,
og han var ung i Solens Glans,
og dette Liv og denne Vaar
og denne lyse Dag var hans.
Og se Merete, Kvinden fin,
se hendes skjønne unge Bryst,
se hendes Øjnes dunkle Lyst,
aa, slanke Kar med gylden Vin!

Idag skal deres Brullup staa
Snart Brudeskaren bruser frem.

og Steven Arle først blandt dem.
Og han lar Hesten herligt slaa
de høje, vilde Glædessprang.
Han jubler ud en Glædessang
— Da styrted han. Han laa som død.
En Blodstrøm randt saa tung og rød.

II.

Mon det endnu til Livet bar?
Thi længe laa han bleg og kold.
Og om hans Kind og Pandens Fold
der mørke Skygger lejret var.
Og lyt! saavidt hans Aandedrag
kan spores. Og hans Hjerteslag
er svagt som Vove imod Siv
— En Kveldstund mumled Lægen: „*Liv!*“

III.

Han dukked frem til Livets Gry.
Men Blodets Strøm gik svag og mat,
og tidt det var som om en Nat
formørkede hans Sind paany.
Tidt kom en Søvn, hvori han skreg,
Tidt kom et søvnløst Døgn saa tyst,
naar han laa hen saa dødsens bleg
og skjælved ved Meretes Bryst.

Aa, Steven Arle ingen Mand
stod i sin Ungdom skjøn som Du.
Og ingen med slig Længselsbrand,
og ingen med slig Glædeshu
red ud at møde Livets Vaar
den Kvinde, som Du elsked saa,
red under Sommerhimlens Blaa,
og Du var fem og tyve Aar.

Og ingens Fald var mere brat
fra Sommerdag til Afgrundsnat.

Og da Du rejste dig paany,
Du hørte ej til Livets Hær.
Du stirred bort, Du søgte Ly
for Jordens Lyst, for hedt Begjær.
Og da Merete kjærlig kom
og hvisked til Dig alt sit Savn,
Du stille gik. End ej af Navn
Du kjendte, hvad hun talte om.

Merete fra den Stund, han veg,
hun stille stod, begreb det ej.
Saa stirred hun; den stejle Vej
mod Bjergets Top hun langsomt steg,
i Glans af høje Tinders Is —
snart svandt hun som i Skyers Dis.
Ej findes Tegn, ej mindste Spor
af hendes Vandring over Jord.

Saa være det, thi hendes Fod
var let og ømt var hendes Blod.
Hun dræbte ej hvad Øiet saa,
ej mindste Fugl, ej mindste Straa.
Og Glæden brandt — saa svandt den hen,
og hendes unge Liv med den.
Som Skjær af Solens skjønne Glød
forsvinder naar en Dag er død.

Hun Kvinde var, hun orked ej,
hun slutted af, da hun blev træt.

En Mand gaar Livets lange Vej.

Du evig tause Vandringsmand,
som aldrig ejer Rist og Ro,
som gaar langs Havets hvide Sand,
igjennem Skog og over Mo.
Du rørtes ej af Livets Leg.
Og som en gammel Runeskrift
din Læbe bærer Stumheds Præg.

Og nu i Nat, da Døden kom,
Du fulgte ham saa rolig med.
Og ej Du svedte Angstens Sved
og ej Du frygtede Din Dom.
Det var som om fra Sjælens Saar
sprang ud din nye Ungdoms Vaar.

En Glans saa stille og saa blid —
Dødskuldens Lysning, skjøn og hvid.

Nu nynner Skogens visne Løv
og længes mødig efter Muld.
Og spreder alt sit sprøde Guld
Stilt over Steven Arles Støv.

FEMTE BOG.

I.

Harald havde forkyndt Ordet.

Mange havde studset. Hans Ord havde en egen Kraft, en dyb Forunderlighed laa udbredt over dem. Han holdt sig ikke nær Tekstens Udlæggelse. Hans Tale var som en Strøm, hvis Oprindelse skyldtes Kilder, der tydeligt nok fandtes, men som var vanskeligt at finde. Han ejed den store Livsforstaaelse, den vise Medlidenhed. Det syntes ham saa vanskeligt at dømme, fordi hans Forstaaelse var saa dyb.

Men mange studsed. Var dette den rene, lutherske Lære? Dette om Prøvelsernes Betydning havde endog Oldtidens Grækere, som dog var Hedninger. Og hans Gud i Naturen var en Pantheisme, som laa Mysticismen nær.

Der var altid tyst i Kirken, naar han talte. Han ledte, der han stod, efter sine. Han saa nogle Øine stirre imod sig, og hans Sind dirred, thi bag disse Øine sad en Sjæl og lytted, som han kjendte. Han saa først enkeltes Blik, saa flere og flere. Og disse Blikke gav ham ligesom en egen Magt. Han fik en Følelse af

Angst og Fryd. Og flere og flere Blikke tændtes og lyste af hellig Ild. Og tilsidst var det som troed han at mærke, at alle Menneskene dernede var et Væsen med samme Tanke og samme Vilje. Undergiven hans Magt. Attraaende hans Overmagt, higende efter at befrugtes af hans Aands Sæd.

„Gud og Livet er ét, Derfor har Hav og Muld og Blomster og Dyr Del i Gud. Solspektrets syv Farver er Gud. Stjernerne og Solen er Gud. Mine Tankers Stræben er Gud. Ja netop blandt Menneskene lar Gud sin Rigdom og Visdom skinne frem. Han gir dem alle Gaver, Lykke og Ulykke. Og et hastigt Øie ser og en ubesindig Mund siger: „Slig Uretfærdighed! Se *denne* er lykkelig og *denne* er ulykkelig. Og *han* er frisk og *han* er syg.“

Men slig ser ikke det Øie, der stirrer dybere. For tidt naar et Menneske er lykkeligt — ja saa ved han det ikke selv. Lykken driver over ham som Skyer og Damp. Blot de ulykkelige staar og siger: „Hvor han dog er lykkelig! Se, hvor han sætter liden Pris paa sin Lykke.“ — Men kanske den lykkelige mister sin Lykke. Og Smerten herover tænder hos ham *det indre Liv*.

Og netop, naar Lykken svinder, tændes det indre Liv hos tusinder. Og her er Guds store Sædemark. Her saar han af sin Rigdoms og sit Væsens Fylde.

Men hos nogle gror det ikke; men det stivner og forbenes. Det er fordi mange Mennesker dyrker Afguder. Og Afgudens Væsen er det, at Inderligheden dør i de Hjerter, som tilbeder ham. Thi Afguden tilegnes ikke gjennem Kamp og Blod, men med fladt Sind, som det hvormed det hævdvundne og engang for alle vedtagne tilegnes. Farisæerne og de Skriftkloge og ogsaa mange af Nutidens Præster har Selvretfærdigheden til Afgud. Og jeg er nær ved at bære Nag til dem; men jeg tænker dybere og siger: Du gav dem meget Herre, de er forstandige og retskafne. Men selve *Livets* Helligdom, naar vore Indvolde skjælver i Vaande, nægted Du dem mangen Gang. Giv dem af din Smertes Rigdom, Herre! Lad dem føres bort og stilles over svimlende Slug, lad deres trygge Forstand stejle for en Rædsel, de ikke magter! Da vil de maaske forstaa de levende Mennesker bedre.

Blot Livet og Inderlighed er Gud.

Men Inderlighedens *Livsknude* er Christus. Og hvad er Livsknuden? Jo, efter Lægernes Udsagn findes i alle levendes Legemer et Punkt, hvor Livet paa hemmelighedsfuld Maade har sit Hovedsæde. Den kaldes Livsknuden. Og den er det kosteligste Punkt i alle levendes Legemer, fra Plantens til Menneskets. Men den er ogsaa det ømmeste, det Sted, hvor Smerten føles stærkest.

Paa samme Maade er Christi vældige Lidelseshistorie med Kamp og Sejer en evig Livsens Kilde for Folkene.

Gud raaber, og han raaber paa mange Vis. Men om han raaber gjennem Skjæbnens haardeste Slag, om han raaber gjennem Sygdom og Vanvidsrædsel og Død — fortvil ikke, men staa op og følg ham.

Og selv om Jordens Stemmer tier hvor I gaar, selv om dens Glæder visner — frygt ikke. I skal føle den nye Glæde, og I skal føle en Styrke i Sindet til Arbeid og Strid, og ingen Uro kan røre Jer mere. Ja, tidt vil I føle en Fryd, som skulde Hjertet briste. En hvid Nilflod bærer Jer bort — hen mod store Græsgange, mod evig-grønne Marker. Oplad Eders Øine: se Markerne er gule mod Høsten!«

II.

En Dag gik Harald opad Slotsbakken, og en Mand, han ikke kjendte, kom hen til ham og hilste: „Undskyld Hr. Kandidat Ebbe! mit Navn er Li . . . stud. jur. Li. Jeg ved, De er en god Ven af Ejlert Harboe. Jeg har en Hilsen fra ham.“

„Jasaa?“ Harald blev glad. „Det glæder mig. Hvordan lever han?“

„Ja, det var derfor jeg gik hen til Dem. Jeg troed, De vilde ha' Interesse af at høre om ham. For jeg har jo været en hel Del sammen med ham den sidste Tid. Jeg kommer saa at sige direkte fra ham.“

„Naa . . . hvordan har han det saa? Jeg spørger udtrykkelig. For jeg har ikke hørt fra ham paa længe.“

„Hm, rent ud sagt: han har det jo ikke særdeles fint, han har jo haft et Uheld. Det er jo en Filleby, han bor i. Han er jo ikke anlagt for slig By. Han er jo igrunden en overlegen Fyr. Leve og la' andre leve. Han hører større Forholde til. Og saa Klasselærer, De! Den uhel-

digste af alle Stillinger. Maa ta' alle mulige Hensyn."

„Naada? hvad er saa hændt ham?"

„Aa, næsten lige fra han kom, har han været misliebig. Han har holdt lystig Omgang med nogle af Smaabyens . . . *Originaler* for at bruge et mildt Ord. Saa for en Tid siden udarted nok Lystigheden. Det blev nok et svært Gilde med Drik og Kvindfolk. Et meget dionysisk Gilde. Og Gildet blev røbet. Folkesnakken tog fat."

„Naa — og saa maatte han gaa."

„Ja, strax. Han var forresten ilde anskreven fra før som sagt. Han var ikke i Skolens Aand, som det heder. Rektor kunde ikke fordrage ham, kaldte ham en „Kumpan."

Harald takkede for Underretningen og gik hjem. Han var meget tankefuld. Hvad i al Verden var dette? Hvad skulde Ejlert nu gjøre?

Næste Morgen rejste han paa Damper til den lille By. Naaed den udpaa Eftermiddagen. Han fandt Skolen. Her vidste de vel Besked om, hvor Ejlert boed. Han traf en sortsmusket Fyr, der vist var Skolens Pedel, og spurgte ham om, hvor Ejlert Harboe boed. Manden svared, som var Talen om en Forbryder: „Aa, det er slet ikke her!" Naa, men vidste han noget om, hvor Harboe var? Harald grov i sin Vestelomme, saa en Smule Pengeraslen hørtes. Det hjalp: „Jo, han

boed nok i „Fugleburet," Harboe. „Fugleburet?" „Ja, det er Vejen ligeud. Se, lige der! . . . og bare spørg saa efter, hvor Tilda Snaasen bor . . . eller bare efter „Fugleburet." Alle kjender det Hus."

Harald gik, som Manden forklared. „Fugleburet," mon han boede der? det hørtes mærkeligt ud.

Han gik en Stund ad en Vej langs Stranden. Han kunde ikke lade være at beundre Naturen omkring. Saa fin og myg. En syrlig Lugt af Høst.

Han traf et Par Spadserende. Spurgte efter „Fugleburet." De næsten lo: „Aajo da, „Fugleburet!" han var paa rigtig Vej. To Minutter endnu, saa laa det ligeved Vejen. . ."

Lidt efter naaed han et Hus, som vel maatte være dette „Fuglebur." Et vakkert, gammelt Hus var det, et af disse saakaldte Sorenskriverhuse, som byggedes saa tidt for en treds à hundrede Aar siden, og som nu oftest staar ubeboede eller forsømte. To tykke Træer stod paa hver sin Side af Døren.

Harald kom gjennem nogle tomme Værelser. Pludselig begyndte en Hund at gjø etsteds i Huset. Nogen kom nærmere. En Stemme hørtes: Er her nogen? Han vendte Hodet efter Stem-

men. Der i Døren bag ham stod en halvgammel Kone og keg frem.

„Bor Klasselærer Harboe her?"

Hun stirred længe paa ham, før hun svared, at jo, det gjorde han.

Om Harald kunde faa snakke med ham?

Ja, nu skulde hun høre efter. Hvem skulde hun hilse fra?

Se her! Harald gav hende sit Kort, og hun gik.

Lidt efter hørte han Spaniolens Stemme. „Hvor er han?" Og et Par Øieblikke efter stod Ejlert Harboe i Døren. Han var blegere end før . . . et eget, voxblegt Skjær laa over hans Ansigt. Det saa Harald strax og saa et eget Glimt i hans Øine, mørkt, sygt. . .

„Er det dig, Harald?" Stemmen tvilede ligesom. „Er det dig? Er Du her?"

„Ja, det ser Du. Jeg forstyrrer vel ikke?"

„Kjære dig! Tværtimod kan Du vide. Bare snilt, at Du kom. Se her, kom med. „Jeg sidder her oppe."

De gik op ad en gammeldags Vindeltrappe. Spaniolen gik foran. Han førte Harald ind i en liden Stue. En temmelig rodet og malproper Stue med daarligt Udstyr: Sengen var neppe ren, paa Bordet ved Vinduet havde alle mulige Ting hobet sig sammen. Et Par Glas og en Flaske stod der ogsaa. Ved Bordet sad en Fyr i sjusket

Jagtdragt. Det var en svær, ganske vakker Kar med umaadelig Knebelsbart, næsten skaldet.

Ejlert tog muntert fat:

„Maa jeg præsentere: Hr. Godsejer og Maler Anton Hessen — Candidatus theologiæ Harald Ebbe. Ja, kjære Harald, her ser Du min Trøst udi denne Stad. Hessen er min gode Ven. Altid hyggelig Mand. . . . Og her, Hessen, her ser Du Vennen Harald, altsaa. . .“

„Har nok hørt snakke om Dem,“ sagde Godsejeren.

„Ja, nu faar Du ta' til Takke med Bekvemmeligheden, Harald. Her bor jeg. Jeg faar simpelthen ikke Logi andre Steder i Byen. Min Haand er mod alle, og alles Haand er mod mig, som skrevet staar. . . . Se der, sæt dig i Hestehaarssofaen. Den er ganske bekvem.“

„Hvor længe blir Du i Byen, Ejlert?“

„Aa ikke længer end højst nødvendigt. Hm, jeg forstaar, Du har hørt snakke om mine Meriter. Men naar kom Du?“

„Netop kommen. I Eftermiddag.“

„Hm,“ Ejlert Harbo rynked Bryn, „og Du skulde op og se til mit Befindende? Om jeg var meget nedbøjet. Kjære Ven, et be'r jeg dig om. At Du vil gratulere mig. Ikke sandt, Hessen . . . skal han ikke gratulere mig?“

Den anden nikked.

„Det ved Gud, han skal.“

„Nuvel, jeg er glad for, Du snakker slig, Ejlert. Har Du nye Planer?“

„Ja netop. Jeg har nye Planer. Og jeg er glad, jeg kommer væk. Jeg skal sige Dig en Ting: Jeg blev strax daarlig anset i Byen her. Jeg gik blandt andet med min tykke Ven Jumbo. Han drikker. Rød Næse. Javel, han har rød Næse, og han bærer den som en Kavaller. Og jeg gik med Godsejer Hessen her ... hvis Gods ... er meget behæftet — og for Fanden! Du er sat under Administration, Hessen! Harald kan godt vide det, hvad?“

Den gamle, svære Fyr nikkede:

„Selvfølgeligt ... mangled bare.“

„Vel, og tiltrods for det solgte vi forleden en Ko ... ved Auktion saagar ... Jumbo fik laane en Tromme, trommed Bønderne sammen til Auktion. Vi fik tohundrede Kroner til at holde videre Fest for ... Naa, men alt før ... var Hessen og Jumbo og de Knægte daarlig anset i Byen. Men det var saamænd ikke det, som *vigtigst* var. Nej, jeg holdt mig borte fra Byens Bazarer og Selskaber ... jeg betalte ikke Kontingent til den fælles Kasse af Dumhed og Luskeri. He, det er Sagen.“

Godsejer og Maler Hessen sad og pusted op sine Kinder og trommed dybsindig paa Bordet:

„Ja, ja ... puh! puh! ... det var som med den

Soldaten i Rusland, Harboe ... det var som den Historien om Rotterne," sagde han.

„Hvad for en Historie?"

„Om Rotterne i Rusland ... den som Jumbo fortalte ... Jo, den ved Du da."

Ejlert smiled:

„Javel, den kan godt passe ... og ikke paa mig bare. Du har sandelig ogsaa havt Rotter over dig, gamle Dreng. Jo, Harald, den Historien skal Du faa. Den er sand og den passer lidt, ialfald paa en ærlig og ligeglad Mands Stilling mangen Gang. Jo, etsteds ved Sortehavet paa en Havneplads var der ligefrem Rottevandringer hver eneste Nat. Og Rotterne aad Korn for Fode. De var ikke til at klare sig mod. Man sendte Katter og Rottehunde mod dem, men det hjalp ikke. Hundene og Kattene rendte sin Vej simpelthen. Saa faar en klog Inspektør den Idé, at de skal engagere en Soldat til at jage Rotterne væk. Joda! en hel Stridsmand skal de engagere ... med Sabel og Bajonet og Gevær med dobbelt Løb og Patroner og Revolver og hele Sulamitten. Han tar da Post i Boden, hvor det kostbare Korn findes. Saa udover Natten høres nogle Skud inde fra Havnepladsen. Men de tier omsider. Og om Morgenen gaar den kloge Inspektør ned til Boden og laaser op. Han vil høre om, hvordan Krigsmanden jog Rotterne væk som kriblende Kryb! Men da

han aabner Porten ser han ingen Soldat. Hvad behager? Hvor er den tapre Krigsmand med Gevær og Bajonet? Aajo, der paa Gulvet ligger nogle hvide Knokler. Rotterne havde myldret om ham, dræbt ham, ædt ham. Ha, ha, Historien er god. Ikke som Symbol, langtfra. Jeg er ikke ædt. Jeg er højst levende. Og Du ogsaa, Hessen! hvad? Dit Gods er behæftet, hvad? . . . Men alligevel sælger Du en Ko for to Hundrede blanke Kroner . . . Og din Kunst, ha, ha! tidt laver Du noget forfærdeligt Smøreri, Hessen! Men af og til . . . ja hvad sagde nu Jumbo: af og til bestiger Du Oljebjerget! sagde han, og Du vrænger det ud, saa der flyder Farvetunger . . . Ja det var sandt sagt. Og nu skal *jeg* til! . . Ja spørg væk, Harald. Jeg skriver kort og godt paa en Afhandling . . . Nej *ikke* Afhandling! Jeg skriver paa en . . . ja hvad skal jeg kalde den . . . en Pamflet. Mod Byfogden her, mod Rektoren, ja, smaat Stel at befatte sig med dem. Men det skal stige! det skal stige! . . . Hør engang, Harald, vi har Drikkevarer her. Vil du drikke et Glas med?“

„Jeg vil nok drikke et Glas. Men rent ud sagt: Jeg har ikke spist siden iformiddag. Skal vi spise sammen? Hr. Hessen gjør os vel Selskab?“

„Ja, lad gaa. Gaar Du med, Hessen?“

Men Godsejeren undskyldte sig. Det var ham

umuligt nu. Om to Timer skulde han være hjemme. Det gjaldt en Jagttur.

„Nuvel, saa træffes vi senere,“ sagde Ejlert Harboe. Han trygled ikke den anden. Det var tydeligt nok, at han nu helst vilde være fri ham.

III.

Han sagde ogsaa lidt efter:

„Han er en stilig Kar, den Hessen! Han forstod, at jeg nu vilde være alene med Dig. Derfor gik han ... Ja, hvor vil Du spise?“

„Det faar selvfølgelig Du sige.“

„Javist. Jeg snakker i Ørske. Lad os gaa til et Sted, jeg ved om. Det ligger saa vakkert ved Havet.“

„Ja, la' os det. Og saa faar Du da la' mig vide lidt om alt dette.“

Spaniolen var strax villig.

„Ja, jeg vil gjærne fortælle dig noget. Jo ... en Dag i den første Tid, jeg var her, sagde jeg til en hoven Dux: „Stakkars Gutten min! tro ikke dem, som roser Dig for dette. Dette har meget liden Værdi i Verden. Livet kræver andet af Dig.“ Det brændte naturligvis under: „se, hvor *jeg* er blit snydt!“ Og da Rektor, som havde faat Snus af dette, spurgte mig ud, sagde jeg: „Jeg indrømmer, det *var* lidt dumt af mig. En Dux er ikke slig svare Kar nu som før. Det lysner i Skolerne nu. Men enda er der Levninger, som skal væk. Skolen sigter endnu for lidet

paa det store vanskelige Maal: at faa Eleverne til at bli Mænd. Og saa vidt mulig lede hver frem til den Græsgang, han efter sin Natur har Fordring paa . . . Naa, han forstod jo godt, hvad jeg mente; men he, he, dengang var Rektoren vittig: „Græsgang!“ brused han ud, „det er *Kvæget* en fører paa Græsgang, Far!“ Det *var* ikke dumt pareret, jeg indrømmer det. Og jeg lo af hans Vittighed . . . Men igrunden gik jeg som en Protest mod det hele Skolevæsen. Jeg var ikke i Skolens Aand. Og en Dag var jeg heftig inde paa Lærerværelset. En af Lærerne viste en Bog frem, som han læste højt i Timerne. Den var skreven til Advarsel mod Ungdomssynder. Jeg sagde: „Sligt maa ta's paa anden Maner. Der maa undervises, ikke skræmmes. Kjære ikke skræm dem! Har De set mange Folk hertillands? sagde jeg, de er saa sure og misfornøjede. Fordi de er skræmt i Ungdommen. Hele Livet blir trist for dem. De er opdraget med: „Vogt dig for Livet. For Glæden, Vinen, Elskoven. Glæden er Synden, Elskoven er Utugt, Vinen er Delirium. Hvad blir Resultatet? Mange Kræfter trykkes under. „Visner bort, saa de staar uforstaaende ligeoverfor Livets Fænomener, eller danner stillestaaende Pøl. Og mangen Ungdom gaar i Hundene, bare fordi de har prægtige Naturanlæg . . . eller gaar Livet igjennem med et skuffet Ansigt.“

De var naaet en lang Strandlinje. Sanden var meget hvid. Langt ude glimted et Fyrtaarn i Septembers blaa Skumring.

„La os sidde et Øieblik paa den Klit der“, sagde Spaniolen. „Her sidder jeg nu og da. Her er saa dejligt!

Ja ... ja, Harald,“ blev han ved, „Du kan tro ... jeg skal klare det. Jeg skal bryde igjennem Modstand. Fra det ene til det andet: Carl, Du! han klarer det neppe. Jeg fik Brev igaar. Skriver Du til Harald saa hils ham, staar der. Og saa fortæller han, at han ikke er rigtig bra i Brystet, he, hør Carls Stemme! Da er det naturligvis galt fat. Han er ved et Fyr nu, ja da, ved et Fyr med lange Blink ... som sviver og sviver rundt hver eneste sort Nat. Ja, ja, Hjemmet fortæred ham. Far og Mor vil vel ha ham til sig. Ja, slig gaar det tidt: Disse „Hjem“! gad vide om ikke Fremtiden afskaffer dem. Forældrene er tidt for glade i Børnene, gir dem for tender Hud til at taale Livets Blæst. Jeg tror, der snart blir offentlige Opdragelsesanstalter over hele Linjen. Første Generation vil mistrives, de er forlidet hærdede, men senere, senere ...

Ja, ja, nu skal Slaget stande. Jeg vil gjøre noget. Jeg vil skrive min Vilje.“

„Hvad skal den indeholde, Ejlert?“

Spaniolen nikked paa Hodet, sagde med Vægt:

„Jeg vil føre *Livet* ind over de unge. Nærmere udtrykt: jeg vil simpelthen slaa et Slag for Driften. Kjærlighedsdriften. Ikke for Brynden i engere Forstand. Men for den store Kjærlighedsdrift, som gir Livet Glans og Farve. Den som er blit saa skammelig plaget og mishandlet i vort fattige, pietistiske Land, saa den tidt er styg og ukjendelig. Jeg vil føre den ind, smykket og hædret, stor og overmodig."

Ejlert Harboe standsed. Han sad der gusten. Klæderne hang i Poser over Knæer og Skuldre.

„Ja, Du ser paa mig," sagde han, „Du finder det paafaldende, at jeg taler slig, som saa skammelig forsømte min Ungdom. Som syed mit vakre Legeme ind i disse sorte Klæder."

Han tied et Nu, før han vedblev:

„Ja, Du maa vel gaa . . . ud af Statskirken. De har ikke Brug for saa'nt, som Du gir dem. Naa, det er vel ikke afgjort, at Du skal væk; men før eller siden blir det vel til *det.* Hvad vil Du gjøre . . . om Du maa gaa?"

Harald svared:

„Jeg vil forsøge at finde dem, som hører mig til. Jeg vil se at finde dem, som har Brug for mig. Jeg tror, jeg har Fæller. Jeg tror, de findes i Tusindtal. Jeg har Trang til at la' min Kjærlighed møde Menneskesind. Jeg tror, min Vidnelyst mest er Kjærlighedstrang."

„Javel!“ nikked Ejlert Harboe, „javel! . . . træffe Mennesker. Ja, det er netop det, jeg vil.“

„For,“ fortsatte han. „Du forstaar: jeg er jo temmelig alene, trods Hessen og Jumbo . . . har været det hele Tiden. Jeg er paa en Maade bleven hjemme i min Ensomhed. Den er igrunden ikke ilde. Den første Tid saa jeg endnu i min Brevkasse . . . ak, et Bud fra Verden! Et Bud saa sødt som Fuglesang. Men nu ser jeg ikke efter mere.

Tidt om Søndagen eller i Ferierne gaar jeg lange, lange Ture. Jeg gaar helt op til Dalen ovenfor her. Der er ingen Turister endnu. Dalen er for fattig. Engelskmanden vil gjærne klatre og fiske, men saa vil han ha' god Bøf, naar han vender hjem om Kvelden; slig Luksus findes ikke deroppe. Og Fjeldene er ikke Turistfjelde, ikke knejsende, pegende sig frem. Nej, Fjeldvidden glider, viger med svære, lubne Masser. Og langt bag ligger Uendeligheden og trækker . . . Jeg gaar stille omkring der.“

Han tied. En Skygge gled over hans Øine.

„Og her,“ fortsatte han, „blandt denne Uendelighed møder jeg afdøde Venner. Helst naar jeg sidder og ser ned i svære Slug. Saa kommer de glidende. Han og han. En ung Fyr, jeg likte saa godt. Vi sad sammen paa de latinske Forelæsningerne et helt Aar. Han visned bort

paa en Sommer. Og en svær Kar, Frans Jonas, som stupte af Slag. Jeg træffer ogsaa en ung Pige, som jeg kjendte for nogle Aar siden, og som jeg ikke var mod, som jeg burde. Hun ser paa mig, bleg og stivnet. Tidt kommer nogle, jeg synes jeg skal kjende. De vinker. De glider bort, før jeg sanser, hvem det var . . .

Men det er ikke godt dette. Det skal ha' Slut! Jeg vil træffe Mennesker igjen.“

Harald rejste sig.

„La' os gaa. Her er koldt . . . Hør, Spaniol, bliv med mig straks. Du skal ikke gaa her længer.“

„Aa, jeg maa ordne nogle Smaatterier først . . . Og kanske jeg skriver mit Opraab her. Her er billigt at leve, og desuden . . . vor Fremtids Virke peger i forskjellig Retning. Hør Harald. Fortæl mig noget af det, Du vil ha frem. Jeg vil vel neppe begribe det, men lad mig høre.“

Harald svared:

„Jeg vilde gjerne lære Folk at se rigere paa Livet. Jeg vilde lære dem at se det med salvede Øine. Jeg tror paa en Inderlighedens Religion. Mystisk i dyb Forstand. Ikke mirakuløs, men inderlig. Som Kilden fra Jorden. Den er mystisk og naturlig.

Tænk over Christendommens Idé: den store Kjærlighedsfølelse. I den skjuler sig al Filosofi,

og alle Fremskridtsideer. Broderskabets. Den evige Freds Idé. Kommer Menneskene i Aand og Sandhed under Christus, da vil det evige Liv aabenbare sig her paa Jorden. Livet vil frit og broget udvikle sig under Christi mægtige Tegn, Kjærligheden. Lovens Bogstav vil bortfalde. Avind og Nag vil forsvinde. Guds Rige er kommen."

Harald gik bleg, der han talte, Ejlert Harboe hørte efter. Der var noget sammenbidt over hans Udtryk, da han svared:

„Jeg tror, denne Lyksalighed vil falde kjedelig i Længden, Trods mit Uheld i Livet: jeg vilde ikke begjære den. Jeg længter efter at ta' fat!"

Han saa skjult paa Harald. Det dirred om hans Mund.

„Ja, *jeg* begriber jo ikke, at Du gider at noget at ha bestille med slige Chimærer. Naa rent ud sagt: Du er syg og ærlig. For *det* maa da slaaes fast: Kristendomsforkynderne er enten syge og ærlige eller saa er de dumme, om de da ikke er beregnende Slyngler og Hyklere. Jeg har jo set dig i alle disse Aar, kjære Harald. Du har været en fremmed paa Jorden. Livet har Du aldrig ejet."

„Livet?" kom det stærkt fra Harald. „Hvad ved Du, hvilket Liv jeg har ejet? Jeg har da ialfald styret det did, jeg vilde."

„Javel, det har Du. Du finder mig urimelig. Naa, vi er nu i Bund og Grund forskjellige. Jeg vidste det før. Nu da jeg selv skal gaa til mit Livs Værk, nu ser jeg det tydelig. Før jeg tar Tilflugt til Religionen — ja før gaar jeg ærlig og redelig i Hundene. Eller jeg skyder mig en proper Kugle for Panden. Jeg har altsaa intet dybt Sind, som kan næres af det ubevidste. Nej, jeg er Hedning, moderne Hedning. Det er min Stolthed. Naar jeg hører Kirkeklokkerne — hu, ti med dette dumme Ding Dang, som bare kan suggerere andægtige Kjærringer. Jeg vil skrive mit Opraab ... kanske det blir i en Tales Form. Kanske det blir en Bog om mit Liv. Jeg vil skrige det ud. Jeg blir kanske fængslet, kanske skjældt ud for Anarkist. Vel; men jeg skal bli hørt. Ha, ha, ved Gud! alt dette som vil hindre Mennesket i dets jordiske Herlighed . . . ned med det! Den lille, usle Byen der og hundrede andre lignende Byer, hvor Folk gaar forsigtige om og gjør hver Dag smaa latterlige Ting og mange smaa forsigtige Nederdrægtigheder. Hver Dag i mange, mange Aar. Og blir tilslut værdige og ansete. Aa, den som kunde kaste Bomben mod det hele!"

„Hvad har Christus med dem? De var jo hans Fiender."

Ejlert Harboe knytted Haanden og sprang frem. Gik saa stille igjen, men pludselig skreg han i:

„Christus, han som bad os taale og lide! Kan nu nogen begribe, hvorfor Christus har faat det Ry og den Magt? Napoleon, Cæsar, Gøthe — hvad er deres Magt mod Nazaræerens, som aldrig løfted et Sværd, aldrig skrev et Ord. Men nu faar det ha' slut. Vi har længe nok levet i hans Skygge. Forbenede Præster og hele Unaturligheden bortover til de idiotiske Tungetalere. Det er slige, som bygger efter ham. Den brede, sanselige Luther vred sig for at komme løs fra det hele Væsen. Han kom bort paa den Maade, at han stifted en besynderlig splidagtig Menighed, som hverken helt tør hengi sig til den oprindelige Kristendoms sublime Afsind og heller ikke helt tør bekjende sig til Verden. Naa, Du er ærlig, Harald. Din Tro er dit Liv. Men Du er syg. Og det vil jeg sige dig: nu skal det snart være slut med det hele Christenvæsen. Med hele Galskaben. For se Tingen i Øinene: *I er gale!* Det er haarde Ord; men jeg gjentar dem. Du har arbejdet dig ud af Mørkets Rædsler til Klarhed, siger Du. Skal jeg sige dig en Ting: Alle I virkelige Christne, I hindrer det jordiske Liv i dets Herlighed. I lever i Nazaræerens, den store Vanvittiges, Skygge!"

Harald vendte sig ligbleg mod Ejlert Harboe. Det saa ud som vilde han falde over ham. Men hans Hænder slog ikke, men blev staaende stive i Luften, mens han skreg:

„Hvad snakker *Du* om? Hvad ved Du, som ingenting ved? Som gaar i din egen lille Persons vrede Mølle. Hvad for Raad kan Du gi nogen. Raab ud din Vrede! Kast en Sardindaase med Krudt om det gaar høit, men kom ikke det helligste nær. Ja det helligste. Og det frugtbareste. For det kan Du vide: aldrig har nogen frugtbar Tid rejst sig efter Bomber og store Ord. Men hvad vi end er, vi som ta'r den Byrde op, som den Evige peger paa: faar vi kjæmpet ud — en svær Grøde skal rejse sig og vise hvor vi stod!

Og saa blir Du! Mig følger Du ikke mere. Som Du sagde før: Vor Fremtids Virke gaar ad forskjellige Veje."

IV.

Der gik en stor Vækkelse over Landet. Den kom fra Kyst og fra indre Land. Gik over Bjerge og vilde Skogegne, hvor kun faa Mennesker boed, og hvor Ensomhed og Elementer havde Urtidens Vælde. Den kom ogsaa til Byerne. Fik Mennesker, der ellers gik om uden anden Tanke end det Timelige, til at lytte. Det var som slumrende Kræfter rørtes. Nogle havde lidet at melde, fordi Livet lidet havde givet dem. Men mange, som gik om med dybe Erfaringer og Sjælens brændende Saar, de havde været stumme før, men nu vak de op, vejred mod Lyset og Naaden og mod det, deres Sjæle hungred efter bag sin Stumheds Dække.

Alle Følelser var tilstede og raabte sin Overflod ud. Fra den haardeste Dogmetro til den vilde Galskab, naar mange faldt i Krampe og lallede.

Men mange vilde intet sige. De vented paa ham, der var jevn og mild som de selv, men som havde de andres hede Syner.

Harald talte. Og som en Søjle stod hans Kjær-

lighed til de kjæmpende og angstfulde. Og naar han talte bruste det om ham af Hulk og Fryderaab. Han talte i store Forsamlingssale, i smaa Bedehuse, under aaben Himmel. Tusinder strømmed om ham. Og hans Sjæl udløstes smertefuldt og saligt, flammed op som en Helligdom. Og alt fra hans Liv kom frem og gav hans Ord Styrke. Hans sorgfulde Dage i hans pure Ungdom og den senere Tids Kamp.

Stærkere end nogengang før følte han, at denne Menighed var hans Brud. Nu kom Kjærlighedslykken til ham. Den, som hans saare Sind ikke tilforn havde turdet modtage. Den kom til ham i Vælde og gav ham sælsom Trøst for den Sol, der sluktes i hans Ungdom. For de Dage, da han, den stærke, unge Gut, skulde tumlet sig i Glædens Sol, mens han sad i Angstens Mørke. Og se, fjernt derborte dukked Lyset fra Smertens Allerhelligste op! Fjernt derborte stod dette Lys og straaled over Vanviddets og Dødens Rædsler.

Han opleved noget sært denne Tid: Der kom Mennesker til ham i Enrum ved Dag og ved Nat. Eller han opsøgte dem. Og det var gamle, og det var unge, og alle havde vanskelige Ting paa Hjerte. Det myldred frem af Tanker, som var holdt hemmelige, fordi de, som havde dem, ikke havde turdet udtale dem. Fra Sindets Kroge, hvor de sky var krøbet sammen — de kom frem:

„Vi skal ikke være rædde mere. Vi skammed os over denne Ulykke som over en Syndens Følge til Anger og Fortvilelse. Nu ser vi, den er givet os til vor Opstandelse.

Han sad en Nat paa sit Kammer. Der banked nogen paa hans Dør. Han gik hen og aabned. Det var Rachel Margrethe. Og hendes Skjønhed havde engang været hed og til Fordærv; nu var hun bleg og hun ligned den, der forgjæves har gaaet lange Veje. Han saa hendes Bleghed og hendes Øines stive Haabløshed.

„Kom ind, Rachel Margrethe. Er det dig? Og hvor skal Du hen?"

Hun stirred hen for sig.

„Jeg ved ikke. Jeg har prøvet meget. Ingen har Brug for mig."

„Har ingen Brug for Dig?"

„Nej, ingen har Brug for mig. Og jeg er træt. Jeg har i Nat gaaet omkring i de mørke Gader. Jeg følte en Længsel efter at nedværdiges saa dybt noget Menneske kan nedværdiges. Jeg vilde naa Bunden og hvile."

„Men har da ingen haft Brug for dit Sind og dit Hjerte?"

„Nej, ingen har haft Brug for mit Sind og mit Hjerte. For alt herinde, som venter paa at virke."

„Vil Du da gaa med mig? . . . ud i Natten . . . til min Menighed? Rachel Margrethe! Fra dit hede Blod stiger Kjærlighed til Dit Hjerte. Lad den lyse! lad den varme! Kom saa. Det er Nat endnu . . . Men det dæmrer!“

